

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΣΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΣΤΡΑΤΟΥΣ - ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΜ:1212Μ012

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Στέλιος Περράκης, Καθηγητής, Επιβλέπων
Μαρία - Ντανιέλλα Μαρούδα, Επίκουρη Καθηγήτρια
Γιώργος Κυριακόπουλος, Λέκτορας

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2014

Στην Μαρίνα για όλα...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στον καθηγητή κ. Στέλιο Περράκη οφείλω ειλικρινές ευχαριστίες διότι μου έδωσε την ευκαιρία να ταξιδεύσω μαζί του (σαν προνομιούχος επιβάτης πρώτης θέσεως), στον συναρπαστικό κόσμο της ακαδημαϊκής γνώσης, πραγματοποιώντας ένα ανεκπλήρωτο όνειρο χρόνων.

Ευχαριστώ επίσης, τους καθηγητές μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Διεθνούς Δικαίου και Διπλωματικών Σπουδών του Τμήματος Διεθνών, Περιφερειακών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου, διότι χωρίς τις γνώσεις που μου παρείχαν, δεν θα μπορούσα να ολοκληρώσω την παρούσα εργασία. Ιδιαίτερα ευχαριστώ την επίκουρη καθηγήτρια κ. Μαρία - Ντανιέλλα Μαρούδα για τη ουσιαστική βοήθειά της στη διαμόρφωση της παρούσας εργασίας, επεμβαίνοντας με εποικοδομητικές παρατηρήσεις και παρέχοντάς μου πολύτιμες συμβουλές επί του κειμένου. Τέλος, ευχαριστώ τις συμμαθήτριές μου, που υποστήριξαν με αγάπη, τον μοναδικό άρρενα του τμήματος.

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ελληνόγλωσσες

ΔΑΔ	Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο
ΔΕΕΣ	Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού
ΔΠΔ	Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο
ΕΔΔ	Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου
ΕΔ	Ένοπλες Δυνάμεις
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΙΣ/ΙΕΑ	Ιδιωτικοί Στρατοί /Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΟΔΔΑ	Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΣΓ	Σύμβαση Γενεύης

Ξενόγλωσσες

NATO	North Atlantic Treaty Organization
NGO	Non governmental Organization
ICoC	International Code of Conduct (for private security service providers)
ICC	International Criminal Court
ICRC	International Committee of the Red Cross
IMO	International Maritime Organization
SAMI	Security Association for the Maritime Industry
SOLAS	Safety of Life at Sea
VPDs	Vessel Protection Detachments
UN	United Nations

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανά χείρας διπλωματική εργασία πραγματεύεται τις διαστάσεις και το πεδίο εφαρμογής του Διεθνούς Δικαίου, για έναν αναδυόμενο και αμφιλεγόμενο «μη κρατικό δρώντα» στην διεθνή κοινότητα και ιδιαίτερα στις ένοπλες συρράξεις, όπως είναι οι Ιδιωτικοί Στρατοί και οι Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας.

Οι παραπάνω εταιρείες χρησιμοποιούνται τα τελευταία χρόνια από πολλά Κράτη, Διεθνείς Οργανισμούς αλλά και ΜΚΟ, σε όλο και μεγαλύτερη κλίμακα με σκοπό την ενίσχυση, συμπλήρωση ή αντικατάσταση των συμβατικών Ενόπλων Δυνάμεων και δυνάμεων ασφαλείας, σε διάφορους ρόλους και σε όλες πλέον τις μορφές συρράξεων, πολέμων και επεμβάσεων.

Το νομικό καθεστώς που διέπει τους Ιδιωτικούς Στρατούς και τις Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας στο διεθνές δίκαιο, παρά τις πολυάριθμες προσπάθειες που έχουν συντελεστεί από την επιστημονική κοινότητα και τους Διεθνείς Οργανισμούς, δεν έχει προσδιοριστεί πλήρως, με αποτέλεσμα οι παραπάνω εταιρείες να λειτουργούν και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, σε ένα ιδιαίτερο καθεστώς νομικού κενού (legal gap - vacuum).

Η ιδιότητα που κατέχουν τα μέλη των Ιδιωτικών Στρατών /Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας, η ευθύνη των Κρατών και των Διεθνών Οργανισμών που χρησιμοποιούν τις παραπάνω Εταιρείες σε περιπτώσεις παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου (ιδιαίτερα του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου) καθώς και η Ατομική Ποινική Ευθύνη των μελών των παραπάνω Εταιρειών, στο πλαίσιο του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου, είναι μερικά μόνο ζητήματα που η Διεθνής Κοινότητα προσπαθεί να διευθετήσει και να οριοθετήσει.

Η παραπάνω προσπάθεια αποτυπώνεται με την διεθνή τάση για θέσπιση συμβάσεων, κανόνων και νόμων για την λειτουργία, χρησιμοποίηση και ευθύνη των Ιδιωτικών Στρατών /Ιδιωτικών εταιρειών Ασφαλείας στο διεθνές και εσωτερικό δίκαιο. Τέτοιες προσπάθειες είναι: το κείμενο του Montreux /ICRC, για την δημιουργία κανόνων «καλών πρακτικών» χρησιμοποίησης των παραπάνω Εταιρειών από τα Κράτη, η σύνταξη Προσχεδίου Διεθνούς Συμβάσεως από τον ΟΗΕ για την αντιμετώπιση του θέματος, καθώς και οι διεθνείς πρωτοβουλίες των ιδίων των εταιρειών, για θέσπιση διεθνούς πλαισίου λειτουργίας και θεσμών αυτοελέγχου.

Επίσης, η προσπάθεια της ΕΕ για την ρύθμιση λειτουργίας των παραπάνω εταιρειών, η χρησιμοποίησή τους από Διεθνείς Οργανισμούς και ΜΚΟ σε διαφορετικούς ρόλους και αποστολές και η επιτυχημένη χρησιμοποίησή τους για την αντιμετώπιση της πειρατείας, αποτυπώνουν τις σύγχρονες διαστάσεις του ζητήματος.

Αναμφισβήτητα η μεγάλη πρόκληση που η Διεθνής Κοινότητα και τα Κράτη καλούνται σήμερα να διαχειριστούν, είναι οι παραπάνω πρωτοβουλίες καθώς και νέες σύγχρονες νομικές και πολιτικές παρεμβάσεις για την ρύθμιση και έλεγχο των παραπάνω εταιρειών, να τύχουν οικουμενικής αποδοχής και αποτελεσματικής εφαρμογής στο διεθνές δικαιοδοτικό σύστημα.

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ

Ιδιωτικοί Στρατοί, Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας, Μισθοφόροι, Διεθνές Δίκαιο, Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Διεθνής Ευθύνη Κρατών, Ατομική Ποινική Ευθύνη, Νομικό κενό (legal gap - vacuum), Πειρατεία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>	Σελ.4

<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	Σελ.5

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Προβληματική και λόγοι επιλογής του θέματος	Σελ.10
II. Σκοπός της διπλωματικής εργασίας	Σελ.10
III. Διάθρωση της εργασίας και μεθοδολογία	Σελ.11

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΙΧΝΗΛΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΣΤΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

I. Σύντομη ιστορική αναδρομή	Σελ.13
II. Η ανάδυση και η ταχεία ανάπτυξη των Ιδιωτικών Στρατών/ Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας (ΙΣ/ΙΕΑ)	Σελ.14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΗΜΜΑΤΑ

1.1 Εννοιολογικές οριοθετήσεις των ΙΣ/ΙΕΑ	Σελ.16
1.2 Κατηγοριοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ	Σελ.17
1.3 Η θεωρία της μονοπώλησης της χρήσης βίας από τα Κράτη - Το δίλημμα για την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ	Σελ.18
1.4 Η χρησιμοποίηση και ο ρόλος των ΙΣ/ΙΕΑ από Κράτη - Διεθνείς Οργανισμούς - ΜΚΟ	Σελ.20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΣΤΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

2.1 Γενική θεώρηση του νομικού καθεστώτος των ΙΣ/ΙΕΑ	Σελ.22
2.2 Προσδιορισμός της ιδιότητας των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ - Διάκρισή τους από τους Μισθοφόρους	Σελ.24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΠΟ ΙΣ/ΙΕΑ

- 3.1 Διεθνής Ευθύνη όταν οι ΙΣ/ΙΕΑ θεωρούνται όργανα του Κράτους Σελ.31
- 3.2 Διεθνής Ευθύνη όταν οι ΙΣ/ΙΕΑ δεν θεωρούνται όργανα του Κράτους Σελ.33
- 3.3 Ευθύνη των Κρατών στα οποία οι ΙΣ/ΙΕΑ διεξάγουν τις δραστηριότητές τους ή έχουν την έδρα τους Σελ.34
- 3.4 Ευθύνη Διεθνών Οργανισμών οι οποίοι χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ Σελ.35
- 3.5 Ατομική Ποινική Ευθύνη μελών των ΙΣ/ΙΕΑ στο πλαίσιο του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου Σελ.37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ (ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΚΑΝΟΝΩΝ - ΝΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΡΥΘΜΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝ /ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ)

- 4.1 Η ανάγκη για την ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές σύστημα Σελ.40
- 4.2 Ο ΟΗΕ και η ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ στο Διεθνές Δίκαιο με την σύνταξη σχετικού σχεδίου σύμβασης (A/HRC/15/25) Σελ.41
- 4.3. Το κείμενο του Montreux/ICRC, ως συμβολή του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στην δημιουργία κανόνων «καλών πρακτικών» για την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ από τα Κράτη Σελ.44
- 4.4 Οι διεθνείς πρωτοβουλίες των ΙΣ/ΙΕΑ, για θέσπιση πλαισίου λειτουργίας και εισαγωγή διαδικασιών αυτοέλεγχου Σελ.46

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ - ΚΑΝΟΝΩΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝ/ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΑΝΟΝΩΝ - ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ - ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΡΑΤΩΝ

- 1.1 Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ευρωπαϊκών Κρατών για την ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ Σελ.48
- 1.2 Οι πρωτοβουλίες των Κρατών (εθνικές πρωτοβουλίες) για την ρύθμιση λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ Σελ.51
- 1.3 Η λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ στην Ελληνική επικράτεια - θέσπιση νομοθεσίας Σελ.54

1.4 Δικαστική δικαιοδοσία Κρατών σε εθνικό επίπεδο για την ποινική και αστική ευθύνη ΙΣ/ΙΕΑ και μελών τους - Νομοθετικές ρυθμίσεις Κρατών Σελ.55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝ/ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

2.1 Η αντιμετώπιση της πειρατείας ως νέο πεδίο δραστηριοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ Σελ.59

2.2 Η πρακτική χρησιμοποίησεως των ΙΣ/ΙΕΑ στις Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης από Διεθνείς Οργανισμούς - ΕΕ/ΝΑΤΟ - Θεσμικό και Νομικό πλαίσιο Σελ.67

2.3 Η πρακτική χρησιμοποίησεως των ΙΣ/ΙΕΑ σε σύγχρονες συρράξεις (περιπτώσεις Λιβύης, Συρίας και Ουκρανίας) Σελ.73

ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ Σελ.76

ΕΠΙΛΟΓΟΣ Σελ.79

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» Σελ.80

Υπηρεσίες που παρέχονται από τους ΙΣ/ΙΕΑ

I. ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ Σελ.81

II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ Σελ.82

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Προβληματική και λόγοι επιλογής του θέματος

Η ανάπτυξη και ταχεία ανάπτυξη των Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας (ΙΣ/ΙΕΑ)¹ και η χρησιμοποίησή τους από πολλά Κράτη, Διεθνείς Οργανισμούς αλλά και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), σε όλο και μεγαλύτερη κλίμακα, με σκοπό την ενίσχυση, συμπλήρωση ή αντικατάσταση των συμβατικών Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ), σε διάφορους ρόλους και σε όλες πλέον τις μορφές συρράξεων, πολέμων και επεμβάσεων σε συνδυασμό με μια προσωπική πρόσκληση από σχετική εταιρεία για επαγγελματική απασχόληση, αποτέλεσε την αφετηρία για την παρούσα εργασία.

Η βασική επισκόπηση της βιβλιογραφίας αλλά και η αρχική πρακτική έρευνα, επιβεβαίωσε την αντίληψη μου ότι η εμφάνιση του νέου αυτού «μη κρατικού δρώντα», διεύρυνε περαιτέρω τα ήδη σημαντικά προβλήματα εφαρμογής του διεθνούς δικαίου. Η αποκάλυψη διάπραξης σοβαρών εγκλημάτων από μέλη ΙΣ/ΙΕΑ στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν καθώς και συμμετοχή τους σε απαγωγές και εξαφανίσεις πολιτών, από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, χωρίς καμία νομική συνέπεια, προσδιόρισε την προβληματική και κατεύθυνε την έρευνα στην ιχνηλάτηση του θεσμικού και νομικού καθεστώτος που διέπει τις παραπάνω εταιρείες και τα μέλη τους, καθώς και στην αναζήτηση και καταγραφή της εφαρμογής του, στο διεθνές και εσωτερικό δίκαιο.

II. Σκοπός της διπλωματικής εργασίας

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να ερευνηθεί, καταγραφεί και αναλυθεί το υφιστάμενο πεδίο εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, για έναν αναδυόμενο και αμφιλεγόμενο «μη κρατικό δρώντα» στην διεθνή κοινότητα, με ιδιαίτερη συμμετοχή στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις, όπως είναι οι ΙΣ/ΙΕΑ. Επίσης να αναφερθούν οι σύγχρονες εξελίξεις και οι διεθνείς τάσεις για την ρύθμιση λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ, να εξεταστούν σημεία προβληματισμού όπως έχουν προκύψει από την δράση τους καθώς και να παρουσιαστούν οι διαφαινόμενες προοπτικές και προτάσεις για την θέσπιση διεθνών και εθνικών ρυθμιστικών πλαισίων λειτουργίας.

Η πρωτοτυπία της εργασίας συνίσταται ότι επιχειρείται μια συνολική, διερευνητική αλλά και συγκριτική ανάλυση του θέματος, αντλώντας στοιχεία και συμπεράσματα από μελέτες περιπτώσεων όπου χρησιμοποιήθηκαν ΙΣ/ΙΕΑ.

---

¹ Από εδώ και στο εξής θα χρησιμοποιείται το αρκτικόλεξο ΙΣ/ΙΕΑ.

Τα βασικά ερωτήματα που τίθενται και καλείται η παρούσα εργασία να απαντήσει είναι εάν οι ΙΣ/ΙΕΑ λειτουργούν και παρέχουν τις υπηρεσίες τους μέσα σε ένα νομικό κενό (legal gap - vacuum) και εάν ναι, ποιες θεσμικές ενέργειες και διαδικασίες έχουν καθιερωθεί, ποιες έχουν δρομολογηθεί και ποιες απαιτούνται για να επιλυθεί και να ρυθμιστεί το ζήτημα, έτσι ώστε το δημιουργηθέν αποτέλεσμα να αποτελέσει θετική εξέλιξη αλλά και ικανοποιήσει την διεθνή δικαιοταξία.

III. Διάρθρωση της εργασίας και μεθοδολογία

Η εργασία αναπτύσσεται και διαρθρώνεται, πλέον της παρούσης εισαγωγής, σε δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος, μετά από μια σύντομη ιστορική ανάδρομη που εστιάζει στους λόγους και τις αιτίες της ανάδυσης και της ταχείας ανάπτυξης των ΙΣ/ΙΕΑ, παρουσιάζεται σπονδυλωτά σε τρία κεφάλαια, το νομικό και θεσμικό καθεστώς που διέπει τους ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές δίκαιο. Επίσης αναλύεται η διεθνής ευθύνη σε περίπτωση παραβίασεως του διεθνούς δικαίου από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ. Τα ερωτήματα και ζητήματα που αναλύονται και απαντιούνται είναι:

Έχει προσδιοριστεί, συμφωνηθεί και επικυρωθεί, ένας κοινά αποδεκτός ορισμός που να περιγράφει και να αναλύει την έννοια των ΙΣ/ΙΕΑ;

Ποια είναι η ιδιότητα σύμφωνα το Διεθνές Δίκαιο και ιδιαίτερα με το ΔΑΔ που κατέχουν τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ. Τι θεωρούνται; Μισθοφόροι, Άμαχοι, Μαχητές, ή Πολίτες που ακολουθούν τους Εθνικούς Στρατούς;

Ποιο είναι το νομικό - θεσμικό καθεστώς που διέπει τις παραπάνω εταιρείες στο Διεθνές Δίκαιο και ιδιαίτερα στο ΔΑΔ; Σε ποιες περιπτώσεις αυτές μπορεί να θεωρηθούν ως μέρος των ΕΔ των Κρατών που τις χρησιμοποιούν;

Υπάρχει ευθύνη των Κρατών τα οποία χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ, σε περιπτώσεις παραβιάσεων της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ; Ποιες είναι οι έννομες συνέπειες;

Υπάρχει ευθύνη των Κρατών ή τρίτων Κρατών στα οποία επιχειρούν ή βρίσκονται οι έδρες των εταιρειών αντίστοιχα, σε περιπτώσεις παραβιάσεων της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ;

Υπάρχει ατομική ευθύνη μελών των ΙΣ/ΙΕΑ στο πλαίσιο του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου. Ποια είναι τα δικαιώματα - υποχρεώσεις των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ.

Επίσης, θα παρουσιαστούν οι θεσμικές παρεμβάσεις του ΟΗΕ και της Διεθνούς Επιτροπής Ερυθρού Σταυρού για την αντιμετώπιση του θέματος καθώς και θα καταγραφούν οι διεθνείς πρωτοβουλίες των ιδίων των ΙΣ/ΙΕΑ για θέσπιση πλαισίου λειτουργίας και θεσμών αυτοελέγχου.

Στο δεύτερο μέρος η εργασία αποτυπώνει τις σύγχρονες διαστάσεις και το πεδίο εφαρμογής των συμβάσεων και κανόνων καθώς και τα νέα πεδία δράσης των ΙΣ/ΙΕΑ. Θα καταγραφεί η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ευρωπαϊκών Κρατών για την ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ, οι εθνικές νομοθεσίες καθώς και η λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ στην Ελληνική επικράτεια. Επίσης θα συζητηθεί η δικαστική δικαιοδοσία Κρατών σε εθνικό επίπεδο για την ποινική και αστική ευθύνη των ΙΣ/ΙΕΑ και μελών τους, η αντιμετώπιση της πειρατείας ως νέο πεδίο δραστηριοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ, η πρακτική χρησιμοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ στις Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης καθώς και ο ρόλος των ΙΣ/ΙΕΑ σε σύγχρονες συρράξεις.

Τέλος σε ένα ειδικό μέρος θα παρουσιαστεί η πρόσφατη Ελληνική νομοθεσία και το νομικό καθεστώς για την λειτουργία ΙΣ/ΙΕΑ στην Ελλάδα (Νόμος 4058/2012 για παροχή υπηρεσιών ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία και άλλες διατάξεις).

Στην εργασία παρουσιάζονται συμπεράσματα που έχουν εξαχθεί από πρακτική και έρευνα από ένοπλες συρράξεις και πολέμους από την Αφρική, την πρώην Γιουγκοσλαβία, τους πρόσφατους πολέμους στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν καθώς και τις επιχειρήσεις αντιμετώπισης της πειρατείας στο Κέρασ της Αφρικής. Επίσης θα ερευνηθεί ο ρόλος των ΙΣ/ΙΕΑ στις συρράξεις στην Λιβύη και Συρία αλλά και πιο πρόσφατα στην Ουκρανία.

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με ένα συμπερασματικό κεφάλαιο κριτικής θεώρησης-συμπερασμάτων, όπου συγκεντρωτικά επιχειρείται μια προσπάθεια αξιολόγησης και εκτίμησης του φαινομένου και παράθεσης σχετικών προτάσεων για την ρύθμιση της λειτουργίας των παραπάνω εταιρειών.

Η μεθοδολογία της εργασίας, βασίζεται στην βιβλιογραφική έρευνα με ανάλυση και σύγκριση απόψεων, παράθεση παραδειγμάτων για ενίσχυση των θέσεων καθώς και εισαγωγή συμπερασμάτων από αναλύσεις μελέτης περιπτώσεων.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΙΧΝΗΛΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΣΤΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

I. Σύντομη ιστορική αναδρομή

Η εμφάνιση και η χρησιμοποίηση των Ιδιωτικών Στρατών (ως μισθοφόροι) ξεκινάει από τις αρχές του ανθρώπινου πολιτισμού. Από την αρχαιότητα και μέχρι σήμερα, μισθοφόροι, war dogs, soldiers of fortune (ή όπως αλλιώς ονομάστηκαν), χρησιμοποιήθηκαν σε παρά πολλούς πολέμους και συρράξεις. Οι πρώτες επίσημες ιστορικές αναφορές που συναντούμε για ύπαρξη και χρησιμοποίηση Ιδιωτικών Στρατών, είναι για τους μισθοφόρους που υπηρέτησαν στο στρατό του Σουμέριου Βασιλιά Shulgi της Ουρ (2094 - 2047 π.Χ) και αργότερα για μισθοφόρους που χρησιμοποιήθηκαν από τους Αιγυπτίους, στη μάχη του Καντές (σημερινή Συρία το 1274 π.Χ.), ενάντια στους Χετταίους².

Για την Αρχαία Ελλάδα υπάρχουν πολλές αναφορές για την χρησιμοποίησή τους, αλλά η πιο γνωστή περίπτωση είναι οι «Δέκα Χιλιάδες» Μισθοφόροι Έλληνες που έλαβαν μέρος στον περσικό εμφύλιο πόλεμο (401-400 π.Χ.) και την μετέπειτα κάθοδο των Μυρίων³. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία επίσης συντηρούσε στρατό μισθοφόρων τόσο τον καιρό της δημοκρατίας όσο και αργότερα ως αυτοκρατορία, όταν λόγω της μεγάλης έκτασής της δεν ήταν δυνατόν να στρατολογούνται μόνο Ρωμαίοι πολίτες. Ο στρατός της, κυρίως στο δυτικό τμήμα, έφτασε κατά τον 3ο αιώνα μ.Χ., να αριθμεί περισσότερους Γερμανούς παρά Ρωμαίους⁴. Κατά την διάρκεια των Βυζαντινών χρόνων και του Μεσαίωνα, χρησιμοποιήθηκαν κατά κόρον Ιδιωτικοί Στρατοί, για την ενίσχυση, συμπλήρωση ή αντικατάσταση των στρατών των αυτοκρατοριών και των πρώιμων κρατιδίων που δημιουργήθηκαν.

Αργότερα μετά την ανακάλυψη των νέων εδαφών στην Αφρική, Ασία και Αμερική, οι Ιδιωτικοί Στρατοί εμφανίστηκαν με άλλες μορφές, όπως η Ολλανδική εταιρεία Ανατολικών

---

² Singer P.W., Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry, Cornell Studies in Security Affairs (2004), σελ 20.

³ Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις, Αθήνα, Εκδόσεις Ι.Ζαχαρόπουλος.

⁴ Singer P.W., Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry, New York, Cornell University Press, 2003, σελ.21.

Ινδιών (Verenigde Oostindische Compagnie - VOC) και η Αγγλική εταιρεία Ανατολικών Ινδιών (East India Company - EIC) ⁵, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες της εξερεύνησης και αποικιοποίησης των νέων εδαφών.

Μετά την ειρήνη της Βεστφαλίας (1648) και την ανάδυση του Έθνους - Κράτους οι στρατοί μισθοφόρων άρχισαν σιγά - σιγά να αντικαθίστανται από τους συμβατικούς στρατούς πολιτών. Έτσι οι μισθοφόροι με την εδραίωση του Έθνους - Κράτους περιορίστηκαν τόσο σε αριθμό όσο και αναφορικά με τις αποστολές που ελάμβαναν μέρος.

Ειδικότερα, τον προηγούμενο αιώνα και μέχρι το τέλος του Ψυχρού πολέμου, η χρησιμοποίηση μισθοφόρων, περιορίστηκε στην Αφρικανική Ήπειρο και στην Ν. Αμερική, λόγω των πολέμων κατά της αποικιοκρατίας, του ψυχροπολεμικού κλίματος και των ισορροπιών που διατηρούσαν οι δύο Υπερδυνάμεις.

II. Η ανάδυση και η ταχεία ανάπτυξη των Ιδιωτικών Στρατών/ Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας

Οι μεταβολές και αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο διεθνές σύστημα στις αρχές της δεκαετίας του 1990, με την λήξη του Ψυχρού Πόλεμου, οδήγησαν στην ανάδυση και ταχεία ανάπτυξη μιας νέας μεταλλαγμένης μορφής μισθοφόρων, **τους Ιδιωτικούς Στρατούς/ Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας** (οργανωμένοι σε αντίστοιχες εταιρείες). Οι κύριοι λόγοι ήταν:

1) Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου οδήγησε σε μαζική συρρίκνωση των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) των Κρατών σχεδόν σε όλο τον κόσμο, με παράλληλα σταδιακή κατάργηση της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας. Σε πολλές χώρες, αυτήν την συρρίκνωση ακολούθησε η επαγγελματοποίηση των ΕΔ. Αποτέλεσμα των παραπάνω σημαντικών αλλαγών, ήταν οι αυξανόμενες απαιτήσεις σε όλο τον κόσμο και από την πλευρά της ζήτησης αλλά και της προσφοράς, στον τομέα της παροχής στρατιωτικών υπηρεσιών ασφαλείας ⁶.

2) Στις ευαίσθητες ισορροπίες που δημιούργησε ο Ψυχρός Πόλεμος και το διπολικό διεθνές σύστημα, το έργο των μεγάλων δυνάμεων σε αρκετές περιπτώσεις κυρίως των ΗΠΑ και της Μ. Βρετανίας, επιτελούσαν εταιρείες - μισθοφόροι ⁷, όταν για λόγους

---

⁵ *Kramer Daniel*, Does History Repeat Itself? A Comparative Analysis of Private Military Entities, σελ.25 στο βιβλίο *Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls and Prospects*, Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, των Thomas Jäger και Gerhard Kümmel (επιμ.).

⁶ *Singer P.W.*, *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*, Cornell Studies in Security Affairs (2004), σελ. 49-50.

⁷ ΣτΣ: Οι Βρετανοί επενέβησαν στην Υεμένη το 1962 με μισθοφόρους. Δημιούργησαν το 1967 την πρώτη σύγχρονη εταιρεία ιδιωτικού στρατού, την Watchguard, για να εξυπηρετεί τα βρετανικά συμφέροντα όταν η

αρνητικής δημοσιότητας και αντίδρασης της κοινής γνώμης ή σημαντικότερα λόγω του φόβου για αντίποινα από την άλλη πλευρά, δεν ήθελαν να αναλάβουν το κόστος στρατιωτικών επιχειρήσεων. Έτσι μπορούσαν να εφαρμόσουν τη διεθνή πολιτική τους και να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους στα κρυφά, αλλά κυρίως να επωφεληθούν από το γεγονός ότι σε περίπτωση αποτυχίας της επιχείρησης δεν είχαν καμία σχέση, ούτε αναλάμβαναν ευθύνη για τις πράξεις άλλων, που θεωρείτο ότι δρούσαν από μόνοι τους. Παράλληλα οι σημαντικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν, στο διεθνές σύστημα μετά τέλος του Ψυχρού Πολέμου, δημιούργησαν κενό εξουσίας σε ορισμένα ευάλωτα Κράτη. Στο νέο αυτό ασταθές περιβάλλον, με τις περιφερειακές συγκρούσεις «χαμηλής έντασης» να πυκνώνουν σε ολόκληρο την πλανήτη και με την έλλειψη στρατιωτικής υποστήριξης από τις Μεγάλες Δυνάμεις, ορισμένα Κράτη αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν εναλλακτικούς τρόπους (όπως Ιδιωτικούς Στρατούς οι οποίοι πρόσφεραν ποιοτικές στρατιωτικές υπηρεσίες), για αποστολές και υπηρεσίες που κατά κανόνα ανέλαμβαναν οι συμβατικές ΕΔ ⁸.

3) Ίσως ο πιο σημαντικός λόγος για την ταχεία ανάπτυξη των ΙΣ/ΙΕΑ είναι η βίαιη εφαρμογή του δόγματος του νεοφιλευθερισμού και η κανονιστική στροφή προς την εμπορευματοποίηση/ ιδιωτικοποίηση του δημοσίου τομέα στα δυτικά Κράτη ⁹. Τα Κράτη, με την υιοθέτηση του μοντέλου της ιδιωτικής οικονομίας εκχώρησαν κρατικές αρμοδιότητες και λειτουργίες σε ιδιώτες με το σκεπτικό ότι το μοντέλο αυτό είναι πιο αποδοτικό, πιο οικονομικό και αναγκαίο ¹⁰. Η αρχή έγινε σε τομείς της εσωτερικής ασφάλειας, όπως η ανάθεση διεύθυνσης φυλακών και φύλαξης δημοσίων υπηρεσιών και στη συνέχεια πέρασε στους τομείς της άμυνας και της εξωτερικής ασφάλειας ¹¹.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στις 10 Σεπτεμβρίου 2001 (μία ημέρα πριν την τρομοκρατική επίθεση στις ΗΠΑ), ο υπουργός άμυνας των ΗΠΑ Donald H.Rumsfeld

---

κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να δράσει για οποιοδήποτε, *A. Hoe, David Sterling*, SAS, London: Warner Books, 1999.

⁸ Agreement for the Provision of Military Assistance between the Independent State of Papua New Guinea and Sandline International, 31 January 1997, available at http://search.anu.edu.au/search/cache.cgi?collection=anu_search_external&doc=funnelbackweberawl.warc&off=1463773933&len=9764&url=http%3A%2F%2Fpress.anu.edu.au%2Fsspng%2Fmobile_devices%2Fch10.html (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

⁹ *Klein Naomi*, *The Shock Doctrine*, Metropolitan Books, 2008, σελ.31.

¹⁰ *Harvey D.*, *Neo-Liberalism as Creative Destruction* (2007) Interface hs, available at http://www.interfacehs.sp.senac.br/images/artigos/79_pdf (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

¹¹ *Krahman Elke*, *Security: Collective Good or Commodity?* *European Journal of International Relations*, Volume 14, Number 3, 2008, σελ. 393.

εκφώνησε στο Πεντάγωνο, ομιλία που είχε σαν αντικείμενο την ανάγκη της άμεσης αναδιοργάνωσης των ΕΔ των ΗΠΑ, με άμεση εμπλοκή - συμβολή του ιδιωτικού τομέα¹².

Κομβικό σημείο για την νέα αυτή εποχή και την ταχεία ανάπτυξη των ΙΣ/ΙΕΑ, ήταν οι τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ το 2001 και οι νέες πολιτικές άμυνας και ασφάλειας ενάντια στην διεθνή τρομοκρατία, που υιοθετήθηκαν πρωταρχικώς από τις ΗΠΑ¹³ και αργότερα από σχεδόν όλες τις Κυβερνήσεις του δυτικού κόσμου, ενώ μετά το 2006 προστέθηκε και η απειλή της πειρατείας, σε συγκεκριμένα σημεία του πλανήτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΗΜΜΑΤΑ

1.1 Εννοιολογικές οριοθετήσεις των Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας

Επίσημος ορισμός για τους Ιδιωτικούς Στρατούς δεν εμπεριέχεται σε κανένα διεθνές νομικό κείμενο ή σύμβαση. Παρά τις πολυάριθμες προσπάθειες που έχουν συντελεστεί από την επιστημονική κοινότητα και τους Διεθνείς Οργανισμούς, για την αποσαφήνιση, προσδιορισμό και καταγραφή του ορισμού, για τους Ιδιωτικούς Στρατούς, δεν έχει καταστεί δυνατό μέχρι και σήμερα να προσδιοριστεί, να συμφωνηθεί και να επικυρωθεί, ένας κοινά αποδεκτός ορισμός.

Τα τελευταία χρόνια με πρωτοβουλία του ΟΗΕ (Commission on Human Rights), ένας αρχικός ορισμός αποτυπώθηκε στο κείμενο «*Draft of a possible Convention on Private Military and Security Companies (PMSCs) for consideration and action by the Human Rights Council*»¹⁴. Σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο οι ΙΣ/ΙΕΑ ορίζονται ως: *ιδιωτικές επιχειρηματικές οντότητες που παρέχουν στρατιωτικές ή / και υπηρεσίες ασφαλείας, οι οποίες, αναλαμβάνουν αποστολές ή υπηρεσίες όπως: την ένοπλη φύλαξη, την προστασία προσώπων και αντικείμενων όπως κτίρια και άλλα μέρη, συνοδείες, τη συντήρηση και λειτουργία οπλικών συστημάτων (UAVs, Drones), τη φύλαξη και ανάκριση κρατουμένων, την παροχή συμβουλών,*

---

¹² *DOD Acquisition and Logistics Excellence Week Kickoff - Bureaucracy to Battlefield*. Remarks as Delivered by Secretary of Defense Donald H. Rumsfeld, The Pentagon, Monday, September 10, 2001.

¹³ USA: The Homeland Security Act and the USA PATRIOT Act 2001.

¹⁴ United Nations Department of Humanitarian Affairs, Inter-Agency Standing Committee Working Group, «*Draft of a possible Convention on Private Military and Security Companies (PMSCs) for consideration and action by the Human Rights Council*».

τη συλλογή πληροφοριών και εκπαίδευση των τοπικών ΕΔ και προσωπικού ασφαλείας. Ένας παρόμοιος ορισμός αποτυπώνεται και στο κείμενο του Montreux /ICRC ¹⁵ του 2008.

Η απουσία κοινά αποδεκτού ορισμού καθώς και οι πολυδιάστατες δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι ΙΣ/ΙΕΑ, που κινούνται (για πολλούς) σε μια γκρίζα περιοχή του διεθνούς δικαίου, μαζί και με αλλά νομικά ζητήματα που αφορούν την λειτουργία τους, έχει προκαλέσει μια μεγάλη επιστημονική συζήτηση αλλά και ανάλογη δυσπιστία στην διεθνή κοινότητα.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι η μη συμφωνία προσδιορισμού του ορισμού (ιδιαίτερα από Κράτη που δραστηριοποιούνται οι περισσότερες εταιρείες), ασφαλώς δεν είναι τυχαία, αφού έτσι έχει «κατασκευαστεί» ένα θόλο νομικό τοπίο, το οποίο εκμεταλλεύονται πολλές φορές οι ενδιαφερόμενοι προς όφελός τους.

1.2 Κατηγοριοποίηση των Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας

Εκτός από το ζήτημα εννοιολογικής οριοθέτησης του ορισμού των παραπάνω εταιρειών, έχει προκύψει και το θέμα της κατηγοριοποίησης αυτών, προκαλώντας ανάλογη επιστημονική συζήτηση στην διεθνή κοινότητα. Αρκετοί συγγραφείς ¹⁶ και Διεθνείς Οργανισμοί ¹⁷, επιχειρούν να κατηγοριοποιήσουν τις παραπάνω εταιρείες με διάφορες αμφισβητούμενες μεθόδους και τρόπους ¹⁸. Οι ΙΣ/ΙΕΑ όμως, δεν έχουν διακριτά όρια παρεχόμενων υπηρεσιών, δεδομένων της ποικιλίας των υπηρεσιών που παρέχουν αλλά και της δυσκολίας διάκρισης μεταξύ των παραδοσιακών στρατιωτικών αποστολών και άλλων σύγχρονων αποστολών, στους σημερινούς πολέμους και στις συρράξεις ¹⁹.

Έτσι, ενώ κάποιοι συγγραφείς αρνούνται την κατηγοριοποίηση, θεωρώντας το σύνολο των παραπάνω εταιρειών ως μία κατηγορία (με τον γενικό προσδιορισμό Ιδιωτικοί Στρατοί / Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας) και οι οποίες παρέχουν γενικές στρατιωτικές υπηρεσίες,

---

¹⁵ The «*Montreux Document*» On pertinent international legal obligations and good practices for States related to operations of private military and security companies during armed conflict International - Code of Conduct for Private Security Service Providers.

¹⁶ *Singer P.W.*, *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*, Cornell Studies in Security Affairs (2004) σελ. 93.

¹⁷ United Kingdom Foreign and Commonwealth Office, «Private Military Companies: Options for Regulation», London: The Stationary Office, HC 577, February 12, 2002, 10, available at http://www.fco.gov.uk/resources/en/pdf/pdf4/fco_pdf_privatemilitarycompanies (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

¹⁸ *Singer P.W.*, *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*, Cornell Studies in Security Affairs (2004), σελ. 91.

¹⁹ *Avant Deborah D.*, *The Market for Force: The Consequences of Privatizing Security*, Cambridge: Cambridge University Press, 2005, σελ.1, σημείωση 3.

άλλοι θεωρούν αναγκαία την κατηγοριοποίηση^{20 21}, μιας και αποτελεί προϋπόθεση για την μετέπειτα νομική και θεσμική αντιμετώπισή τους²².

Βέβαια για το διεθνές δίκαιο και την διεθνή έννομη τάξη, δεν είναι η ετικέτα του ονόματος που προσδίδεται σε ένα συγκεκριμένο «δρώντα», αλλά η φύση των δραστηριοτήτων, των ενεργειών και των πράξεων που συντελούνται, που τελικά καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις (ευθύνες) του.

1.3 Η θεωρία της μονοπώλησης της χρήσης βίας από τα Κράτη - Το δίλημμα για την χρησιμοποίηση των Ιδιωτικών Στρατών/Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας

Η ειρήνη της Βεστφαλίας (1648) σηματοδότησε την ανάδυση και δημιουργία του Έθνους - Κράτους. Τα Έθνη - Κράτη απετέλεσαν τον βασικό πυλώνα της νέας διεθνούς τάξης με την δημιουργία και χρησιμοποίηση εθνικών στρατών από πολίτες (κληρωτούς - levee en masse), που σαν κύρια αποστολή είχαν την διαφύλαξη της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας των Κρατών από εξωτερικές και εσωτερικές απειλές.

Με αυτό τον τρόπο τα Κράτη ουσιαστικά έγιναν αποκλειστικοί φορείς της διεθνούς ασφάλειας και μέχρι και σήμερα μονοπωλούν την χρήση βίας, κατέχοντας το αποκλειστικό αυτό δικαίωμα, με την δυνατότητα να συγκροτούν στρατούς και να προκαλούν πολέμους. Η ανάγκη ίδρυσης διεθνών και περιφερειακών οργανισμών (NATO - ΕΕ - ΑΥ) από τα Κράτη, περιόρισε και οριοθέτησε το δικαίωμα αυτό, στο πλαίσιο των παραπάνω οργανισμών, χωρίς όμως ουσιαστικά να το απολέσουν.

Η μονοπώληση της χρήσης βίας από το Κράτος παρουσιάστηκε ως θεωρία από τον Max Weber στο έργο του *Politics as a Vocation*²³ και κυριάρχησε στους δύο προηγούμενους αιώνες. Σύμφωνα με αυτή, η χρήση βίας επί κυρίαρχου εδάφους, ανήκει αποκλειστικά στο Κράτος, το οποίο ασκεί και τον αποκλειστικό έλεγχο. Η εδαφική ακεραιότητα, η ανεξαρτησία η τάξη και η ασφάλεια του Κράτους διασφαλίζονται με τις συμβατικές ΕΔ και τα σώματα

---

²⁰ Singer P.W., *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry* (Cornell Studies in Security Affairs (2004). σελ. 91. Γίνεται κατηγοριοποίηση ανάλογα με την φύση των υπηρεσιών που προσφέρουν και πόσο προσεγγίζουν (γεωγραφικά) το πεδίο της μάχης.

²¹ ΣτΣ: Για την ανάγκη της παρούσας εργασίας δεν γίνεται κατηγοριοποίηση των εταιρειών. Όλες οι σχετικές εταιρείες αναφέρονται με τον γενικό όρο ΙΣ/ΙΕΑ.

²² Brooks Doug, «Protecting People: the PMC Potential» a working document presented as Comments and Suggestions for the UK Green Paper on Regulating Private Military Services, July 25, 2002, <http://www.hoosier84.com/0725brookspmcregs.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

²³<http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-Politics-as-a-Vocation.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 07/7/2014).

ασφαλείας, που αποτελούνταν αποκλειστικά από πολίτες του Κράτους. Οι πολίτες πολεμούν πλέον στο όνομα του Κράτους για ιδεολογικούς κυρίως σκοπούς.

Ωστόσο, οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο διεθνές σύστημα τις τελευταίες δεκαετίες, επέβαλαν μια πολύ πιο σύνθετη πραγματικότητα όσον αφορά την διεθνή ασφάλεια. Η παραπάνω βασική αρχή ότι τα Κράτη είναι αποκλειστικά υπεύθυνα για την ασφάλεια και προστασία των πολιτών τους και παράλληλα κατέχουν το μονοπώλιο της χρήσης βίας, αμφισβητήθηκε έντονα από σειρά γεγονότων και αλλαγών. Στην λειτουργία των Κρατών εντοπίστηκε (ειδικότερα μετά την 11/9/2001) αδυναμία παροχής επαρκούς ασφάλειας και προστασίας στους πολίτες²⁴ (η οποία θεωρείται συνταγματική υποχρέωση των Κρατών)²⁵, δίνοντας χώρο για την ταχεία ανάδυση και δραστηριοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ.

Οι παραπάνω αλλαγές, όπως προαναφέρθηκε, έχουν άμεση σχέση και με την διεθνή τάση για ιδιωτικοποίηση των κρατικών υπηρεσιών και λειτουργιών, που συντελείται ως αναγκαστική μεταρρύθμιση στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης. Η ασφάλεια και προστασία των πολιτών ενός Κράτους δεν θεωρείται πλέον ένα δημόσιο αγαθό, κοινό για όλους του δικαιούχους. Αντί αυτού, έχει μετατραπεί σε ένα εμπορεύσιμο αγαθό που ακολουθεί τους κανόνες του διεθνούς ανταγωνισμού.

Πολλοί συγγραφείς²⁶ θεωρούν ότι ακυρώνοντας την αποκλειστικότητα της χρήσης βίας από το Κράτος και δίνοντας χώρο και πεδίο δράσης στις παραπάνω εταιρείες, συντελέστηκε μια σημαντική αλλαγή στην έννοια του Κράτους-Έθνους, το οποίο συρρικνώθηκε σημαντικά, χάνοντας μεγάλο μέρος από τις βασικές λειτουργίες (Inherently State functions)²⁷ που αποτελούσαν τον πυρήνα της συνοχής του²⁸.

---

²⁴ ΣτΣ: Η δύναμη παροχής επαρκούς ασφάλειας και προστασίας στους πολίτες θεωρείται από πολλούς αναλυτές εσκεμμένη, έτσι ώστε να δικαιολογηθεί η εφαρμογή του δόγματος του νεοφιλελευθερισμού.

²⁵ José L. Gómez del Prado, Chairperson UN Working Group on the Use of Mercenaries, Private Military and Security Companies and International Law, σελ. 33.

²⁶ Μαρκαντωνάτου Μαρία, Το κράτος και το μονοπώλιο της βίας: Θεωρήσεις και Μεταβολές, 2009, σελ.359 Mair Stefan, The New World of Privatized Violence, : International Politics and Society, vol. 2, 2003 και Wulf Herbert, Internationalizing and Privatizing War and Peace ,Palgrave Macmillan, Hampshire, 2005.

²⁷ State functions; Human Rights Council Fifteenth session, Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, «*Inherently State functions: are functions which are consistent with the principle of the State monopoly on the legitimate use of force and that a State cannot outsource or delegate to PMSCs under any circumstances. Among such functions are direct participation in hostilities, waging war and/or combat operations, taking prisoners, lawmaking, espionage, intelligence, knowledge transfer with military, security and policing application, use of and other activities related to weapons of mass destruction and police powers, especially the powers of arrest or detention including the interrogation of detainees and other functions that a State party considers to be inherently*» σελ. 22.

²⁸ Η ΕΕ έχει ασχοληθεί για το ζήτημα των ΙΣ/ΙΕΑ και την μονοπώληση της χρήσης βίας από τα Κράτη <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=12221&Language=en> και <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=12076&Language=en> (τελευταία πρόσβαση στις 02/7/2014).

Η ύπαρξη και δραστηριοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ, σαφώς δεν συνεπάγεται ότι αυτές υποκαθιστούν το επίσημο Κράτος στη διαχείριση πολεμικών δράσεων και υποθέσεων ασφάλειας και προστασίας, ούτε ότι οι ΙΣ/ΙΕΑ λειτουργούν σε σύγκρουση με το Κράτος. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το Κράτος επιτρέπει την άσκηση αρμοδιοτήτων όμοιων με αυτές του κρατικού μονοπωλίου της χρήσης βίας και επωφελείται από το δημιουργηθέν αποτέλεσμα²⁹.

Για παράδειγμα, εάν οι Κρατικές υπηρεσίες ασφαλείας δεν καταφέρνουν με επιτυχία να προστατεύουν τους πολίτες και τις περιουσίες τους, οι «παρεχόμενες» υπηρεσίες ασφαλείας-προστασίας από τους ΙΣ/ΙΕΑ, θα ενισχύσουν το συνολικό επίπεδο ασφάλειας του Κράτους, με τελικό αποτέλεσμα να επωφελείται ο πολίτης.

Παράλληλα όμως η ένταξη και λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές σύστημα, δημιούργησε ένα σοβαρό νομικό «κενό» στη διεθνή δικαιοταξία, εγείροντας ζητήματα και διλήμματα όπως:

α) Η μονοπώληση της χρήσης βίας από τα Κράτη και η ηθική διάσταση για την παραχώρησή της σε ΙΣ/ΙΕΑ.

β) Η νομιμότητα της χρήσης βίας από τους ΙΣ/ΙΕΑ.

γ) Ο προσδιορισμός της ιδιότητας των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ.

δ) Η ευθύνη των Κρατών, ΔΟ και ΜΚΟ που τις χρησιμοποιούν προς όφελος τους.

ε) Η ευθύνη των ιδίων των ΙΣ/ΙΕΑ καθώς και των μελών τους,

τα οποία θα αναλυθούν στα επόμενα κεφάλαια.

1.4 Η χρησιμοποίηση και ο ρόλος των Ιδιωτικών Στρατών/ Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας από Κράτη - Διεθνείς Οργανισμούς (ΕΕ - UN) - ΜΚΟ

Όπως προαναφέρθηκε, ειδικά μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, πολλά Κράτη, Διεθνείς Οργανισμοί αλλά και ΜΚΟ, χρησιμοποιούν όλο και σε μεγαλύτερη κλίμακα τους ΙΣ/ΙΕΑ σε ενίσχυση, αντικατάσταση ή συμπλήρωση των συμβατικών ΕΔ, σε διάφορους ρόλους και σε όλες πλέον τις μορφές συρράξεων, πολέμων και επεμβάσεων.

Η παραπάνω πρακτική έγινε ευρέως γνωστή στην διεθνή κοινότητα, μόνο τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά τα γεγονότα (υπερβολική χρήση βίας - βασανιστήρια) που

---

²⁹ *Μαρκαντωνάτου Μαρία*, Το κράτος και το μονοπώλιο της βίας: Θεωρήσεις και Μεταβολές, 2009, σελ.25.

έλαβαν χώρα, από μέλη των παραπάνω εταιρειών στο Ιράκ^{30 31 32 33} και στο Αφγανιστάν³⁴. Έτσι δεν είναι ευρέως γνωστό ότι το 1995 την εκπαίδευση του νεοσυσταθέντος Κροατικού Στρατού, που συγκρούστηκε με τους Σέρβους (ειδικά στην περιοχή της Κράινα), είχε αναλάβει Αμερικάνικη Ιδιωτική Εταιρεία³⁵. Επίσης στην Αγκόλα (1995), την Σιέρα Λεόνε (1997)³⁶ και την Λιβερία (2003) Αμερικάνικες και Νοτιοαφρικάνικες Ιδιωτικές Εταιρείες είχαν αναλάβει την αναδιοργάνωση και εκπαίδευση των εθνικών στρατών των Κρατών αυτών με σχετική επιτυχία³⁷.

Την τελευταία δεκαετία μάλιστα ο ΟΗΕ^{38 39 40} και η ΕΕ^{41 42} χρησιμοποιούν θεσμικά και σε όλο και μεγαλύτερη συχνότητα ΙΣ/ΙΕΑ, σε διάφορα καθήκοντα και αποστολές.

---

³⁰ ΣτΣ: Η πλήρης λίστα με συμβάντα-παραβιάσεις της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ από μέλη αυτών των εταιρειών στις ΗΠΑ, είναι διαθέσιμο στο Montreux Five Years On: An analysis of State efforts to implement Montreux Document legal obligations and good practices,σελ.161-164, <http://ihrib.org/wp-content/uploads//12/MontreuxFv31.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

³¹ *Schooner Steven L.*, Contractor Atrocities at Abu Ghraib: Compromised Accountability In a Streamlined, Outsourced Government, 16 STAN. L. & POL'Y REV. 549 (2005) <http://ssrn.com/abstract=605367> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

³² *Major General George R. Fay*, AR 15-6 Investigation of the Abu Ghraib Detention Facility and 205th Military Intelligence Brigade pp. 131-134, August 23 2004, online: <http://www4.army.mil/ocpa/reports/ar15-6/index.html> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

³³ *Taguba Report*, *Major General Antonio M. Taguba*, Article 15-6 Investigation of the 800th Military Police Brigade [hereafter Taguba Repor <http://www.dod.mil/pubs/foi/detainees/taguba/>(τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

³⁴ *Sherman Jake & Di Domenico Victoria*, The Public Cost of Private Security in Afghanistan, CTR. ON INT'L COOPERATION, N.Y. UNIV. 2. (Sept. 2009).

³⁵ *Avant Deborah D.*, Το κράτος και το μονοπώλιο της βίας The Outsourced War is Here to Stay, Business Week, 24 May 2004 και Operation Storm http://www.huffingtonpost.com/david-isenberg/mpri-couldnt-read-minds-l_b_688000.html (τελευταία πρόσβαση στις 26/6/2014).

³⁶ *Singer P.W.*, Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry, Cornell Studies in Security Affairs (2004) σελ. 110-115.

³⁷ *Ibid*, σελ. 116-117.

³⁸ *Hull Cecilia*, What future for privatized peacekeeping? Prospects and realities in the UN debate, Stockholm: FOI Swedish Defence Research Agency, 2008.

³⁹ In 2008 UNHCR contracted security maintenance services from Defense Systems Africa, Office security services from G4S, and guard services from G4S Gurkha services limited. The UNDP contracted Saladin security for security services the same year και United Nations Policy on Armed Private Security Companies, <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/StudyPMSC/UNSecurityPolicyManual.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

⁴⁰ *Lynch Colum*, UN Embraces Private Military Contractors, Foreign Policy (January 2010), http://turtlebay.foreignpolicy.com/posts/2010/01/17/un_embraces_private_military_contractors (τελευταία πρόσβαση στις 27/6/2014).

⁴¹ Από τον Ιούνιο του 2008, η ΕΕ έχει αναθέσει σε εταιρεία Ιδιωτικού Στρατού την προστασία του Ειδικού απεσταλμένου της Ε.Ε στη Καμπούλ στο Αφγανιστάν καθώς του προσωπικού και των γραφείων της. Το κόστος του συμβολαίου ανέρχεται στα 27 εκ ευρώ και ανατέθηκε στην Βρετανική εταιρία Page Protective Services Ltd. Email communication with Harald Haendel, Chief Spokesperson, EUPOL Mission in Afghanistan, 26. January 2011. Hart Security was also contracted by the General Secretariat of the Council of the European Union to provide training for EU staff deployed to high-risk areas more generally. See Hart Security, at: <http://www.hartsecurity.com/news.asp?rel=1075&showall=true> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

Την ίδια πρακτική, αν και με αρκετές επιφυλάξεις και ενστάσεις λόγω των ιδεολογικών διαφοροποιήσεων και πολιτικής καθώς και της αντίληψης ότι η χρησιμοποίηση των εταιρειών αυτών νομιμοποιεί την ύπαρξή τους, ακολουθούν και πολλοί ΜΚΟ, ιδιαίτερα όταν οι περιοχές που δραστηριοποιούνται δεν θεωρούνται ασφαλείς⁴³ ή όταν δεν δύνανται να φέρουν σε πέρας χωρίς υποστήριξη τις αποστολές που αναλαμβάνουν⁴⁴.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΣΤΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

2.1 Γενική θεώρηση του νομικού καθεστώτος των ΙΣ/ΙΕΑ

Το διεθνές δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις συνύπαρξης και συνεργασίας των μελών (Κρατών) της διεθνούς κοινότητας. Ιδιαίτερα το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ) που εφαρμόζεται σε ένοπλες συρράξεις, είναι ένα σύνολο κανόνων και αρχών συμβατικού και εθιμικού χαρακτήρα, το οποίο στοχεύει στη επίλυση ζητημάτων ανθρωπιστικής φύσεως που αφορούν και προκύπτουν άμεσα από ένοπλες συρράξεις, διεθνούς ή μη χαρακτήρα⁴⁵. Η παρουσία των ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές σύστημα και ιδιαίτερα κατά την διάρκεια των ενόπλων συρράξεων, δημιούργησε διάφορα ζητήματα όσον αφορά την εφαρμογή του ΔΑΔ, στις εταιρείες και τα μέλη τους.

Κατά αρχάς, οι ιδιωτικές εταιρείες, σε αντίθεση με τα Κράτη και τους Διεθνείς Οργανισμούς⁴⁶⁴⁷, δεν θεωρούνται υποκείμενα που κατέχουν «διεθνή νομική

---

⁴² EULEX at http://www.eulexkosovo.eu/docs/tenders/SecurityGuardingServices2/Award%20Notice_Security%20Guarding.pdf. (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

⁴³ ΣτΣ: Μετά την επιχείρηση «Restore Hope» στη Σομαλία (Δεκέμβριος 1992), έγινε σαφές η ανάγκη προστασίας του προσωπικού των ΜΚΟ.

⁴⁴ ΜΚΟ & PMSCs: Private security providers and services in humanitarian operations, Briefing paper - HPG Policy Briefs 33, January 2009A 2008 global survey of aid organisations conducted for this research revealed that the contracting of certain security functions to external professionals has become increasingly common among humanitarian operations worldwide.

⁴⁵ *Μαρούδα Μαρία-Ντανιέλλα*, Το ανθρωπιστικό δίκαιο των ενόπλων συρράξεων, σελ 517. Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, επιμέλεια: Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Κωνσταντίνος Μαγκλιβέρας, 2011.

⁴⁶ Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, Advisory Opinion [1949] ICJ Rep 174, at 179.

⁴⁷ Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion [1980] ICJ Rep 73, at 89 - 90.

προσωπικότητα»⁴⁸, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και άρα δεν έχουν άμεσες διεθνείς νομικές υποχρεώσεις. Ως αποτέλεσμα της αρχής αυτής, οι παραπάνω εταιρείες, δεν λογοδοτούν άμεσα για τις πράξεις τους στην διεθνή δικαιοταξία, αλλά έμμεσα μέσω των Κρατών ή των Διεθνών Οργανισμών, που έχουν συνάψει κάποια μορφή σύμβασης με αυτά⁴⁹.

Η παραπάνω αντίληψη για τις ιδιωτικές εταιρείες, έχει αμφισβητηθεί από την διεθνή νομική κοινότητα σε πολλές περιπτώσεις. Αρχικά αναδείχθηκε μέσω της υπόθεσης «The Islands of Palmas»⁵⁰, όπου η Ολλανδική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών Trading Company ήταν σε θέση να ασκήσει κυριαρχία πάνω στα Νησιά Πάλμας, για λογαριασμό της Ολλανδίας και αργότερα με το άρθρο 1 της Σύμβασης για την «*Αστική Ευθύνη για Ζημίες Ρύπανσης από Πετρέλαιο του 1969*», όπου προβλέπεται ότι ο ιδιοκτήτης πλοίου (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), θα ευθύνεται (διεθνή ευθύνη) για την ρύπανση που προκαλείται από το εν λόγω πλοίο⁵¹. Πιο πρόσφατα, το άρθρο 10 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος του 2000, κάνει αναφορά στην διεθνή ευθύνη των νομικών προσώπων⁵².

Παρότι η παραπάνω τάση καταγράφεται εξελικτικά θετικώς από την διεθνή κοινότητα, τα Κράτη είναι δύσπιστα και «δυσκίνητα» για να προχωρήσουν στην πλήρη αναγνώριση των ιδιωτικών εταιριών ως υποκείμενα που κατέχουν «διεθνή νομική προσωπικότητα». Ο Antonio Cassese εξηγεί γιατί τα Κράτη δεν επιθυμούν να αναγνωρίσουν τις ιδιωτικές εταιρείες, ως «διεθνείς νομικές προσωπικότητες» :«..... τα Κράτη είναι καχύπτοτα στην συγκέντρωση εξουσίας που αποκτούν οι Ιδιωτικές Εταιρείες.....δεν θέλουν να διαδραματίσουν έναν αυτόνομο ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις.....προτιμούν να τους κρατούν υπό τον έλεγχό τους - φυσικά στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό.....,οι Ιδιωτικές Εταιρείες είναι μόνο υποκείμενα των εθνικών και διακρατικών δικαίων»⁵³.

Όσον αφορά τους ΙΣ/ΙΕΑ, ως νομικά ή φυσικά πρόσωπα (ως εταιρεία ή ως εκπρόσωποι της εταιρείας) δεν μπορούν να προσαχθούν ενώπιον διεθνούς δικαστηρίου ή του

---

⁴⁸ Barcelona Traction Light and Power Company [1970], ICJ Rep 3.

⁴⁹ ΣτΣ: Ακόμα και για το Άτομο, μόνο πρόσφατα αναγνωρίστηκε ως υποκείμενο του διεθνούς δικαίου (όσον αφορά την διεθνή ποινική ευθύνη και σύμφωνα με το καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου), φέροντας ευθύνη για την διάπραξη του εγκλήματος της γενοκτονίας, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και εγκλημάτων πολέμου

⁵⁰ The Islands of Palmas Case (The Netherlands v. United States), 2 RIAA (1928) 829.

⁵¹ UN Convention on Civil Liability for Oil Pollution Damage of 1969.

⁵² UN Convention against Transnational Organized Crime of 2000.

⁵³ Cassese A., International Law in a Divided World (1986), σελ. 103.

Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, εάν μέλος των παραπάνω εταιρειών διέπραξε παραβίαση του ΔΑΔ, που αφορά δικαιοδοσία των παραπάνω δικαστηρίων.

Το διεθνές δίκαιο και ειδικότερα το ΔΑΔ, όπως παρουσιάζεται σήμερα, θεωρείται «ξεπερασμένο» να μπορέσει να χειριστεί ένα τόσο σύνθετο ζήτημα που εμφανίστηκε εμφανικά στο προσκήνιο την τελευταία δεκαετία. Έτσι, για την λειτουργία και χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ, σε συνδυασμό με αλλά νομικά θέματα στα οποία θα αναφερθούμε παρακάτω, καταγράφεται ένα θολό και ελλειμματικό νομικό πλαίσιο, μια γκρίζα περιοχή του διεθνούς δικαίου (ιδιαίτερα του ΔΑΔ), που απαιτείται να αντιμετωπιστεί άμεσα και αποτελεσματικά.

2.2 Προσδιορισμός της ιδιότητας των μελών των Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας - Διάκρισή τους από τους Μισθοφόρους

Ένα από τα βασικά θέματα, που απασχολεί την Διεθνή Νομική Κοινότητα, για το ζήτημα που εξετάζουμε, αφορά στον προσδιορισμό της ιδιότητας των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ, δηλαδή τι θεωρούνται τα μέλη τους σύμφωνα με το ΔΑΔ: Μισθοφόροι, Άμαχοι, Μαχητές, ή Πολίτες που ακολουθούν τους Εθνικούς Στρατούς:

Μισθοφόροι

Σύμφωνα με το Shorter Oxford English Dictionary ⁵⁴, ως μισθοφόρος ορίζεται: «*A professional soldier serving a foreign power*». Πρόκειται για πρόσωπο που συμμετέχει εθελοντικά, με κίνητρο τα χρήματα στις υπηρεσίες ενός Κράτους, του οποίου δεν είναι υπήκοος. Επίσης συμμετέχει ενεργά στις εχθροπραξίες. Οι μισθοφόροι θεωρούνται από την κοινή γνώμη και από πολλούς συγγραφείς, όπως ο Niccolo Machiavelli στο έργο «Ο Ηγεμόνας», ως τα χειρότερα δείγματα της κοινωνίας, αναξιόπιστοι, ανήθικοι, εγκληματίες με μόνο σκοπό το κέρδος ⁵⁵.

Για τον ορισμό του μισθοφόρου έχουν συντελεστεί πολυάριθμες προσπάθειες από την επιστημονική κοινότητα, τους Διεθνείς Οργανισμούς και τα Κράτη για να προσδιοριστεί

---

⁵⁴ The Shorter Oxford English Dictionary (5th edn, Oxford: Oxford University Press, 2002) defines a mercenary as «A professional soldier serving a foreign power».

⁵⁵ Μακιαβέλλι Νικολό, Ο Ηγεμόνας, κεφάλαιο 12, Αθήνα, Εκδόσεις Καζαντζάκη, 2006.

και να συμφωνηθεί ένας οικουμενικός αποδεκτός ορισμός⁵⁶. Δυστυχώς μέχρι και σήμερα για διάφορους λόγους, αυτό δεν έχει καταστεί δυνατό⁵⁷.

Το άρθρο 47 του Π΄, δίνει έναν περισσότερο λεπτομερή ορισμό, σύμφωνα με τον οποίο, ο μισθοφόρος είναι αλλοδαπός (μη πολίτης μέρους στη σύρραξη), που στρατολογείται με σκοπό να μετάσχει σε ένοπλη σύρραξη, προκειμένου να αποκομίσει προσωπικό κέρδος, δηλαδή υλική ανταμοιβή, η οποία υπερβαίνει εκείνη την οποία υπόσχεται ή καταβάλλεται από το εν λόγω εμπόλεμο μέρος, σε μάχιμους παρόμοιου βαθμού και καθηκόντων. Το εν λόγω πρόσωπο, πρέπει να λαμβάνει πραγματικά μέρος στις εχθροπραξίες⁵⁸.

Ποιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο, για να χαρακτηριστεί κάποιος ως μισθοφόρος πρέπει συσσωρευτικά να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια:

α. Να είναι ειδικά στρατολογημένος από το εσωτερικό ή το εξωτερικό για να πολεμήσει σε ένοπλη σύγκρουση.

β. Να λαμβάνει, πράγματι, ενεργό μέρος στις εχθροπραξίες.

γ. Να μάχεται με ουσιαστικό κίνητρο την επιθυμία του για προσωπικό κέρδος.

δ. Να μην είναι ούτε πολίτης κάποιου από τα μέρη της σύγκρουσης, ούτε κάτοικος περιοχής ελεγχόμενης από κάποιο μέρος των μαχόμενων.

ε. Να μην είναι μέρος των ΕΔ των μαχόμενων μερών.

στ. Να μην έχει αποσταλεί από ένα Κράτος, το οποίο δεν είναι μέρος της σύγκρουσης, λόγω επίσημου καθήκοντος ως μέλος των ΕΔ του Κράτους αυτού.

Ο παραπάνω ορισμός, ο οποίος απαιτεί όλα τα κριτήρια να υφίστανται συσσωρευτικά, στο πρόσωπο κάποιου για να χαρακτηριστεί ως μισθοφόρος, είναι πολύ σπάνιο, εάν όχι αδύνατο, να αποδοθεί σε μέλος των ΙΣ/ΙΕΑ. Ακόμα πιο δύσκολο είναι κάποιος να

---

⁵⁶ United Nations General Assembly Resolution A/RES/44/34, International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 4 December 1989 και Organization of African Unity Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa. OAU, Doc. CM/817 (XXIX) Annex II Rev. 3, 1977.

⁵⁷ Ο ειδικός εισηγητής *Mr. Enrique Bernales Ballesteros* πρότεινε την αντικατάσταση του ορισμού, έτσι ώστε να γίνει οικουμενικά αποδεκτός: Use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination; report submitted by Mr. Enrique Bernales Ballesteros, Special Rapporteur [http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G03/173/13/PDF/G0317313.pdf?](http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G03/173/13/PDF/G0317313.pdf?OpenElement) Open Element (τελευταία πρόσβαση στις 02/7/2014).

⁵⁸ *Μαρούδα Μαρία-Ντανιέλλα*, Το ανθρωπιστικό δίκαιο των ενόπλων συρράξεων, σελ 539. Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, επιμέλεια: Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Κωνσταντίνος Μαγκλιβέρας, 2011.

κατηγορηθεί, να διωχθεί και να καταδικαστεί ως μισθοφόρος από κάποιο δικαστήριο που έχει σχετική αρμοδιότητα ⁵⁹.

Για παράδειγμα, Αμερικανοί και Βρετανοί πολίτες που ήταν μέλη Αμερικανικών και Βρετανικών ΙΣ/ΙΕΑ και πήραν μέρος στον πόλεμο του Ιράκ το 2003, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως μισθοφόροι, αφού ανήκουν ως πολίτες, σε αντιμαχόμενο μέρος της σύρραξης [δεν εμπίπτουν στο κριτήριο (δ)] και πολλοί από αυτούς δεν πήραν μέρος ενεργά στις εχθροπραξίες [δεν εμπίπτουν στο κριτήριο (α)] ⁶⁰.

Ακόμα στην περίπτωση που π.χ. Γερμανός πολίτης που ήταν μέλος ΙΣ/ΙΕΑ και πήρε μέρος στον πόλεμο του Ιράκ το 2003, και που θα μπορούσε δυνητικά να χαρακτηριστεί ως μισθοφόρος (εφόσον πληρούσε τα παραπάνω κριτήρια), θα ήταν δύσκολο ή σχεδόν αδύνατο να αποδειχτεί ότι «μάχεται με ουσιαστικό κίνητρο την επιθυμία του για προσωπικό κέρδος» [κριτήριο (δ)], μια και θα μπορούσε να είχε και ιδεολογικό κίνητρο, θρησκευτικό ή ηθικό κίνητρο (π.χ. να ήταν ενάντια στο καθεστώς του Ιράκ).

Επιπλέον το κριτήριο (γ) αναφέρει ότι πρέπει ή υλική αμοιβή να υπερβαίνει εκείνη την οποία υπόσχεται ή καταβάλλει το εν λόγω εμπόλεμο μέρος. Αυτό συμβαίνει στις περισσότερες περιπτώσεις, αλλά είναι ουσιαστικά δύσκολο να αποδειχθεί. Επίσης ως «εργαζόμενος» ανήκει σε εταιρεία και η αμοιβή του καταβάλλεται από αυτή (την εταιρεία) και όχι απευθείας από το Κράτος, στο οποίο προσφέρει μέσω αυτής της εταιρείας τις υπηρεσίες του.

Σε άλλη περίπτωση μέλη ΙΣ/ΙΕΑ ενσωματώθηκαν ⁶¹ στις τάξεις των ΕΔ των αντιπάλων μερών και έτσι δεν εμπίπτουν στο κριτήριο (ε). Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις το προσωπικό των παραπάνω εταιρειών δεν έχει προσληφθεί για την συγκεκριμένη ένοπλη σύγκρουση (αφού δεν μπορεί νομικά και πρακτικά να αποδειχθεί), αλλά είναι μόνιμοι υπάλληλοι των παραπάνω εταιρειών και δυνητικά μπορούν να εναλλάσσονται σε διάφορες

---

⁵⁹ ΣτΣ: Για παράδειγμα, από το 1939 μέχρι σήμερα, παρά τις εκατοντάδες περιπτώσεις μισθοφόρων που είναι γνωστό ότι έχουν λάβει μέρος σε πολέμους στην Αφρική (Ροδεσία, Αγκόλα) και σε πολέμους στην Λατινική Αμερική, μόνο ένα άτομο στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει διωχθεί βάσει νόμου των ΗΠΑ, ως μισθοφόρος. Ήταν ένα άτομο που πολέμησε στο πλευρό του Φ. Κάστρο, *Taulbee Larry*, *Myths, Mercenaries and Contemporary International Law*, 15 CAL. W. INT'L L.J. 339, 339-63 (1985).

⁶⁰ Expert meeting on private meeting on PMC: Status and state responsibility for their actions Section B.2.(a) http://www.genevaacademy.ch/docs/expertmeetings/2005/2rapport_compagnies_privees.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 02/7/2014).

⁶¹ ΣτΣ: Για παράδειγμα, σε μια σύμβαση που η εταιρεία Sandline υπέγραψε με την Παπούα - Νέα Γουινέα, το 1997 για να βοηθήσει στην ένοπλη σύρραξη ενάντιων ανταρτών, τα μέλη της πήραν μέρος στην ένοπλη σύρραξη με ειδικά συμβόλαια, χαρακτηριζόμενοι από την κυβέρνηση ως «ειδικοί σύμβουλοι της Κυβέρνησης». Agreement for the Provision of Military Assistance between the Independent State of Papua New Guinea and Sandline International, 31 January 1997, http://search.anu.edu.au/search/cache.cgi?collection=anu_search_external&doc=funnelbackwebcrawl.warc&off=1463773933&len=9764&url=http%3A%2F%2Fpress.anu.edu.au%2Fsspng%2Fmobile_dvices%2Fch10.html (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

αποστολές, καθήκοντα και θέσεις. Έτσι δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του κριτηρίου (α), που προβλέπει ότι θα πρέπει να έχουν «προσληφθεί ειδικά για να πολεμήσουν στην συγκεκριμένη ένοπλη σύγκρουση».

Συμπερασματικά, αποτυπώνεται ότι από καθαρά νομική άποψη, η απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον το προσωπικό των ΙΣ/ΙΕΑ μπορεί να θεωρηθεί ως μισθοφόροι κατά το διεθνές δίκαιο, τις περισσότερες φορές (εάν όχι όλες) καταγράφεται αρνητική, καθώς για τα πρόσωπα αυτά, δύσκολα αποδεικνύεται ότι εμπίπτουν (συσσωρευτικά) στις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 47 Π Γ'.

Μαχητές

Ο ορισμός περιλαμβάνει κατηγορίες προσώπων που ανήκουν στις ΕΔ και έχουν το δικαίωμα συμμετοχής στις εχθροπραξίες. Τέτοια πρόσωπα είναι: α) τα μέλη των τακτικών ΕΔ μέρους στη σύρραξη σε κάθε περίπτωση και β) μέλη ειδικών αστυνομικών δυνάμεων και σωμάτων εθελοντών, εθνοφρουράς, συμπαρατασσομένων στις τακτικές δυνάμεις, και μέλη οργανωμένων αντιστασιακών οργανώσεων, ή άλλων παραστρατιωτικών (militia) που εντάσσονται στις ΕΔ, αρκεί να συμμορφώνονται προς τις τέσσερις ακόλουθες προϋποθέσεις (ΔΕΟΣ) (άρθρα 1-3 Κανονισμών Χάγης 1907, 4 ΣΓ'49 ΙΙΙ, 43 Π '77 Ι) ⁶² :

α. Να βρίσκονται υπό υπεύθυνη Διοίκηση.

β. Να φέρουν διακριτό έμβλημα αναγνωρίσιμο από απόσταση.

γ. Να φέρουν τα όπλα τους φανερά και

δ. Να συμμορφώνονται κατά τις επιχειρήσεις τους προς τους νόμους και τα έθιμα του πολέμου.

Προκειμένου για τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, θα πρέπει να πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις οργάνωσης και διοίκησης για να θεωρούνται ως Μαχητές. Αυτό μπορεί να συμβεί, όταν αποδεδειγμένα οι παραπάνω εταιρείες ενσωματώνονται θεσμικά στις ΕΔ ενός Κράτους (η/και των συμπαρατασσομένων ομάδων σε αυτό) ⁶³ και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών, συμμετέχοντας ενεργά στις εχθροπραξίες και στην αλυσίδα διοίκησης. Σε μια άλλη περίπτωση όταν σε κάποιο Κράτος δεν υφίστανται ΕΔ, όπως π.χ. η Κόστα Ρίκα ⁶⁴ και

---

⁶² *Μαρούδα Μαρία-Ντανιέλλα*, Το ανθρωπιστικό δίκαιο των ενόπλων συρράξεων, σελ. 537-538. Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, επιμέλεια: Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Κωνσταντίνος Μαγκλιβέρας, 2011.

⁶³ ΣτΣ: Μέλη ειδικών αστυνομικών δυνάμεων και σωμάτων εθελοντών, εθνοφρουράς συμπαρατασσομένων στις τακτικές δυνάμεις, και μέλη οργανωμένων αντιστασιακών οργανώσεων, ή άλλων παραστρατιωτικών (militia) που εντάσσονται στις ένοπλες δυνάμεις.

⁶⁴ Costa Rica: Constitutions, Political Database of the Americas, Constitutions, <http://pdba.georgetown.edu/constitutions/costa/costa.html> (τελευταία πρόσβαση στις 02/7/2014).

αναθέσει σε ΙΣ/ΙΕΑ, υπηρεσίες άμυνας - ασφάλειας του Κράτους, οι εταιρείες αυτές θεωρούνται *a priori* ότι αποτελούν τις ΕΔ του Κράτους.

Εάν τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ χαρακτηριστούν ως Μαχητές το νομικό καθεστώς τους και ως εκ τούτου τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, δεν διαφέρουν από τα άλλα μέλη των ΕΔ. Εάν π.χ. συλληφθούν από το αντίπαλο μέρος αναγνωρίζονται *a priori* ως αιχμάλωτοι πολέμου⁶⁵, δεν απολαμβάνουν ασυλίας από στρατιωτική επίθεση και έχουν το δικαίωμα άμεσης συμμετοχής στις εχθροπραξίες.

Συμπερασματικά, το προσωπικό των ΙΣ/ΙΕΑ μπορεί να θεωρηθεί ως Μαχητής για το διεθνές δίκαιο, εφόσον ικανοποιούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις.

Άμαχοι

Άμαχοι θεωρούνται όσοι δεν εμπίπτουν στον ορισμό του Μαχητή. Δεν μπορούν να λάβουν μέρος στις εχθροπραξίες, και εάν το κάνουν χάνουν την προστασία τους για όσο διάστημα διαρκεί η άμεση συμμετοχή τους, ενώ σε περίπτωση αμφιβολίας για το καθεστώς τους θεωρούνται άμαχοι (άρθρα 4,5 τέταρτης ΣΓ' 49)⁶⁶.

Προκειμένου για τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, μπορούν δυνητικά να συμπεριληφθούν στο καθεστώς του αμάχου, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις και δεν λαμβάνουν μέρος ενεργά και άμεσα στις εχθροπραξίες. Εάν λάβουν μέρος χάνουν την προστασία τους για όσο διάστημα διαρκεί η άμεση συμμετοχή τους. Άμαχοι (ισχύει και για μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ) για τους οποίους υπάρχει τέτοια υποψία, μπορούν να συλληφθούν και να κρατηθούν, (χωρίς να αναγνωρίζονται ως αιχμάλωτοι πολέμου), αρκεί να τηρηθούν οι αρχές ανθρωπιστικής μεταχείρισης και δίκαιης δίκης (άρθρα 79-141 Π Γ' 77)⁶⁷.

Πολίτες που ακολουθούν τους Εθνικούς Στρατούς⁶⁸

Το άρθρο 4 (4) της Τρίτης ΣΓ', προσδιορίζει ως Πολίτες που ακολουθούν τους Εθνικούς Στρατούς, τα άτομα που συνοδεύουν τις ΕΔ, χωρίς να είναι μέλη αυτών, όπως μη στρατιωτικά μέλη πληρωμάτων στρατιωτικών αεροσκαφών, πολεμικοί ανταποκριτές, προμηθευτές και εργολάβοι, μέλη των μονάδων εργασίας ή των υπηρεσιών που είναι

---

⁶⁵ *Μαρούδα Μαρία-Ντανιέλλα*, Το ανθρωπιστικό δίκαιο των ενόπλων συρράξεων, σελ 541. Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, επιμέλεια: Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Κωνσταντίνος Μαγκλιβέρας, 2011.

⁶⁶ Ibid, σελ. 546.

⁶⁷ Ibid, σελ. 541.

⁶⁸ Geneva Convention III, Art. 4A(4).

αρμόδιες για την ψυχαγωγία των ΕΔ, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν λάβει άδεια από τις ΕΔ που συνοδεύουν, και τους έχει εκδοθεί για το σκοπό αυτό ειδικό το δελτίο ταυτότητας⁶⁹.

Σε αυτή την κατηγορία μπορεί να ενταχθούν θεωρητικά και τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, μια και η παραπάνω λίστα θεωρείται ενδεικτική και όχι εξαντλητική. Το νομικό καθεστώς των προσώπων που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή είναι σαφές. Δεν είναι τα μέλη των ΕΔ (δεν είναι μαχητές), αλλά εντάσσονται στο καθεστώς αιχμαλώτου πολέμου εάν συλληφθούν από εχθρό.

Όπως είναι φυσικό, είναι αδύνατο το σύνολο των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ, που έχει προσληφθεί από Κράτη, να εμπίπτει σε αυτή την κατηγορία. Ο διαχωρισμός θα πρέπει να γίνεται, κατά περίπτωση, ανάλογα με τη φύση των υπηρεσιών που προσφέρουν και τις δραστηριότητες που πραγματοποιούν. Τα παραπάνω πρόσωπα δεν δικαιούνται να λάβουν άμεσα μέρος στις εχθροπραξίες και εφόσον λάβουν μέρος, δεν θα δικαιούνται να ενταχθούν στο καθεστώς αιχμαλώτων πολέμου.

Επιπροσθέτως για να μπορούν να ενταχθούν τα μέλη των εταιρειών αυτών στην παραπάνω κατηγορία, θα πρέπει να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους απευθείας στις ΕΔ και όχι στα Κράτη, καθώς και στην περιοχή που δραστηριοποιούνται θα πρέπει να είναι παρούσες και οι ΕΔ, για να τις υποστηρίζουν με τις υπηρεσίες που προσφέρουν⁷⁰.

Μη διεθνείς ένοπλες συρράξεις

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί ότι η παραπάνω ανάλυση για προσδιορισμό της ιδιότητας των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ, αφορά μόνο σε περιπτώσεις διεθνών ενόπλων συρράξεων.

Ενώ στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις οι όροι «μαχητής» και «άμαχος» ορίζονται ξεκάθαρα, στις μη διεθνείς ένοπλες συρράξεις η πρακτική είναι διφορούμενη για το εάν (για τους σκοπούς διεξαγωγής εχθροπραξιών) τα μέλη ενόπλων αντιστασιακών ομάδων θεωρούνται ως μέλη των ΕΔ ή ως άμαχοι⁷¹. Έτσι στις περιπτώσεις που ΙΣ/ΙΕΑ, δραστηριοποιούνται και εμπλέκονται σε μη διεθνείς ένοπλες συρράξεις, ο προσδιορισμός της ιδιότητας των μελών των παραπάνω εταιρειών, περιπλέκεται ακόμα περισσότερο. Τα μέλη

---

⁶⁹ ΣτΣ: Οι ΗΠΑ για τον σκοπό αυτό είχαν εκδώσει αντίστοιχες κάρτες σε μέλη ΙΣ/ΙΕΑ, στο πόλεμο του Ιράκ το 2003.

⁷⁰ Expert meeting on private meeting on PMC: Status and state responsibility for their actions Section B.2.(a) http://www.genevaacademy.ch/docs/expertmeetings/2005/2rapport_compagnies_privees.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 02/7/2014).

⁷¹ Henckaerts Jean-Marie, Μελέτη για το εθιμικό διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Μια συνεισφορά στην κατανόηση και τον σεβασμό των κανόνων δικαίου των ένοπλων συρράξεων, ΕΚΔΑΑΔ.

των ΙΣ/ΙΕΑ μπορεί να ενταχθούν στο κυβερνητικό πλευρό, εάν η συμμετοχή τους έχει ζητηθεί επίσημα από την Κυβέρνηση, στο πλαίσιο υποστήριξης αυτής ⁷². Πρόβλημα όμως καταγράφεται στην περίπτωση που οι ΙΣ/ΙΕΑ συνδράμουν αντίπαλες ένοπλες ομάδες ή αντάρτες, ενάντια στην «νόμιμη» Κυβέρνηση.

Έτσι για τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ υπάρχει αντικειμενική δυσκολία προσδιορισμού της ιδιότητάς τους, με ό,τι αρνητικό συνεπάγεται αυτό και το μόνο εχέγγυο που δικαιούνται είναι ότι καλύπτονται από τις «θεμελιώδεις εγγυήσεις» του ΔΑΔ, που τυγχάνουν εφαρμογής σε αυτές τις περιπτώσεις (κοινό άρθρο 3 ΣΓ'49 και 4-6 ΠΠ Π'77).

Επισημάνσεις - Συμπεράσματα

Έχοντας αναλύσει το ζήτημα του προσδιορισμού της ιδιότητας που μπορεί να φέρουν τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, διαπιστώνουμε ότι η ιδιότητα διαφοροποιείται και καθορίζεται, κατά περίπτωση και ανάλογα:

- α) Με τη φύση των υπηρεσιών που προσφέρουν.
- β) Με τον τρόπο με τον οποίο συμμετάσχουν στις ένοπλες συρράξεις.

Η τάση της κατά περίπτωση προσδιορισμού, της ιδιότητας, κυριαρχεί και αποτυπώνεται τα τελευταία χρόνια σε αρκετά διεθνή νομικά κείμενα αλλά και στα επίσημα κείμενα των Διεθνών Οργανισμών (ΟΗΕ, ΔΕΕΣ).

Συμπερασματικά μπορούμε να ισχυριστούμε ότι:

- α) Τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ δύνανται να θεωρούνται ως Μαχητές, Άμαχοι - Πολίτες, ή Πολίτες που ακολουθούν τους Εθνικούς Στρατούς, **αλλά όχι ως Μισθοφόροι.**
- β) Το νομικό καθεστώς που διέπει τα μέλη των παραπάνω εταιρειών, καθώς και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, τους σύμφωνα με το ΔΑΔ (πχ εάν συλληφθούν από το εχθρό θα θεωρηθούν αιχμάλωτοι πολέμου ή όχι, προβλέπεται η χρήση βίας εναντίων τους κλπ), καθορίζεται από την ιδιότητα που θα τους αποδοθεί.

---

⁷² Χαρακτηριστική είναι η εμπλοκή του ΝΑΤΟ στο Αφγανιστάν προς υποστήριξη της κυβέρνησης εναντίον των Ταλιμπάν. *Μαρούδα Μαρία-Ντανιέλλα*, Το ανθρωπιστικό δίκαιο των ενόπλων συρράξεων, σελ. 531. Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, επιμέλεια: Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Κωνσταντίνος Μαγκλιβέρας, 2011.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

3.1 Διεθνής Ευθύνη όταν οι ΙΣ/ΙΕΑ θεωρούνται όργανα του Κράτους

Η θεωρία της διεθνούς ευθύνης των Κρατών είναι βασισμένη στην διαφορά μεταξύ κρατικής και ιδιωτικής ευθύνης. Όπως γνωρίζουμε η διεθνής ευθύνη των Κρατών σε περιπτώσεις παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου περιγράφεται μεταξύ άλλων κειμένων, στο «Άρθρα σχετικά με τη Διεθνή Ευθύνη των Κρατών που Προέρχονται από Διεθνείς Αδικοπραξίες του 2001»⁷³.

Σύμφωνα με αυτό, μόνο πράξεις που αποδίδονται στο Κράτος αξιώνουν ευθύνη του Κράτους. Επειδή όμως τα Κράτη ενεργούν και λειτουργούν μέσω των επισήμων οργάνων τους, οι πράξεις και οι ενέργειες των επισήμων οργάνων, θεωρούνται και πράξεις του Κράτους. Τα δύο βασικά ζητήματα που ανακύπτουν εδώ είναι:

Πρώτον, εμπίπτουν οι ΙΣ/ΙΕΑ και τα μέλη τους⁷⁴ στους ορισμούς που περιγράφονται στα άρθρα 4,5,8 του παραπάνω κειμένου, έτσι ώστε να θεωρούνται όργανα του Κράτους, με αποτέλεσμα σε περίπτωση παραβίασης του διεθνούς δικαίου να στοιχειοθετείται ευθύνη του Κράτους;

Και δεύτερον ποιες υπηρεσίες - λειτουργίες του Κράτους θεωρούνται ως «βασικές» (core functions - inherently state functions), έτσι ώστε χωρίς καμία νομική αμφισβήτηση, όταν εκτελούνται και διεξάγονται από τις παραπάνω εταιρείες, να θεωρούνται ότι διεξάγονται από το ίδιο το Κράτος;

Σύμφωνα με πολλούς συγγραφείς, μεταξύ των παραπάνω «βασικών υπηρεσιών - λειτουργιών», συμπεριλαμβάνονται η επιβολή δημόσιας τάξης, η συμμετοχή σε στρατιωτικές επιχειρήσεις, η προστασία κρατικών προσώπων και αντικειμένων, η συντήρηση και λειτουργία οπλικών συστημάτων, η φύλαξη και ανάκριση κρατουμένων και εκπαίδευση των τοπικών ΕΔ και προσωπικού ασφαλείας, με την παραπάνω λίστα να μην είναι εξαντλητική.

---

⁷³ Articles on the Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, Report of the ILC on the Work of its Fifty-third Session, UN GAOR, 56th Sess, Supp No 10, p 43, UN Doc A/56/10 (2001).

⁷⁴ ΣτΣ: Οι ίδιες οι εταιρείες δεν ανήκουν σε κάποιο καθεστώς δυνάμει του ΔΑΔ, αλλά τα μέλη τους ανήκουν, όπως αναλύθηκε στο 1^ο κεφάλαιο.

Τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ όταν ενσωματώνονται θεσμικά στον κρατικό μηχανισμό του Κράτους, αναλαμβάνοντας να παρέχουν υπηρεσίες - λειτουργίες⁷⁵ που θεωρούνται κρατικές, καταγράφονται ως όργανα του Κράτους, με αποτέλεσμα οποιαδήποτε παράνομη πράξη, συμπεριφορά ή ενέργεια, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, να αποδίδεται στο Κράτος⁷⁶ που χρησιμοποιεί τις παραπάνω Εταιρείες⁷⁷. Σε αυτή την περίπτωση το Κράτος πρέπει να ασκεί και τον απαιτούμενο «αποτελεσματικό έλεγχο»⁷⁸.

Η έννοια του «αποτελεσματικού ελέγχου» των Κρατών, εμπεριέχει τον έλεγχο, την καθοδήγηση και την σύνταξη σαφών κανόνων και οδηγιών κατά την σύναψη συμβολαίων, καθώς και την έκδοση και κοινοποίηση σαφών διαταγών κατά την εκτέλεση συγκεκριμένων αποστολών. Επιπροσθέτως θα πρέπει να υφίσταται και η έννοια της κάθετης ιεραρχίας σε σχέση με τις κρατικές - στρατιωτικές αρχές.

Για παράδειγμα εάν ένα Κράτος προσλάβει ΙΣ/ΙΕΑ για να συνδράμει μαζί με τις συμβατικές ΕΔ να προστατέψει (λόγω ειδικών συνθηκών) αυτοκινητοπομπές μεταφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας, είναι υποχρεωμένο να διασφαλίσει ότι θα τηρηθούν οι εγγυήσεις που περιγράφονται στα αντίστοιχα άρθρα του ΔΑΔ, που αφορούν στην προστασία των αμάχων. Σε ένα άλλο παράδειγμα αν ένα Κράτος προσλάβει ΙΣ/ΙΕΑ, για να λειτουργήσει ένα στρατόπεδο αιχμαλώτων πολέμου, οφείλει να διασφαλίσει ότι πληρούνται τα πρότυπα του εγκλεισμού και της μεταχείρισης που προβλέπεται στην 3^η ΣΓ' και δεν μπορεί να αποφύγει την διεθνή ευθύνη, εφόσον διαπραχτούν παραβιάσεις του ΔΑΔ, ισχυριζόμενο ότι έχει προσλάβει ΙΣ/ΙΕΑ και δεν ευθύνεται για τις παράνομες πράξεις των μελών της εταιρείας. Και στα δυο παραπάνω παραδείγματα το Κράτος θεωρείται ότι ασκεί τον απαιτούμενο «αποτελεσματικό έλεγχο».

Τέλος στην ειδική περίπτωση που οι εν λόγω ΙΣ/ΙΕΑ δεν θεωρούνται όργανα του Κράτους, αλλά έχουν ειδικά εξουσιοδοτηθεί από το Κράτος, για να διεξάγουν συγκεκριμένη

---

⁷⁵ ΣτΣ: π.χ. οι ΕΔ ενός Κράτους.

⁷⁶ Η ευθύνη των Κρατών στα οποία επιχειρούν ή έχουν την έδρα οι παραπάνω εταιρείες θα εξεταστεί σε άλλο κεφάλαιο.

⁷⁷ Άρθρο 3, Articles on the Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, Report of the ILC on the Work of its Fifty-third Session, UN GAOR, 56th Sess, Supp No 10, p 43, UN Doc A/56/10 (2001). «When, by delegation of powers, bodies act in a public capacity, e.g., police an area the principles governing the responsibility of the State or its organs apply with equal force. From the point of view of international law, it does not matter whether a State polices a given area with its own police or entrusts this duty, to a greater or less extent, to autonomous bodies».

⁷⁸ Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Merits, 27 June 1986, I.C.J. Reports 1986, παρ 109, 115.

υπηρεσία - λειτουργία (του Κράτους)⁷⁹, οι πράξεις και οι ενέργειες αυτών θεωρούνται αυτοδίκαια, πράξεις του Κράτους⁸⁰.

3.2 Διεθνής Ευθύνη όταν οι ΙΣ/ΙΕΑ δεν θεωρούνται όργανα του Κράτους

Ένα βασικό ζήτημα που προκύπτει σε σχέση με την διεθνή ευθύνη των Κρατών, εφόσον διαπράξουν πράξεις που συνιστούν παραβίαση του διεθνούς δικαίου, είναι όταν οι ΙΣ/ΙΕΑ, δεν θεωρούνται όργανα του Κράτους και δεν βρίσκονται υπό το καθεστώς «αποτελεσματικού ελέγχου» του Κράτους.

Κατά αρχάς, αποτελεί καθιερωμένη αρχή του διεθνούς δικαίου ότι το Κράτος δεν έχει διεθνή ευθύνη από πράξεις ιδιωτών (π.χ. μελών των ΙΣ/ΙΕΑ), εκτός εάν είχε την υποχρέωση να επίδειξη την απαραίτητη «δέουσα επιμέλεια», ώστε να αποτρέψει ή να τιμωρήσει την αντιδιεθνή συμπεριφορά τους και δεν το έπραξε⁸¹. Η έννοια της δέουσας επιμέλειας (due diligent) που πρέπει να επιδεικνύεται από το Κράτος, είναι βέβαια υποκειμενική και στηρίζεται στη σύγκριση με την αντικειμενικά μέση Κρατική συμπεριφορά⁸².

Στην προκειμένη περίπτωση δεν εξετάζεται, η ίδια καθαυτή η παράνομη ενέργεια των μελών ΙΣ/ΙΕΑ, αλλά η έλλειψη δέουσας επιμέλειας και ελέγχου από το Κράτος⁸³, για την έγκαιρη αποτροπή και αντιμετώπιση της παράνομης ενέργειας από τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ. Η παραπάνω υποχρέωση άσκησης δέουσας επιμέλειας, βασίζεται στην αρχή, ότι το Κράτος έχει υποχρέωση βάσει του διεθνούς δικαίου να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα (γενικά), καθώς και να προστατεύει τα άτομα από την απάνθρωπη την ταπεινωτική μεταχείριση και τα βασανιστήρια^{84 85}. Το καθήκον να επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια, επιβάλλει και την υποχρέωση στα Κράτη να ενεργούν και να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη, τη διερεύνηση και την τιμωρία των παραβιάσεων.

Βέβαια για την υποχρέωση άσκησης δέουσας επιμέλειας ενδέχεται να υπάρχουν τρία διαφορετικά Κράτη που να εμπλέκονται, όπως παρακάτω:

---

⁷⁹ Άρθρο 5, Articles on the Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, Report of the ILC on the Work of its Fifty-third Session, UN GAOR, 56th Sess, Supp No 10, p 43, UN Doc A/56/10 (2001).

⁸⁰ Case Concerning Armed Activities in the Territory of Congo (DRC v Uganda).

⁸¹ *Μαρούδα, Μαρία-Ντανιέλλα*, Η διεθνής ευθύνη για παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (Η κρατική και ατομική ευθύνη σε κίνηση), 2006, σελ. 87.

⁸² Ibid, σελ 89.

⁸³ Alabama claims of the United States of America against Great Britain.

⁸⁴ Velasquez-Rodriguez. v. Honduras, Inter-American Court of Human Rights, Judgment of 29 July 1988, SeriesC, No. 4, παρ. 172.

⁸⁵ Mahmut Kaya v. Turkey, ECtHR, App. No. 22535/93, Judgment of 28 March 2000, παρ. 101, 108-109.

- α) Το Κράτος που προσλαμβάνει και χρησιμοποιεί τους ΙΣ/ΙΕΑ.
- β) Το Κράτος στο οποίο οι ΙΣ/ΙΕΑ δραστηριοποιούνται (φιλοξενούν Κράτος) και
- γ) Το Κράτος στο οποίο οι ΙΣ/ΙΕΑ έχουν συσταθεί ή/και έχουν την έδρα τους.

Όπως είναι φυσικό η ευθύνη του ενός Κράτους, δεν αποκλείει την ευθύνη άλλων Κρατών με ενδεχόμενο να εξετάζεται και η «συνυπευθυνότητα» στο πλαίσιο της διεθνούς δικαιοταξίας.

3.3 Ευθύνη των Κρατών στα οποία οι ΙΣ/ΙΕΑ διεξάγουν τις δραστηριότητές τους ή έχουν την έδρα τους

Όπως αναλύθηκε προηγουμένως τα Κράτη που προσλαμβάνουν και χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ, έχουν σαφείς και άμεσες ευθύνες εφόσον μέλη τους, διαπράξουν πράξεις που συνιστούν παραβίαση του διεθνούς δικαίου. Ωστόσο όπως αναφέρθηκε, και άλλα Κράτη (π.χ. φιλοξενούν Κράτος) ενδεχομένως να εμπλέκονται και έχουν αντίστοιχες υποχρεώσεις και ευθύνες. Η ευθύνη αυτών των Κρατών ουσιαστικά προσδιορίζεται στην υποχρέωση τους να θεσπίσουν κανόνες και νόμους έτσι ώστε να ρυθμίζουν την λειτουργία και να εξασκούν τον απαραίτητο έλεγχο, των παραπάνω εταιρειών, κατά την εκτέλεση των υπηρεσιών που παρέχουν, διαδραματίζοντας έτσι ουσιαστικό και σημαντικό ρόλο στην τήρηση της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ⁸⁶.

Μέχρι σήμερα μόνο λίγα Κράτη⁸⁷, έχουν θεσπίσει ειδικούς νόμους και κανόνες για να ρυθμίζουν την λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ. Τα Κράτη της ΕΕ πολύ πρόσφατα άρχισαν να θεσπίζουν σχετικούς νόμους, λόγω και της ανάγκης αντιμετώπισης της πειρατείας⁸⁸.

Σε κάθε περίπτωση η διεθνής ευθύνη του Κράτους για πράξεις ιδιωτών (μελών των παραπάνω εταιρειών) εγείρεται, εάν το Κράτος δεν επέδειξε την δέουσα επιμέλεια ή δεν επαγρύπνησε για την προστασία και δεν μερίμνησε για την τιμωρία των ενόχων⁸⁹.

---

⁸⁶ ΣτΣ Το ζήτημα της θέσπισης κανόνων και νόμων για να ρυθμίζουν την λειτουργία των εν λόγω εταιρειών, θα αναλυθεί στο δεύτερο μέρος της εργασίας.

⁸⁷ ΣτΣ Σιέρα Λεόνε και Ιράκ ως «φιλοξενούντα Κράτη», ΗΠΑ και Ν. Αφρική ως Κράτη στα οποία οι εταιρείες έχουν συσταθεί και έχουν την έδρα τους.

⁸⁸ Η Ελλάδα σε εφαρμογή αυτής της οδηγίας θεσπίσε τον Νόμο 4058/2012 (Παροχή υπηρεσιών ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία και άλλες διατάξεις).

⁸⁹ *Μαρούδα, Μαρία-Ντανιέλλα*, Η διεθνής ευθύνη για παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (Η κρατική και ατομική ευθύνη σε κίνηση), 2006, σελ. 93.

Επισημάνσεις - Συμπεράσματα

Συμπερασματικά μπορούμε να ισχυριστούμε, ότι (θεωρητικά τουλάχιστον) είναι πολύ δύσκολο για ένα Κράτος να αποφύγει την διεθνή ευθύνη, για πράξεις που αποτελούν παραβιάσεις της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ και διαπράττονται από μέλη ΙΣ/ΙΕΑ, και που έχουν προσληφθεί από τα ίδια τα Κράτη για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε αυτό, ασχέτως με το καθεστώς που τους προσδίδεται ή επικαλείται το ίδιο το Κράτος. Τα Κράτη θα πρέπει σε όλες τις περιπτώσεις, να διασφαλίζουν με όλες τις δυνατότητες που διαθέτουν, ότι τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, θα πρέπει να ενεργούν με τέτοιο τρόπο που να διασφαλίζεται ο σεβασμός και η τήρηση των κανόνων του ΔΑΔ.

3.4 Ευθύνη Διεθνών Οργανισμών τα οποία χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ

Όπως αναφέρθηκε οι Διεθνείς Οργανισμοί, θεωρούνται υποκείμενα του διεθνούς δικαίου⁹⁰, με αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις (ευθύνες). Ωστόσο η διερεύνηση της ευθύνης των Διεθνών Οργανισμών, σε περιπτώσεις παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου (ΔΑΔ), σε σύγκριση με την ευθύνη των Κρατών, καθίσταται πιο περίπλοκη, αφού ανακύπτει το ζήτημα αν η ευθύνη ανήκει αποκλειστικά στους Διεθνείς Οργανισμούς ή ενδέχεται να αποδίδεται στα Κράτη - μέλη τους ή ακόμα και να υπάρχει κάποια μορφή συνυπευθυνότητας⁹¹.

Στο « Σχέδιο άρθρων σχετικά με τη διεθνή ευθύνη των Διεθνών Οργανισμών του 2011»⁹², γίνεται προσπάθεια για την αποσαφήνιση του ζητήματος. Σύμφωνα με αυτό, οι Διεθνείς Οργανισμοί καθίστανται υπεύθυνοι, εφόσον όργανα ή αντιπρόσωποι (servants or agents) που ανήκουν σε αυτούς και ενεργούν υπό την εξουσία, τη διοίκηση και τον αποτελεσματικό έλεγχο αυτών, προβούν σε πράξεις, ενέργειες ή παραλείψεις, που συνιστούν παραβίαση του διεθνούς δικαίου⁹³. Έτσι π.χ. ο ΟΗΕ αναλαμβάνει την ευθύνη για τα μέλη των ειρηνευτικών δυνάμεων που ενεργούν υπό την εντολή του, την εξουσία και τον αποτελεσματικό έλεγχο. Αυτό σημαίνει ότι αποδέχεται την ευθύνη για παράνομες πράξεις ή

⁹⁰ Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations 1949, ICJ Advisory opinion, par. 179.

⁹¹ *Gaja G.*, Second Report on Responsibility of International Organizations, UN Doc. A/CN.4/541, 2 Apr. 2004, παρ. 42.

⁹² United Nations, Draft articles on the responsibility of international organizations Adopted by the International Law Commission at its sixty-third session, in 2011, and submitted to the General Assembly as a part of the Commission's report covering the work of that session (A/66/10, para. 87), 2011.

⁹³ Draft articles on the responsibility of international organizations, Article 6 «Conduct of organs or agents of an international organization provides that: The conduct of an organ or agent of an international organisation in performance of functions of that organ or agent shall be considered as an act of the international organisation under international law whatever position the organ or agent holds in respect of the organisation».

παραλείψεις που διαπράττονται από μέλη που ανήκουν σε μονάδες ειρηνευτικών αποστολών⁹⁴, ενεργώντας στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, αλλά όχι για παράνομες πράξεις στρατευμάτων από π.χ. «συνασπισμούς των προθύμων» (υπό διοίκηση και έλεγχο Κράτους), με εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας⁹⁵.

Όταν Διεθνής Οργανισμός χρησιμοποιεί ΙΣ/ΙΕΑ υπό την εντολή του, την διοίκηση και τον αποτελεσματικό έλεγχο, τα μέλη των παραπάνω εταιρειών θεωρούνται (για τους σκοπούς του καταλογισμού) ως όργανα ή αντιπρόσωποι (servants or agents) του Διεθνούς Οργανισμού. Ως επακόλουθο, ο Διεθνής Οργανισμός καθίσταται υπεύθυνος, σε περιπτώσεις παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου (ΔΑΔ), από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ. Έτσι π.χ. εάν η ΕΕ, προσλάβει ΙΣ/ΙΕΑ, για να προσφέρουν υπηρεσίες που υποκαθιστούν λειτουργίες οργάνων της σε μια ειρηνευτική επιχείρηση⁹⁶ (στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης - EEAS), αναλαμβάνει και την διεθνή ευθύνη για τυχόν παράνομες πράξεις που θα διαπραχθούν (στο πλαίσιο των υπηρεσιών που προσφέρουν) από μέλη των παραπάνω εταιρειών⁹⁷.

Στην περίπτωση που μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ δεν θεωρούνται όργανα ή αντιπρόσωποι (servants or agents) και δεν βρίσκονται υπό το καθεστώς «αποτελεσματικού ελέγχου» των Διεθνών Οργανισμών ή των Κρατών-μελών, τότε θα πρέπει να εξεταστεί η περίπτωση της έλλειψης «δέουσας επιμέλειας» και ελέγχου από τους Διεθνείς Οργανισμούς και τα Κράτη - μέλη, για την έγκαιρη αποτροπή και αντιμετώπιση της παράνομης ενέργειας από τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ⁹⁸.

Πιο περίπλοκο γίνεται το ζήτημα του καταλογισμού της διεθνούς ευθύνης, εάν οι ΙΣ/ΙΕΑ δεν χρησιμοποιούνται άμεσα από τον Διεθνή Οργανισμό, αλλά έχουν προσληφθεί από Κράτη - μέλη του, που συμμετέχουν σε επιχειρήσεις, υπό την αιγίδα του Διεθνούς Οργανισμού. Σε αυτή την περίπτωση ο καταλογισμός της ευθύνης εξετάζεται κατά περίπτωση και με βασικό κριτήριο υπό ποίου εξουσία, διοίκηση και αποτελεσματικό έλεγχο, λειτουργούν και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους οι ΙΣ/ΙΕΑ.

---

⁹⁴ Gaja G., Second Report on Responsibility of International Organizations, UN Doc. A/CN.4/541, 2 Apr. 2004, para. 35.

⁹⁵ Ibid, παρ. 33.

⁹⁶ EEAS contracts with private security companies - the cases of Libya and Iraq, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:C2013/254E/01> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

⁹⁷ Υπόθεση Kadi ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: τα θύματα των παραβιάσεων που διαπράττονται από τους διεθνείς οργανισμούς μπορούν να αποζημιωθούν, αλλά η πρόσβαση στα ευρωπαϊκά δικαστήρια δεν είναι δεδομένη, AG in Case C – 402/05 P, Yassin Abdullah Kadi v. Council of the European Union and Commission of the European Communities, delivered on 16 Jan. 2008.

⁹⁸ ΣτΣ: Το ζήτημα έχει αναλυθεί στο Κεφ. 4.2 σελ. 28-29.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι το NATO ⁹⁹ έχει μια τελείως διαφορετική πρακτική όσον αφορά την χρησιμοποίηση ΙΣ/ΙΕΑ, κατά την διάρκεια στρατιωτικών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με πρόσφατη σχετική οδηγία ¹⁰⁰ του Allied Command Operations (ACO), το NATO χρησιμοποιεί τις εταιρείες αυτές μόνο για παροχή υπηρεσιών διοικητικής μέριμνας, με τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ να απαγορεύεται να ενσωματώνονται στη αλυσίδα της διοίκησης του Οργανισμού. Τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ δεν θεωρούνται όργανα ή αντιπρόσωποι (servants or agents) του Οργανισμού, οι υπηρεσίες που προσφέρουν προέρχονται από ανεξάρτητα συμβόλαια που συνάπτουν με το NATO και δεν υποκαθιστούν λειτουργίες οργάνων του Οργανισμού, κάτι το οποίο είναι κρίσιμο για τυχόν καταλογισμό ευθύνης. Στην περίπτωση που Κράτος - μέλος του NATO χρησιμοποιήσει ΙΣ/ΙΕΑ, ο τυχόν καταλογισμός ευθύνης για παραβίαση του διεθνούς δικαίου, καταλογίζεται απευθείας στο συγκεκριμένο Κράτος - μέλος, μιας και το NATO δεν αποδέχεται την «συνυπευθυνότητα», λόγω της ειδικής διακυβέρνησης και δομής του Οργανισμού ¹⁰¹.

3.5 Ατομική Ποινική Ευθύνη μελών των ΙΣ/ΙΕΑ στο πλαίσιο του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, παραβιάσεις του ΔΑΔ, που διαπράττονται σε διεθνείς ή όχι ένοπλες συγκρούσεις, θεωρούνται εγκλήματα πολέμου σύμφωνα με τις Συμβάσεις της Γενεύης ¹⁰². Ιδιαίτερα τα σοβαρά - ειδεχθή εγκλήματα πολέμου (grave breaches) που αφορούν τον «σκληρό πυρήνα» των διεθνών εγκλημάτων ¹⁰³ και που ενδιαφέρουν την διεθνή κοινότητα, υπόκεινται σε υποχρεωτική και «οικουμενική δικαιοδοσία» ¹⁰⁴. Σύμφωνα με την αρχή της «οικουμενικής δικαιοδοσίας» (universal jurisdiction), κάθε Κράτος έχει την δυνατότητα να διώκει και να τιμωρεί ορισμένα εγκλήματα, ανεξαρτήτως του τόπου τελέσεώς τους και της εθνικότητας των αυτουργών ή των θυμάτων, με μόνη και αποκλειστική βάση την φύση τους, ως εξαιρετικά επικίνδυνων για το σύνολο της διεθνούς κοινότητας. Επιπροσθέτως κάθε Κράτος έχει τη δυνατότητα είτε να δικάσει τους δράστες που βρίσκονται στο έδαφός

---

⁹⁹ ΣτΣ: Το NATO για κάποιους θεωρητικούς δεν θεωρείται Διεθνής Οργανισμός.

¹⁰⁰ NATO ACO Directive 60-101.

¹⁰¹ *Munoz Mosquera, Andres - Chalanouli, Nikoleta*, Regulating and Monitoring PMSCs in NATO Operations, 35th Round Table on Current Issues of International Humanitarian Law San Remo, 6-8 September 2012, σελ. 14.

¹⁰² ΣΓ IV Άρθρο 147.

¹⁰³ ΣτΣ: Δεν θεωρούνται όλα τα εγκλήματα που διαπράττονται σε διεθνείς ή όχι ένοπλες συγκρούσεις ως εγκλήματα πολέμου, ICTY Appeals Chamber, Prosecutor v. Kunarac et al., IT-96-23 & IT-96-23/1A, judgment, 12 June 2002, παρ. 58.

¹⁰⁴ *Cowless W.B.*, Universal Jurisdiction over war Crimes, 33 California Law review (1945), σελ. 177-218.

του ή να τους εκδώσει σε άλλο Κράτος, ανεξάρτητα από την εθνικότητα του δράστη ή του τόπου όπου διεπράχθη το έγκλημα (αρχή *aut judicare aut dedere*)¹⁰⁵.

Τα παραπάνω εγκλήματα μπορούν να διαπραχτούν όχι μόνο από τα μέλη των ΕΔ, αλλά και από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, εφόσον παρέχουν υπηρεσίες που αντικαθιστούν λειτουργίες των συμβατικών ΕΔ και ανεξάρτητα από την ιδιότητα που τους προσδίδεται (Άμαχοι, Μαχητές, ή Πολίτες που ακολουθούν τους Εθνικούς Στρατούς). Ως εκ τούτου, τα μέλη των παραπάνω εταιρειών, θεωρητικά, θα μπορούσαν να διώκονται σε κάθε περίπτωση ενώπιον εθνικών δικαστηρίων που έχει δικαιοδοσία. Στο πρόσφατο παρελθόν έχουν διαπραχθεί σοβαρά εγκλήματα από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, όπως στην περίπτωση κακοποίησης κρατουμένων στις φυλακές Abu Ghraib¹⁰⁶ στο Ιράκ, στις εν ψυχρώ δολοφονίες πολιτών στην πλατεία Nisour Square¹⁰⁷ στο Ιράκ, καθώς και σε άλλες περιπτώσεις όπως στην Βοσνία¹⁰⁸, στην Κολομβία¹⁰⁹ και στην Σιέρα Λεόνε¹¹⁰. Παρά την ύπαρξη σαφών νομικών υποχρεώσεων και ενός εκτεταμένου διεθνούς δικτύου εθνικών δικαστηρίων, με δυνατότητες δικαιοδοσίας επί σοβαρών παραβιάσεων¹¹¹, διώξεις και παραπομπές μελών ΙΣ/ΙΕΑ σε δικαστήρια είναι πολύ σπάνιες.

---

¹⁰⁵ ΣτΣ: Την υποχρέωση άσκησης οικουμενικής δικαιοδοσίας καθιερώνουν τα άρθρα 49, 50, 129 και 146 αντίστοιχα των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949, οι οποίες έχουν επικυρωθεί από 192 κράτη και προβλέπουν την υποχρέωση των μερών να διώκουν τις σοβαρές παραβιάσεις του ανθρωπιστικού δικαίου που θεσπίζουν, ανεξαρτήτως του τόπου διάπραξης και της εθνικότητας του δράστη ή του θύματος. Τα μέρη έχουν δηλαδή τη δυνατότητα είτε να δικάσουν τους δράστες που βρίσκονται στο έδαφός τους ή να τους εκδώσουν σε άλλο Κράτος.

¹⁰⁶ *Major General George R. Fay*, AR 15-6 Investigation of the Abu Ghraib Detention Facility and 205th Military Intelligence Brigade pp. 131-134, August 23 2004, online: <http://www4.army.mil/ocpa/reports/ar15-6/index.html> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014) και Taguba Report, Major General Antonio M. Taguba, Article 15-6 Investigation of the 800th Military Police Brigade [<http://www.dod.mil/pubs/foi/detainees/taguba/>] (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

¹⁰⁷ Jury Selection Begins in Trial of Former Blackwater Guards Four U.S. Security Contractors Are on Trial Over the Deaths of 14 Iraqis in 2007 Shooting, <http://online.wsj.com/articles/former-blackwater-guards-to-go-on-trial-for-2007-shooting-in-iraq-1402433195> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

¹⁰⁸ *Crewdson John*, Sex Scandal Still Haunts DynCorp, CHI. TRIB., Apr. 19, 2003 <https://groups.yahoo.com/neo/groups/decani/conversations/topics/74749> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

¹⁰⁹ Christian Miller, US Pair's Role in Bombing Shown, Los Angeles Times, 16 Mar. 2003. <http://articles.latimes.com/2003/mar/16/news/adfg-swamp16> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

¹¹⁰ Η εταιρεία Executive Outcomes (E.O) χρησιμοποίησε cluster bombs σε περιοχές με αμάχους. A. E. Fuchs, Searching for resources, Offering Security: Private military Companies in Sierra Leone, in T. Jäger and G. Kümmel (eds), 'Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls and Prospects', (2007) σελ. 105.

¹¹¹ Για παράδειγμα, μέλη της εταιρείας DynCorp που κατηγορήθηκαν για διευκόλυνση σε κυκλώματα πορνείας στη Βοσνία, φυγαδεύτηκαν για να αποφευχθεί η τοπική δίωξη, *Antony Barnett and Solomon Hughes*, «British Firm Accused in UN Sex Scandal», Guardian, July 29, 2001, p. A1, May 2000.

Επίσης μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, μπορεί να διωχθούν ως πρόσωπα που συμμετέχουν, ενθαρρύνουν ή βοηθούν για την διάπραξη των παραπάνω εγκλημάτων¹¹² καθώς και ως διοικητές - προϊστάμενοι¹¹³ μελών των ΙΣ/ΙΕΑ που διέπραξαν εγκλήματα ή που δεν έλαβαν τα κατάλληλα μέτρα για να τα αποτρέψουν¹¹⁴. Βέβαια η προβληματική που ανακύπτει σε αυτή την περίπτωση, εστιάζει στην ταυτοποίηση του διοικητή - προϊστάμενου, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις η δομή της ιεραρχίας των δεν ταυτίζεται με την στρατιωτική ιεραρχία. Επίσης, πολλές φορές απουσιάζει η έννοια της διοίκησης και του «αποτελεσματικού ελέγχου» στα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ. Ακόμη πιο περίπλοκη γίνεται η κατάσταση εφόσον οι ΙΣ/ΙΕΑ δεν εντάσσονται στις ΕΔ ενός Κράτους και δραστηριοποιούνται ανεξέλεγκτα.

Επιπροσθέτως τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, υπό την προϋπόθεση ότι ικανοποιούνται οι όροι που αναφέρονται στο Άρθρο 5 του καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ)¹¹⁵, που αφορούν την δικαιοδοσία του, δυνητικά μπορούν να διωχθούν και από το ΔΠΔ, για πολύ σοβαρά εγκλήματα που διέπραξαν, όπως γενοκτονίες, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου σε εμπόλεμη κατάσταση.

Τέλος, ένας άλλος παράγοντος που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, για την παραπομπή μελών ΙΣ/ΙΕΑ στο ΔΠΔ, είναι η επικύρωση και αποδοχή του ΔΠΔ από το Κράτος που ανήκουν τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ ή που διαπράττονται τα εγκλήματα (π.χ. οι ΗΠΑ και το Ιρακ δεν έχουν επικυρώσει ή προσχωρήσει στο Καταστατικό της Ρώμης για το ΔΠΔ).

Όπως διαπιστώνουμε είναι πολύ δύσκολο να κατηγορηθούν και να παραπεμφθούν μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ στο ΔΠΔ, μια και τα εγκλήματα που έχουν διαπραχτεί μέχρι σήμερα είναι μεν σοβαρά αλλά δεν ανήκουν σε καμία περίπτωση στην δικαιοδοσία του ΔΠΔ¹¹⁶. Εκτιμάται δε, ότι λόγω των μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν οι ΙΣ/ΙΕΑ (μέχρι σήμερα), είναι απίθανο να απασχολήσουν το ΔΠΔ τέτοιες υποθέσεις.

---

¹¹² ICTY Appeal Chamber, Prosecutor v. Tadic, supra note 18, παρ. 229; ICTY Trial Chamber, Prosecutor v. Kojic, IT-97-25, judgment, 15 Mar. 2002, παρ. 88; Art. 25(3) (c) ICC Statute.

¹¹³ ICTY Trial Chamber, Prosecutor v. Hadzihasanovic et al., IT-01-47, decision of 12 Nov. 2002, παρ. 174.

¹¹⁴ ICTY Trial Chamber Prosecutor v. Blaskic, supra note 31, παρ. 336. και ICTY Trial Chamber, prosecutor v. Delalic et al., supra note 27, παρ. 395.

¹¹⁵ ΣτΣ: Το ΔΠΔ δεν έχει δικαιοδοσία για Ιδιωτικές Εταιρείες, ως νομικά ή φυσικά πρόσωπα.

¹¹⁶ ΣτΣ: Ουδέποτε έχει τεθεί ή έστω συζητηθεί πρόταση παραπομπής μέλους ΙΣ/ΙΕΑ στο ΔΠΔ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΚΑΝΟΝΩΝ - ΝΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΡΥΘΜΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝ /ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

4.1 Η ανάγκη για την ρύθμιση της λειτουργίας των Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας στο διεθνές σύστημα

Η κρατούσα δικαιολογημένη αντίληψη ότι οι ΙΣ/ΙΕΑ παρέχουν τις υπηρεσίες τους, λειτουργώντας ανεξέλεγκτα μέσα σε ένα καθεστώς νομικού κενού, ασυλίας, ανομίας και ατιμωρησίας (σε περίπτωση παραβίασης των αρχών της ΟΔΔΑ και ΔΑΔ), δημιούργησε μια διεθνή τάση για άμεση ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ, σε διεθνές (αλλά και εσωτερικό) πλαίσιο. Οι κυριότεροι λόγοι για την τάση αυτή, η οποία επιταχύνθηκε και έγινε επιτακτική μετά τα γεγονότα στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν, είναι:

α) Η ανάγκη προσδιορισμού της ιδιότητας των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές περιβάλλον καθώς και η αναγνώριση τους ως «νομιμοποιημένοι μη κρατικοί δρώντες» στα πεδία συγκρούσεων.

β) Η ρύθμιση του καθεστώτος χρήσης βίας (κανόνων εμπλοκών) από τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ σε περιπτώσεις ένοπλων συρράξεων, σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις καθώς και σε μεταπολεμικό περιβάλλον (κατοχή).

γ) Η απαραίτητη διεθνής νομιμοποίηση έτσι ώστε να μπορούν να συνεργάζονται ελεύθερα και θεσμικά, με λιγότερα προσκόμματα με τα Κράτη, τους ΔΟ και τους ΜΚΟ, αντιμετωπίζοντας τις αμφισβητήσεις για την αδιαφάνεια, τη μυστικότητα και την έλλειψη λογοδοσίας, όσον αφορά τις συνέπειες από παράνομες πράξεις που διαπράττουν μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ.

Η παραπάνω ανησυχία, τα τελευταία χρόνια, καταγράφεται καταγιγιστικά σε πληθώρα συγγραμμάτων, ειδικών εκθέσεων, μελετών αλλά και επισήμων εγγράφων, με σκοπό όχι μόνο την ανάλυση και την παρουσίαση εκτεταμένων απόψεων και προτάσεων αλλά και την κατάδειξη στην διεθνή κοινότητα της προβληματικής, έτσι ώστε να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την επίλυση και ρύθμιση του σύνθετου αυτού θέματος.

4.2 Ο ΟΗΕ και η προσπάθεια ρύθμιση της λειτουργίας των Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας στο Διεθνές Δίκαιο με την σύνταξη σχετικού σχεδίου σύμβασης (A/HRC/15/25)

Μετά την υπογραφή της αμφιλεγόμενης «Διεθνούς Σύμβασης ενάντια στην Στρατολόγηση, Χρησιμοποίηση, Χρηματοδότηση και Εκπαίδευση Μισθοφόρων του 1989»¹¹⁷, ο ΟΗΕ (Commission on Human Rights), θέλοντας να παρακολουθήσει την εξέλιξη του θέματος, ανέλαβε την πρωτοβουλία να διορίσει έναν ειδικό εισηγητή (Special Rapporteur) και να συστήσει μια σχετική Ομάδα Εργασίας (*Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination*)¹¹⁸, με καθήκοντα τον έλεγχο εφαρμογής της σύμβασης και την αναφορά προβλημάτων που αφορούσαν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την χρησιμοποίηση μισθοφόρων και την παρεμπόδιση άσκησης του δικαιώματος των λαών στην αυτοδιάθεση¹¹⁹.

Ο ειδικός εισηγητής και η σχετική ομάδα εργασίας μετά από σχετικές έρευνες, υπέβαλε ειδικές εκθέσεις για το θέμα των μισθοφόρων¹²⁰, που εμπεριείχαν αναφορές για την εξέλιξη και την μετάλλαξη των μισθοφόρων καθώς και την νέα μορφή που έχει αποκτήσει το φαινόμενο αυτό, με την εμφάνιση των ΙΣ/ΙΕΑ. Στην συνέχεια, τα σοβαρά πολιτικά, θεσμικά και νομικά ζητήματα που αναδύθηκαν μετά τα βίαια γεγονότα (θάνατοι από υπερβολική χρήση βίας-βασανιστήρια) που έλαβαν χώρα από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν¹²¹, αφύπνισαν την διεθνή κοινότητα, που μέχρι πρόσφατα δεν είχε καταφέρει να προσεγγίσει το θέμα στη σωστή του διάσταση.

Η παραπάνω ομάδα εργασίας, ως το μόνο όργανο ελέγχου του ΟΗΕ για θέματα που σχετίζονται με τους μισθοφόρους, προσπάθησε μέσα από τις περιορισμένες δυνατότητές της, να αναδείξει το πρόβλημα και ιδιαίτερα το νομικό κενό στο οποίο λειτουργούν οι ΙΣ/ΙΕΑ,

---

¹¹⁷ International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 4 December 1989.

¹¹⁸ The Working Group on the use of mercenaries was established by the Commission on Human Rights through its resolution 2005/2. The Working Group is composed of five independent experts serving in their personal capacities. Since March 2009, Shaista Shameem (Fiji) is the Chairperson-Rapporteur. The other members are Amada Benavides de Pérez (Colombia), José Luis Gómez del Prado (Spain), Alexander Nikitin (Russian Federation) and Najat al-Hajjaji (Libyan Arab Jamahiriya).

¹¹⁹ Resolution 1987/16 decided to appoint a Special Rapporteur on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination. Ms. Shaista Shameem (Fiji) 2004-2005 και Mr. Enrique Bernales Ballesteros (Peru) 1987-2004.

¹²⁰ Documents related to the mandate of the Special Rapporteur, http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=105 (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

¹²¹ ΣτΣ: Βλέπε σελ. 21.

προτείνοντας στην Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ¹²², μέτρα για την αντιμετώπιση του ζητήματος, με σημαντικότερο μέτρο την σύνταξη ενός σχεδίου σύμβασης.

Αξιοποιώντας επισκέψεις σε Κράτη με «ενδιαφέρον», διοργανώνοντας διεθνή συνέδρια και φόρουμ καθώς και με πολυάριθμες ανταλλαγές εκθέσεων και απόψεων με Κράτη, ΔΟ, ΜΚΟ και ΙΣ/ΙΕΑ, η ομάδα εργασίας κατάφερε να συντάξει και υποβάλλει ένα σχέδιο διεθνούς συμβάσεως (*Draft of a possible Convention on Private Military and Security Companies for consideration and action by the Human Rights Council*) ¹²³, με σκοπό να λειτουργήσει ως διεθνές νομικό ρυθμιστικό εργαλείο (international legal instrument) με οικουμενική αποδοχή.

Ο σκοπός αυτής της διεθνούς συμβάσεως ¹²⁴, είναι η θέσπιση διεθνών προτύπων και κανόνων, αποδεκτών από όλα τα μέρη (Κράτη, ΔΟ και ΜΚΟ και ΙΣ/ΙΕΑ) έτσι ώστε:

- α) Να επιτευχθεί θεσμικά η διάκριση των ΙΣ/ΙΕΑ από τους μισθοφόρους.
- β) Να ρυθμιστεί νομικά και θεσμικά η λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ διεθνώς.
- γ) Να προαχθεί η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η τήρηση της ΟΔΔΑ και ΔΑΔ.
- δ) Να εποπτεύονται οι υπηρεσίες που παρέχουν.
- ε) Να αποσαφηνιστούν οι πτυχές των κανόνων του διεθνούς εθιμικού δικαίου, όπως αυτές που αφορούν την ευθύνη των «υποκειμένων» του διεθνούς δικαίου.
- στ) Να καθιερωθούν μηχανισμοί για την αποζημίωση θυμάτων και την αποκατάσταση ζημιών, δημιουργώντας έτσι, ένα πολύτιμο και ισχυρό νομικό και θεσμικό ρυθμιστικό εργαλείο.

Τα βασικά σημεία του σχεδίου σύμβασης συνοψίζονται όπως παρακάτω:

- α) Ορίζει ότι τα Κράτη ¹²⁵, οι ΔΟ και οι ΜΚΟ είναι υπεύθυνοι ή συνυπεύθυνοι για τις δραστηριότητες των ΙΣ/ΙΕΑ καθώς και ότι θα εγγυούνται την πιστή τήρηση, εφαρμογή και σεβασμό των αρχών της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ (άρθρο 4).

---

¹²² Η ομάδα εργασίας ανέφερε την συμμετοχή δυο εταιρειών στις υποθέσεις βασανισμών κρατουμένων στην φυλακή Abu Ghraib από μέλη των παραπάνω εταιρειών που δούλευαν ως μεταφραστές

¹²³ Human Rights Council, A/HRC/15/25, Fifteenth session, Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination.

¹²⁴ Ibid, σελ. 10.

¹²⁵ ΣτΣ: Τα Κράτη αυτά μπορεί να είναι τα Κράτη στα οποία δραστηριοποιούνται, τα φιλοξενούντα Κράτη και τα τρίτα Κράτη που έχουν την έδρα τους οι εταιρείες.

β) Προτείνει έναν κατάλογο βασικών λειτουργιών (inherently state functions) που δεν θα δύναται να ανατίθενται ή να παραχωρούνται σε ΙΣ/ΙΕΑ (άρθρο 9).

γ) Ορίζει ότι κάθε Κράτος - μέλος της συνθήκης θα πρέπει να θεσπίσει ένα ισχυρό εθνικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την λειτουργία και ρύθμιση των δραστηριοτήτων των ΙΣ/ΙΕΑ (άρθρο 12).

δ) Απαγορεύει την άμεση και ενεργή συμμετοχή των ΙΣ/ΙΕΑ σε εχθροπραξίες (άρθρο 3).

ε) Καθορίζει την αποκατάσταση ή αποζημίωση από τα Κράτη, ΔΟ ή ΜΚΟ στα θύματα από παραβιάσεις της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ, από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ (άρθρο 20).

στ) Η σύμβαση καλύπτει όλες τις περιπτώσεις συρράξεων και πολέμων (όχι μόνο διεθνείς συρράξεις).

Παρά την διεθνή προσπάθεια και τις πρωτοβουλίες που έχει πραγματοποιήσει ο ΟΗΕ, μέσω της παραπάνω ομάδας εργασίας, μόνο 30 Κράτη έχουν λάβει μέρος στις διαπραγματεύσεις για την εν λόγω σύμβαση. Αυτό οφείλεται κυρίως στην δυσπιστία των Κρατών (ιδιαίτερα των δυτικών Κρατών που δραστηριοποιούνται οι ΙΣ/ΙΕΑ), όσον αφορά την δεσμευτικότητα της σύμβασης. Επίσης, υπάρχουν ενστάσεις από Κράτη που θεωρούν ότι το υπάρχον διεθνές νομικό πλαίσιο είναι επαρκές και αποτελεσματικό και μια νέα σύμβαση ίσως εγείρει ζητήματα νέων ερμηνειών σε σχέση με την ΟΔΔΑ και το ΔΑΔ. Τα Κράτη αυτά, αντιπροτείνουν την πιστή εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και των σχετικών συμβάσεων, καθώς και ότι οι ήδη σχετικές διεθνείς πρωτοβουλίες ¹²⁶, θεωρούνται επαρκείς.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι διεθνείς ενώσεις του κλάδου των παραπάνω Εταιρειών ¹²⁷, αντέδρασαν θετικά με την ιδέα της διεθνούς σύμβασης και απέστειλαν τις θέσεις τους στην ομάδα εργασίας, αποβλέποντας στην εποικοδομητική συνεργασία.

---

¹²⁶ *The Montreux Document*, «On pertinent international legal obligations and good practices for States related to operations of private military and security companies during armed conflict» International Code of Conduct for Private Security Service Providers και International Code of Conduct for Private Security Service Providers.

¹²⁷ ICOCA, <http://www.icoca.ch/industry.html> - SAMI, <http://www.seasecurity.org> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

4.3. Το κείμενο του Montreux /ICRC, ως συμβολή του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στη δημιουργία κανόνων «καλών πρακτικών» για την γρησιμοποίηση των Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας από τα Κράτη

Το κείμενο του Montreux είναι ένα διακυβερνητικό έγγραφο το οποίο συντάχθηκε το 2008 μετά από πρωτοβουλία της Διεθνούς Επιτροπής Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ) και της κυβέρνησης της Ελβετίας, με την αρχική υποστήριξη 17 Κρατών ¹²⁸. Αποσκοπεί στην θέσπιση προτύπων, κανόνων και αρχών καλών πρακτικών, για την ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ στην διεθνή κοινότητα. Ταυτόχρονα καλεί και συστήνει σε όλα τα μέρη που χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ, να σέβονται, να προασπίζουν και να τηρούν πιστά τις αρχές της ΟΔΔΑ και ΔΑΔ, ιδιαίτερα κατά τις ένοπλες συγκρούσεις. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια να αντιστραφεί η κρατούσα αντίληψη ότι οι ΙΣ/ΙΕΑ, λειτουργούν σε ένα διεθνές νομικό κενό.

Το κείμενο του Montreux δεν θεωρείται ως μια νέα διεθνή συνθήκη και δεν δημιουργεί νομικές υποχρεώσεις. Δεν λαμβάνει θέση και δεν νομιμοποιεί την ύπαρξη των ΙΣ/ΙΕΑ, καθώς και δεν ενθαρρύνει ούτε αποτρέπει τα διάφορα μέρη ως προς την γρησιμοποίηση αυτών. Περιέχει κανόνες και αρχές καλών πρακτικών καθώς και στοιχεία από την νομοθεσία για την διεθνή ευθύνη των Κρατών και των ΔΟ και την διεθνή Ατομική Ποινική Ευθύνη που τα περισσότερα είναι ήδη καθιερωμένα και δεσμευτικά για τα Κράτη, δυνάμει των διεθνών συνθηκών ή του διεθνούς εθιμικού δικαίου.

Η διαφορά του με μια διεθνή σχετική σύμβαση είναι ότι για την σύμβαση θα χρειαστούν πολλά χρόνια για να ολοκληρωθεί (διαπραγμάτευση, συγγραφή, υπογραφή, έγκριση, επικύρωση και εφαρμογή) ενώ το παραπάνω κείμενο είναι περισσότερο ευέλικτο, πρακτικό και τεχνοκρατικό και εστιάζει στην αλληλεπίδραση μεταξύ Κρατών, ΔΟ και ΙΣ/ΙΕΑ.

Στο πρώτο μέρος του κειμένου καταγράφονται οι διεθνείς νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από το ΟΔΔΑ και το ΔΑΔ, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές ποινικό δίκαιο, που μπορεί να εφαρμόζονται και σε μη κρατικούς δρώντες, υπενθυμίζοντας και ενημερώνοντας τον «χρήστη» για την ευθύνη που έχει σε περίπτωση παραβίασης αυτών.

Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζονται οι κανόνες και οι αρχές καλών πρακτικών που θα πρέπει να ακολουθούνται από τους «χρήστες» και παράλληλα καθορίζονται οι νομοθετικές υποχρεώσεις και οι διοικητικοί τρόποι για την εφαρμογή των διεθνών αυτών προτύπων.

---

¹²⁸ Participating States of the Montreux Document <http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/intla/humlaw/pse/parsta.html> (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

Επιπροσθέτως συστήνει και ενθαρρύνει στα Κράτη να θεσπίσουν εθνικές νομοθεσίες για ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ, στο εσωτερικό τους, δίνοντας την απαραίτητη καθοδήγηση, οδηγίες και λύσεις.

Μεταξύ των αρχών «καλών πρακτικών» που προτείνει είναι:

α) Εισαγωγή και εφαρμογή αυστηρών κριτηρίων για την διαδικασία αδειοδότησης και επιλογής των ΙΣ/ΙΕΑ.

β) Καθορισμός των υπηρεσιών που παρέχουν.

γ) Καθιέρωση διαφανών διαδικασιών και υποχρεωτικής καταγραφής των όρων παροχής υπηρεσιών.

δ) Καθιέρωση αυστηρών ρητρών συμμόρφωσης σε περιπτώσεις παραβιάσεων των αρχών καλών πρακτικών.

ε) Αυστηρή διαδικασία επιλογής και παρακολούθησης του προσωπικού.

στ) Συνεχή έλεγχο και επόπτευση των υπηρεσιών που παρέχουν.

Όπως προαναφέρθηκε το κείμενο του Montreux συντάχθηκε για να εφαρμόζεται κατά την διάρκεια των ένοπλων συρράξεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι εκεί κατά βάση εφαρμόζεται το ΔΑΔ. Παρόλα αυτά και μετά από παρεμβάσεις Κρατών διευκρινίστηκε και συμφωνήθηκε να εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις χωρίς περιορισμούς¹²⁹. Έτσι π.χ. στην περίπτωση χρησιμοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ από τα Κράτη, για την προστασία ενάντια στην πειρατεία, παρότι οι ενέργειες προστασίας από πειρατεία δεν θεωρούνται ενέργειες σε κατάσταση ένοπλης σύρραξης αλλά σε κατάσταση «επιβολής νόμου» (law enforcement), το κείμενο του Montreux παραμένει σε ισχύ.

Με βάση το παραπάνω κείμενο και μετά από σχετική πρωτοβουλία της Ελβετικής κυβέρνησης, δημιουργήθηκε συμπληρωματικά και ένας κώδικας συμπεριφοράς¹³⁰ που απευθύνεται στους ΙΣ/ΙΕΑ και καταγράφει περαιτέρω ειδικές αρχές σχετικά με τις ενέργειες την εκπαίδευση και την συμπεριφορά των μελών καθώς και εξειδικευμένα διοικητικά και θεσμικά ζητήματα.

Το κείμενο του Montreux αποτελεί σήμερα μια αρκετά αξιόπιστη λύση για την αντιμετώπιση του ζητήματος της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ. Έχοντας την υποστήριξη πενήντα

---

¹²⁹ Montreux + 5, *Conference Chairs Conclusions Geneva*, 13 December 2013, σελ. 1.

¹³⁰ Swiss Confederation, *International Code of Conduct for Private Security Service Providers* (9 November 2010), available at <http://www.icoc-psp.org/> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

Κρατών ¹³¹, τριών ΔΟ (ΕΕ, ΟΑΣΕ και ΝΑΤΟ) και των ιδίων των εταιρειών, οι αρχές που καθιερώνει είναι αποδεκτές και αποτελούν ένα διεθνές πρότυπο διακυβέρνησης.

4.4 Οι διεθνείς πρωτοβουλίες των Εταιρειών Ιδιωτικών Στρατών / Ιδιωτικών Εταιρειών Ασφαλείας, για θέσπιση πλαισίου λειτουργίας και εισαγωγή διαδικασιών αυτοέλεγχου

Οι εταιρείες ΙΣ/ΙΕΑ παρακολουθώντας την διστακτικότητα και αδράνεια της διεθνούς κοινότητας για την επίλυση και ρύθμιση του ζητήματος λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ, προσπάθησαν να το διευθετήσουν αναλαμβάνοντας σημαντικές πρωτοβουλίες, διαμέσου των διεθνών ενώσεων και οργανισμών που ιδρύθηκαν για να τους εκπροσωπούν και να διασφαλίζουν τα συμφέροντα τους ¹³².

Πολλές εταιρείες μέσω των ενώσεών τους, ισχυρίζονται ότι εφαρμόζοντας ένα αυστηρό σύστημα αυτορρύθμισης και αυτοελέγχου είναι αρκετό για την επίλυση του θέματος και δεν υφίσταται η ανάγκη για θέσπιση εξωτερικών μεθόδων εποπτείας και ελέγχου. Θεωρούν ότι οι εσωτερικές διαδικασίες που εφαρμόζουν είναι ικανές να ελέγχουν πλήρως τα μέλη και τις πράξεις τους, λειτουργώντας μέσα σε ένα θεσμικό πλαίσιο, με αυστηρές αρχές και κώδικες δεοντολογίας και πειθαρχίας.

Η παραβίαση των παραπάνω αρχών δεν συμφέρει για κανένα λόγο τις εταιρείες αυτές αφού θα τις εκθέσει διεθνώς, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να επιβιώσουν ενάντια στον ανταγωνισμό και στο οικονομικό μοντέλο της παγκοσμιοποίησης και του νεοφιλελευθερισμού όπου δραστηριοποιούνται. Επίσης θεωρούν ότι ο παραπάνω τρόπος συγκεντρώνει τις περισσότερες προοπτικές για αμεσότητα και αποτελεσματικότητα στην επιβολή ρύθμισης και ελέγχου, που πολλές φορές είναι το ζητούμενο, ειδικά σε θέματα παραβίασης του διεθνούς δικαίου.

Βέβαια η παραπάνω άποψη αμφισβητείται σθεναρά από την διεθνή κοινότητα, μιας και η ιδιαίτερη φύση των υπηρεσιών που παρέχουν οι ΙΣ/ΙΕΑ, τις κάνει να μην μπορούν να υπαχθούν και να συγκριθούν με τις υπηρεσίες και τις πρακτικές άλλων διεθνών ιδιωτικών εταιρειών, οι οποίες δύναται να ρυθμίζουν την λειτουργία τους, με άλλους πιο συμβατικούς τρόπους ¹³³.

---

¹³¹ Participating States of the Montreux Document <http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/intla/humlaw/pse/parsta.html> (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

¹³² ICOCA, <http://www.icoca.ch/industry.html> - SAMI, <http://www.seasecurity.org> - ISOA, <http://www.stability-operations.org/> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

¹³³ ΣτΣ: Μέσω των διεθνών ενώσεων που ιδρύουν (σύστημα αυτορρύθμισης).

Υλοποιώντας την ιδέα της αυτορρύθμισης και αυτοελέγχου οι διεθνείς ενώσεις με την υποστήριξη Κρατών ¹³⁴ συνέβαλαν στην σύνταξη και θέσπιση του κώδικα συμπεριφοράς (International Code of Conduct for Private Security Service Providers) ¹³⁵. Ο παραπάνω κώδικας περιέχει αρχές για την λειτουργία και αυτοελέγχου, οι οποίες στηρίζονται πρωταρχικώς στον σεβασμό και την τήρηση των αρχών του ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ και κατά δεύτερον στην «τεχνική» πληρότητα και ικανότητα των παρεχομένων υπηρεσιών. Οι παραπάνω αρχές λειτουργούν και ως ενδείκτες επιθεώρησης και πιστοποίησης των υπηρεσιών που παρέχουν.

---

¹³⁴ Η Ελβετική κυβέρνηση, <http://www.icoca.ch/en/icoc-association> (τελευταία πρόσβαση στις 02/8/2014).

¹³⁵ ICoC, http://www.icoca.ch/sites/all/themes/icoca/assets/icoc_english3.pdf. As a non-State mechanism, the ICoCA is supplementary to any national governmental measures and offers an additional facility through which companies can be held accountable, potentially including redress for victims, (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΩΝ - ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝ/ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΚΑΝΟΝΩΝ - ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ

1.1 Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ευρωπαϊκών Κρατών για την ρύθμιση της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ

Η παροχή στρατιωτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ασφαλείας (π.χ. πώληση όπλων και αμυντικών συστημάτων) ¹³⁶ από Κράτη - μέλη και η εξαγωγή τους σε τρίτους, είναι ένας από τους τομείς που η ΕΕ εστιάζει το πολιτικό και οικονομικό της ενδιαφέρον. Παράλληλα η ΕΕ, για προφανείς λόγους ¹³⁷ ενδιαφέρεται για τον έλεγχο, την ρύθμιση και την εποπτεία εξαγωγής τέτοιων υπηρεσιών, θεσπίζοντας σχετικό κοινοτικό νομοθετικό πλαίσιο που συνοδεύεται από πολιτικές και δράσεις.

Το παραπάνω νομοθετικό πλαίσιο και οι ευρωπαϊκές πολιτικές και δράσεις, κατατάσσονται σε τρεις βασικές κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει Ευρωπαϊκούς κανονισμούς, όπως τον Council Regulation (EC) No. 428/2009, ο οποίος καθιερώνει ενιαίο καθεστώς για τον έλεγχο και την εξαγωγή, μεταφορά, μεσιτεία και διαμετακόμιση αγαθών «διπλής χρήσης» ¹³⁸, η οποία είναι άμεσα εφαρμόσιμη στα Κράτη - μέλη. Η δεύτερη κατηγορία σχετίζεται με την κοινή πολιτική της ΕΕ ¹³⁹, όσον αφορά τον έλεγχο των πωλήσεων όπλων και αμυντικών συστημάτων (EU Code of Conduct on Arms Exports) καθώς και την επιβολή κυρώσεων που αφορούν εμπάργκο στην παροχή στρατιωτικών υπηρεσιών

---

¹³⁶ EU/EEAS/Arms Export Control http://eeas.europa.eu/non-proliferation-and-disarmament/arms-export-control/index_en.htm (τελευταία πρόσβαση στις 10/8/2014).

¹³⁷ ΣτΣ: Αφορούν την προάσπιση των θεμελιωδών αρχών της ΕΕ και τον σεβασμό και τήρηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

¹³⁸ Αγαθά με πολιτικές (εμπορικές) και ταυτόχρονα στρατιωτικές εφαρμογές. Council Regulation (EC) No. 428/2009, Community regime for the control of exports, transfer, brokering and transit of dual-use items και http://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/index_en.htm (τελευταία πρόσβαση στις 10/8/2014).

¹³⁹ Council Common Position 2008/944/CFSP και EU Code of Conduct on Arms Exports, Council Common Position 2003/468/CFSP EU, The Council (EU Code of Conduct on Armaments Exports, Brussels, 5 June 1998, 8675/2/98 Rev 2).

και υπηρεσιών ασφάλειας σε τρίτα Κράτη¹⁴⁰ ή άτομα. Τέλος, η τρίτη κατηγορία αναφέρεται στις Ευρωπαϊκές κοινές δράσεις, όπως η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)¹⁴¹.

Όπως όμως μπορούμε να αντιληφθούμε το παραπάνω νομοθετικό πλαίσιο και οι ευρωπαϊκές πολιτικές και δράσεις είναι γενικού περιεχομένου και δεν αναφέρονται συγκεκριμένα στους ΙΣ/ΙΕΑ¹⁴² (ούτε στις παροχές υπηρεσιών που προσφέρουν). Ωστόσο παρά το θεσμικό κενό και την απουσία κοινής νομοθετικής και ρυθμιστικής πολιτικής στην ΕΕ, για τους ΙΣ/ΙΕΑ, (με ό,τι συνεπάγεται για την εναρμόνιση της νομοθεσίας στους κόλπους της ΕΕ), τα Κράτη - μέλη έχουν αναπτύξει αξιόλογες εθνικές νομοθετικές πρωτοβουλίες¹⁴³, για θέσπιση εσωτερικής νομοθεσίας, που στηρίζεται στις παραπάνω γενικές τοποθετήσεις. Οι νομοθετικές αυτές ρυθμίσεις, ισχύουν κατά βάση για το εσωτερικό του κάθε Κράτους και όχι σε περίπτωση «εξαγωγής» των δραστηριοτήτων και των υπηρεσιών των ΙΣ/ΙΕΑ σε τρίτα Κράτη. Στον πίνακα του Παραρτήματος «Α» παρουσιάζονται οι παρεχόμενες υπηρεσίες των ΙΣ/ΙΕΑ.

Η ΕΕ αντιλαμβανόμενη την σοβαρότητα αλλά και την σπουδαιότητα του ζητήματος, ιδιαίτερα μετά την θεαματική αλματώδη ανάπτυξη του κλάδου των ΙΣ/ΙΕΑ, προσπάθησε εσπευσμένα να προβεί σε ενέργειες και δράσεις¹⁴⁴ για την διευθέτηση του θέματος καταλήγοντας στην έκθεση «*Priv-War Recommendations for EU Regulatory Action in the Field of Private Military and Security Companies and their Services*»¹⁴⁵ που συνιστά μια ολοκληρωμένη πρόταση για διευθέτηση του ζητήματος. Η έκθεση αυτή προτείνει (μεταξύ άλλων) τις παρακάτω πολιτικές και δράσεις:

---

¹⁴⁰ Είκοσι δύο Κράτη βρίσκονται υπό το καθεστώς κυρώσεων και εμπάργκο, από την ΕΕ, με την 26/5/1014, http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 10/8/2014).

¹⁴¹ http://eeas.europa.eu/cfsp/index_en.htm (τελευταία πρόσβαση στις 10/8/2014).

¹⁴² Οι ΙΣ/ΙΕΑ, σαν ιδιωτικές εταιρείες, δεν έχουν εξαιρεθεί από τις ρυθμίσεις της ΕΕ για την εσωτερική αγορά, Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market, Official Journal, L 376 (27.12.2006).

¹⁴³ Η Δανία και η Φινλανδία, επιτρέπουν κατά περίπτωση τη χρήση ένοπλων ομάδων ασφαλείας Στη Σουηδία, το θέμα βρίσκεται υπό διαβούλευση, όπως επίσης και στην Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία. Στη Μεγάλη Βρετανία έχει ήδη ψηφισθεί η σχετική νομοθεσία, ενώ βρίσκεται τώρα στο στάδιο της περαιτέρω βελτίωσής της.

¹⁴⁴ EU Political Affairs Committee Report Doc. 11787 Private military and security firms and the erosion of the state monopoly on the use of force 22 December 2008, <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=12221&Language=en>, (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014) και Report of the Committee on Legal Affairs and Human Rights Doc. 11801 (27 January 2009) on: “Private military and security firms and the erosion of the state monopoly on the use of force” Stating “its preference for a legally binding document (convention)”, <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta09/EREC1858.htm>.

¹⁴⁵ http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/priv-war-recommendations_en.pdf. (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

α) Έκδοση σχετικής Κοινοτικής Οδηγίας (Directive)¹⁴⁶ σε συνδυασμό με έκδοση Ευρωπαϊκής σύστασης (Council Recommendation)¹⁴⁷ για εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών που αφορούν την λειτουργία, αδειοδότηση και υποχρεωτική καταγραφή των ΙΣ/ΙΕΑ, σε όλα τα Κράτη - μέλη καθώς και θέσπιση ελαχίστων κριτηρίων, προτύπων και κυρώσεων.

β) Έκδοση Κοινοτικής Απόφασης της ΚΕΠΠΑ (Decision CFSP), για έλεγχο και εποπτεία της εξαγωγής των παρεχομένων υπηρεσιών των ΙΣ/ΙΕΑ από Κράτη - μέλη της ΕΕ σε τρίτα Κράτη, όπως συμβαίνει με την διαδικασία παραγωγής και εξαγωγής στρατιωτικών υπηρεσιών (στρατιωτική τεχνολογία, στρατιωτικά όπλα και αμυντικά συστήματα) από σχετικές εταιρείες.

γ) Κοινή Ευρωπαϊκή θέση (Council Common Position) για ένταξη των υπηρεσιών που παρέχουν οι ΙΣ/ΙΕΑ στην Κοινή Στρατιωτική Λίστα (EU Common Military List) με κατάλληλη τροποποίησή της. Τα πλεονεκτήματα από αυτή την πρόταση θα ήταν ότι θα υπήρχε αυστηρός έλεγχος των παρεχομένων υπηρεσιών, μέσα από τις διαδικασίες που ήδη υπάρχουν και εφαρμόζονται για την Κοινή Στρατιωτική Λίστα¹⁴⁸. Σύμφωνα με αυτή την λίστα οποιασδήποτε εξαγωγές στρατιωτικών υπηρεσιών θα πρέπει να αναφέρονται και να καταγράφονται σε ειδικές εκθέσεις των Κρατών - μελών και οι οποίες ελέγχονται από ειδικές επιτροπές της ΕΕ.

δ) Κοινή Ευρωπαϊκή θέση (Council Common Position) για απαγόρευση εξαγωγών παρεχομένων υπηρεσιών των ΙΣ/ΙΕΑ σε χώρες ή άτομα έχουν επιβληθεί κυρώσεις και εμπάργκο.

Οι σχετικές κοινοτικές νομοθετικές ρυθμίσεις που ισχύουν και που αναφέρθηκαν παραπάνω, ρυθμίζουν ένα μέρος των παρεχομένων υπηρεσιών των ΙΣ/ΙΕΑ. Σύμφωνα με την σχετική έκθεση¹⁴⁹, η ΕΕ θα πρέπει άμεσα να προχωρήσει σε ουσιαστική, αποτελεσματική και ολοκληρωμένη προσέγγιση (comprehensive approach) για την θέσπιση σχετικού κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου για την ρύθμιση λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ που να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, τις παρακάτω θέσεις και προτάσεις:

---

¹⁴⁶ Άρθρο 114 TFEU.

¹⁴⁷ Άρθρο 288 TFEU.

¹⁴⁸ Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment.

¹⁴⁹ Priv-War Recommendations for EU Regulatory Action in the Field of Private Military and Security Companies and their Services, http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/priv-war-recommendations_en.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

α) Απαγόρευση ανάθεσης υπηρεσιών σε ΙΣ/ΙΕΑ, που έχουν σχέση με άμεση συμμετοχή σε εχθροπραξίες.

β) Κατευθυντήριες γραμμές για τη χρήση των ΙΣ/ΙΕΑ σε επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας. Ένας γενικός κανόνας, θα πρέπει να είναι ότι θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μετά από πλήρη δικαιολόγηση και εφόσον πληρούνται αυστηρές προϋποθέσεις.

γ) Εξασφάλιση της συνεργασίας σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο της αυτορρύθμισης των πρακτικών εποπτείας των ΙΣ/ΙΕΑ, με δικαίωμα άμεσης και απρόσκοπτης πρόσβασης των εθνικών αρχών σε πληροφορίες και αρχεία που αφορούν ΙΣ/ΙΕΑ.

δ) Διασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη και στα κατάλληλα ένδικα μέσα, για τα θύματα που υπέστησαν βλάβες, ως αποτέλεσμα της παράνομης συμπεριφοράς μελών των ΙΣ/ΙΕΑ.

ε) Εισαγωγή ειδικής ρήτρας σε περίπτωση αντιδιεθνούς συμπεριφοράς των μελών ΙΣ/ΙΕΑ.

Προφανώς όλα τα ρυθμιστικά μέτρα που θα ληφθούν από την ΕΕ δεν θα πρέπει να θίγουν ούτε να καταργούν για κανένα λόγο, ενδεχόμενα αυστηρότερα ρυθμιστικά μέτρα και νόμους, που Κράτη - μέλη μπορούν να θεσπίσουν ή έχουν θεσπίσει, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και το δίκαιο της ΕΕ, για τη ρύθμιση και την εποπτεία των ΙΣ/ΙΕΑ και των παρεχομένων υπηρεσιών τους.

1.2 Οι πρωτοβουλίες των Κρατών (εθνικές πρωτοβουλίες) για την ρύθμιση λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ

Παρότι σε πολλά Κράτη διεθνώς υφίσταται ισχυρό νομικό πλαίσιο ¹⁵⁰, όσον αφορά την αντιμετώπιση των μισθοφόρων, δεν συμβαίνει το ίδιο για την λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ. Τα Κράτη διαπιστώνοντας ότι η εσωτερική νομοθεσία που αφορούσε την δραστηριότητα των μισθοφόρων, δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί και για τους ΙΣ/ΙΕΑ, προσπάθησαν να θεσπίσουν νόμους που να απευθύνονται ειδικά σε αυτές.

Η δυσκολία προσδιορισμού νομοθετικού πλαισίου καθώς και εσωτερικά πολιτικά και νομικά ζητήματα, είχαν σαν αποτέλεσμα πολύ λίγα Κράτη διεθνώς να έχουν αναπτύξει και επιβάλει κατάλληλες και ισχυρές νομοθετικές ρυθμίσεις. Μόνο Κράτη που δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός ΙΣ/ΙΕΑ, όπως η Νότια Αφρική, οι ΗΠΑ και Μ. Βρετανία, που είχαν την μεγαλύτερη θεσμική ανάγκη αλλά και την νομική υποχρέωση, ανέλαβαν την πρωτοβουλία και θέσπισαν σχετικούς νόμους και διαδικασίες για την αντιμετώπιση του ζητήματος.

---

¹⁵⁰ ΣτΣ: Λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις.

Η Νότια Αφρική, στην οποία δραστηριοποιούνταν, λόγω του Απαρτχάιντ, μεγάλος αριθμός ΙΣ/ΙΕΑ, θέσπισε τους νόμους «*The Foreign Military Assistance Act (FMA)-1998*»¹⁵¹ και «*Prohibition of Mercenary Activity and Prohibition and Regulation of Certain Activities in an Area of Armed Conflict-2005*»¹⁵², οι οποίοι ρυθμίζουν και θεσμοθετούν τις δραστηριότητες των ΙΣ/ΙΕΑ, με αρκετά σαφή τρόπο. Το αποτέλεσμα ήταν να εξομαλυνθεί η χαώδης κατάσταση που επικρατούσε στην χώρα από την ανεξέλεγκτη δράση των ΙΣ/ΙΕΑ και ιδιαίτερα της εταιρείας Executive Outcomes¹⁵³. Όπως ήταν φυσικό πολλές από τις εταιρείες αναγκάστηκαν να κλείσουν ή να αναστείλουν τις δραστηριότητές τους λόγω των αυστηρών κριτηρίων που έπρεπε να πληρούν και διαδικασιών που έπρεπε να καθιερώσουν, ενώ άλλες μετέφεραν την έδρα τους σε άλλες χώρες (με «χαλαρή» ή πλήρη απουσία νομοθεσίας)¹⁵⁴.

Επίσης στις ΗΠΑ ο νόμος «*International Transfer of Arms Regulations (ITAR)*»¹⁵⁵ εάν και δεν απευθύνεται ειδικά για τους ΙΣ/ΙΕΑ, αποτελεί ένα αρκετά ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για την ρύθμιση λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ. Βέβαια ο νόμος αυτός είναι πολύπλοκος και σχετίζεται με τις υπηρεσίες που παρέχουν οι εταιρείες αυτές και όχι με το καθεστώς λειτουργίας τους¹⁵⁶, με αποτέλεσμα ο νόμος να χρησιμοποιείται από τους ΙΣ/ΙΕΑ (αλλά και από το ίδιο το Κράτος) προς όφελός τους.

Στην Μ. Βρετανία, η Κυβέρνηση το 2002 παρουσίασε την έκθεση Green Paper «*Private Military Companies: Options for Regulation 2001-2002*»¹⁵⁷, η οποία προτείνει διάφορες νομοθετικές επιλογές για την ρύθμιση των ΙΣ/ΙΕΑ, χωρίς όμως να καταστεί δυνατό να υιοθετηθεί κάποιος από αυτές, με την ψήφιση κάποιου σχετικού νόμου. Σήμερα η ρύθμιση

---

¹⁵¹ <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/SouthAfrica6.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

¹⁵² <http://www.issafrica.org/AF/profiles/southafrica/mercenarybill29082006.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

¹⁵³ *Schneiker Andrea*, National Regulatory Regimes for PSMCs and their Activities Benefits and Shortcomings, , στο *Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls and Prospect* Thomas Jäger, Gerhard Kümmel, σελ. 416.

¹⁵⁴ Η πιο γνωστή εταιρεία της Ν. Αφρικής, η Executive Outcomes, με την επιβολή του σχετικού νόμου για την ρύθμιση των ΙΣ/ΙΕΑ, διαλύθηκε αλλά συνέχισε να παρέχει τις υπηρεσίες της από την Αγκόλα με όνομα άλλης Εταιρείας, *Andrea Schneiker*, National Regulatory Regimes for PSMCs and their Activities Benefits and Shortcomings, στο *Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls and Prospect* Thomas Jäger, Gerhard Kümmel, σελ. 416.

¹⁵⁵ https://www.pmdtc.state.gov/regulations_laws/itar.html, τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

¹⁵⁶ *Schneiker Andrea*, National Regulatory Regimes for PSMCs and their Activities Benefits and Shortcomings, στο *Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls and Prospect* Thomas Jäger, Gerhard Kümmel σελ. 413.

¹⁵⁷ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228598/0577.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

των ΙΣ/ΙΕΑ στην Μ. Βρετανία ¹⁵⁸, γίνεται μέσω του νόμου «*Private Security Industry Act, 2001*»¹⁵⁹, των αρχών που αναφέρονται στο κείμενο του Montreux/ICRC, του *International Code of Conduct for Private Security Providers (ICOC)* καθώς και του κειμένου «*The Revised interim guidance to ship-owners, ship operators and shipmasters on the use of privately contracted armed security personnel on board ships in the High Risk Area*» του International Maritime Organization (IMO). Επίσης σημαντικό θεσμικό και ρυθμιστικό ρόλο παίζει και η βρετανική ένωση British Association of Private Security Companies (BAPSC)¹⁶⁰, στην οποία ανήκουν σχεδόν όλες οι σχετικές εταιρείες.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι η εφαρμογή εσωτερικής νομοθεσίας είναι πιο αποτελεσματική για την ρύθμιση των ΙΣ/ΙΕΑ (σε σχέση με την εφαρμογή διεθνής νομοθεσίας), αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κάποια ζητήματα, όταν ένα Κράτος προσπαθεί να νομοθετήσει σχετικά όπως:

α) Η διεθνής φύση των παρεχομένων υπηρεσιών των ΙΣ/ΙΕΑ τις κάνει να δραστηριοποιούνται παγκοσμίως, με πολλές επιλογές αλλαγής του τόπου όπου δηλώνουν την έδρα τους. Έτσι σχετικά εύκολα μπορούν να μετακινούνται συνεχώς, εγκαθιστώντας την έδρα τους, σε χώρες με πιο «φιλικό» περιβάλλον υποδοχής και λειτουργίας ¹⁶¹.

β) Χρησιμοποιούν άλλες εταιρείες (subcontractors) από χώρες όπου σχετικό νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας δεν υφίσταται ή είναι πολύ «χαλαρό».

γ) Πολλά Κράτη δεν διαθέτουν τους απαιτούμενους μηχανισμούς και κεφάλαια για την εποπτεία και έλεγχο των δραστηριοτήτων (ειδικά όταν παρέχουν τις υπηρεσίες στο εξωτερικό) με αποτέλεσμα οι παραπάνω εταιρείες να μην μπορούν να ελεγχθούν αποτελεσματικά από το Κράτος.

Τέλος, για την θέσπιση πιο αποτελεσματικού εθνικού νομοθετικού μοντέλου προτείνονται μεταξύ άλλων:

α) Ο επακριβής προσδιορισμός των υπηρεσιών που θα παρέχονται και θα εξάγονται σε τρίτα Κράτη.

β) Η καθιέρωση διαδικασίας αξιολόγησης των ΙΣ/ΙΕΑ από ανεξάρτητη αρχή.

---

¹⁵⁸ Foreign & Commonwealth Office Written statement to Parliament 17 December 2012 Private Security Companies <https://www.gov.uk/government/speeches/private-security-companies> (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

¹⁵⁹ http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/12/pdfs/ukpga_20010012_en.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 01/8/2014).

¹⁶⁰ <http://www.bapsc.org.uk/> (τελευταία πρόσβαση στις 10/8/2014).

¹⁶¹ ΣτΣ: Βλέπε παραπομπή 151.

γ) Η καθιέρωση κριτηρίων τα οποία θα πρέπει να εισάγονται και γνωστοποιούνται πολύ πριν την διαδικασία αξιολόγησης, έτσι ώστε να δίδεται ο απαιτούμενος χρόνος για την συμμόρφωση αλλά και να υπάρχει πλήρης διαφάνεια κατά την διαδικασία αξιολόγησης.

δ) Η επιλογή του προσωπικού των ΙΣ/ΙΕΑ, θα πρέπει να γίνεται με πολύ αυστηρά κριτήρια και πρότυπα.

ε) Δημιουργία ενός μηχανισμού συνεχούς εποπτείας και ελέγχου (στο εσωτερικό και εξωτερικό) της λειτουργίας και της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών.

στ) Τέλος, η νομοθετική και δικαστική εξουσία κάθε Κράτους (σχετικές επιτροπές κοινοβουλίου, ανεξάρτητες αρχές δικαστικών) θα πρέπει να ενημερώνεται με επίσημες εκθέσεις για σοβαρά θέματα που αφορούν τους ΙΣ/ΙΕΑ και ιδιαίτερα την εξαγωγή των παρεχομένων υπηρεσιών σε τρίτα Κράτη.

1.3 Η λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ στην Ελληνική επικράτεια - θέσπιση νομοθεσίας

Στην Ελλάδα υφίσταται σχετικό νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο ρυθμίζει:

α) Την λειτουργία ιδιωτικών εταιρειών παροχής υπηρεσιών με τον νόμο 2518/1997¹⁶². Ο νόμος αυτός κάνει λόγο για άοπλες υπηρεσίες ασφαλείας και φύλαξης και ουσιαστικά δεν έχει σχέση με τους ΙΣ/ΙΕΑ τους οποίους εξετάζουμε. Η λειτουργία των εταιρειών αυτών περιορίζεται στο εσωτερικό της χώρας μας με τις παρεχόμενες υπηρεσίες ασφαλείας και φύλαξης να είναι «συγκεκριμένες».

β) Την λειτουργία ιδιωτικών εταιρειών που παρέχουν υπηρεσίες ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία για την προστασία τους ενάντια στην πειρατεία (Νόμος 4058/2012)¹⁶³.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι πρόσφατα επικράτησε σύγχυση και ανέκυψε πολιτικό θέμα, όσον αφορά την φερόμενη συμφωνία για παροχή υπηρεσιών (φύλαξη του Κοινοβουλίου ή και άλλων δημοσίων κτιρίων) από την διαβόητη εταιρεία Academi (πρώην Xe, πρώην Blackwater), με το γνωστό «αμαρτωλό» παρελθόν, μετά από δήλωση Έλληνα αξιωματούχου¹⁶⁴ στον Καναδά, που έχει την έδρα της η παραπάνω εταιρεία. Για το θέμα

---

¹⁶² Νόμος 2518/1997 (Α' 164), όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με την παρ. 15του άρθρου 10 του ν. 2801/2000 (Α' 46), την παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 3013/2003 (Α' 23), την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3206/2003 (Α' 298), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3707/ 2008 (Α' 209).

¹⁶³ Ο νόμος θα εξεταστεί διεξοδικά σε επόμενο κεφάλαιο που αφορά την πειρατεία.

¹⁶⁴ Ο πρέσβης Λεωνίδας Χρυσανθόπουλος στα πλαίσια συνέντευξης του σε Καναδικό ΜΜΕ αποκάλυψε ότι η ελληνική κυβέρνηση έχει προχωρήσει σε συμφωνία με ιδιωτική εταιρεία παροχής "στρατιωτικής προστασίας"

αυτό κατατέθηκε και επίκαιρη ερώτηση στην Ελληνική βουλή από βουλευτές ¹⁶⁵. Η παραπάνω αναφορά διαμεύστηκε κατηγορηματικά από την Κυβέρνηση και από την εταιρεία.

Ενδεχόμενη λειτουργία ελληνικών ή αλλοδαπών ΙΣ/ΙΕΑ, στην χώρα μας προϋποθέτει την ριζική αλλαγή του παραπάνω νομικού πλαισίου και ταυτόχρονα χρειάζεται να τροποποιηθεί το πλαίσιο που θέτει ο νόμος 2186/93 για την οπλοφορία και κατοχή όπλων ¹⁶⁶.

1.4 Δικαστική δικαιοδοσία Κρατών σε εθνικό επίπεδο για την ποινική και αστική ευθύνη ΙΣ/ΙΕΑ και μελών τους - Νομοθετικές ρυθμίσεις Κρατών

Όπως εξετάσαμε και στο πρώτο μέρος τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ δυνητικά μπορούν να διωχθούν από το ΔΠΔ, για πολύ σοβαρά εγκλήματα που διέπραξαν, όπως γενοκτονίες, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου σε εμπόλεμη κατάσταση, υπό την προϋπόθεση ότι ικανοποιούνται οι όροι που αναφέρονται στο Άρθρο 5 του καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ)¹⁶⁷, που αφορούν την δικαιοδοσία του. Τι συμβαίνει όμως για τα εγκλήματα που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ΔΠΔ και θεωρούνται ως κοινά εγκλήματα κατά την διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων ή άλλων επεμβάσεων;

Όπως γνωρίζουμε, όταν διαπράττεται ένα έγκλημα εντός των συνόρων ενός Κράτους, το πρώτο το οποίο είναι υπεύθυνο για τη δίωξη του εγκλήματος είναι συνήθως το ίδιο το Κράτος (που διαπράττεται το έγκλημα). Ως εκ τούτου, όταν αναζητείται ένας τρόπος για να ασκηθούν διώξεις σε ΙΣ/ΙΕΑ ή μέλη αυτών, για παράνομες πράξεις που διαπράττουν στο εσωτερικό ενός Κράτους, θα πρέπει πρώτα να εξετάσουμε την δικαστική δικαιοδοσία αυτού του Κράτους, η οποία όπως γνωρίζουμε, σε περιόδους συγκρούσεων, πολέμων και κατοχής, λόγω των συνθηκών που επικρατούν, των ειδικών συμφωνιών που συνάπτονται καθώς και

με την επωνυμία Academi (πρώην Blackwater). <http://millstonenews.com/2012/12/ambassador-leonidas-chrysanthopoulos-on-the-greek-economic-crisis-could-this-greek-tragedy-lead-to-civil-war.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁶⁵ Ερώτηση από τον ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ με αφορμή τα δημοσιεύματα στον Τύπο μετά τη δήλωση-βόμβα του Έλληνα Πρέσβη στον Καναδά κ. Χρυσανθόπουλο, Βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ υπέβαλλαν σχετική ερώτηση προς τον Υπουργό ΠΡΟ.ΠΟ κ.Δένδια.

¹⁶⁶ Ο νόμος 2518/1997 αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «Απαγορεύεται στους εκπροσώπους και στους υπαλλήλους των ιδιωτικών επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών ασφαλείας ως και στα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 πρόσωπα, η οπλοφορία και η κατοχή όπλων και λοιπών αντικειμένων που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 2168/1993 (ΦΕΚ 147 Α'). Εφόσον συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι ασφαλείας, επιτρέπεται να χορηγείται άδεια οπλοφορίας με περίστροφο ή πιστόλι σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 6, του παρόντος».

¹⁶⁷ ΣτΣ: Το ΔΠΔ δεν έχει δικαιοδοσία για Ιδιωτικές Εταιρείες, ως νομικά ή φυσικά πρόσωπα.

πολιτικών συμφερόντων, συρρικνώνεται και περιορίζεται, με αποτέλεσμα πολλές φορές να υφίσταται πλήρης αδυναμία δίωξης παράνομων πράξεων.

Ειδικά στη περίπτωση των ΙΣ/ΙΕΑ (λόγω των ειδικών υπηρεσιών που προσφέρουν και το καθεστώς προστασίας που απολαμβάνουν) η δικαστική διερεύνηση και η απόδοση της δικαιοσύνης πολλές φορές δεν πραγματοποιείται ή πραγματοποιείται τυπικά χωρίς ουσιαστικά δικαστικά αποτελέσματα. Ένας πολύ σημαντικός και συχνός λόγος για την παραπάνω «ειδική» αντιμετώπιση, είναι η παροχή ασυλίας στα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ από τις αρχές ή τις δυνάμεις κατοχής του Κράτους, όπου δραστηριοποιούνται. Όπως γνωρίζουμε σε ανάλογες περιπτώσεις οι ΕΔ που δραστηριοποιούνται σε ένα Κράτος απολαμβάνουν ειδικά προνόμια και ασυλίες που περιγράφονται συνήθως σε ειδικές συμφωνίες, Status Of Forces Agreement (SOFA)¹⁶⁸ ή άλλες διακρατικές συμφωνίες. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα ειδικά αυτά προνόμια και ασυλίες τα απολαμβάνουν και οι ΙΣ/ΙΕΑ που δραστηριοποιούνται σε αυτά τα Κράτη¹⁶⁹.

Επιπροσθέτως, υπάρχουν πρακτικοί και δικονομικοί λόγοι όπως η δυσκολία συλλογής αποδεικτικών στοιχείων και η ακρόαση μαρτύρων, διαδικασίες που θεωρούνται πολύ επίπονες, χρονοβόρες και δαπανηρές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει δυσκολία ή και αδυναμία προσδιορισμού της ταυτότητας των μελών και των προϊστάμενων αυτών (αφού πολλές φορές δεν καταγράφονται επισήμως από τις εταιρείες), με αποτέλεσμα να μην μπορεί να στοιχειοθετηθεί κατηγορία.

Βέβαια, στην περίπτωση που το Κράτος που εντός των συνόρων του διαπράττεται έγκλημα από μέλη ΙΣ/ΙΕΑ αδυνατεί ή δεν επιθυμεί (π.χ. για πολιτικούς λόγους) να παραπέμψει τα μέλη αυτά στην τοπική δικαιοσύνη, η παραπομπή μπορεί να πραγματοποιηθεί από άλλο Κράτος που έχει δικαστική αρμοδιότητα, υποχρέωση ή έννομο συμφέρον.

Ακόμα όμως και σε αυτή την περίπτωση η δικαστική διαδικασία είναι αρκετά πολύπλοκη και δύσκολη. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε εθνικά ποινικά δικαστήρια (εκτός των Κρατών που έχουν διαπραχτεί εγκλήματα) έχουν πραγματοποιηθεί παραπομπές¹⁷⁰, αλλά

---

¹⁶⁸ U.S.- Iraq Status of Forces Agreement <http://www.state.gov/documents/organization/122074.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

¹⁶⁹ Καθεστώς ασυλίας για ΙΣ/ΙΕΑ χορηγήθηκε στο Ιράκ. CPA, Order No. 17 (revised): Status of the Coalition Provisional Authority, MNF - Iraq, Certain Missions and Personnel in Iraq, 27 June 2004; CPA, Order No. 100: Transition of Laws, Regulations, Orders, and Directives Issued by the Coalition Provisional Authority, 28 June 2004, sect. 3(8).

¹⁷⁰ US Holding a Criminal Term Grand Jury Sworn in on November 15, 2007 (Voluntary Manslaughter) <http://www.justice.gov/opa/documents/grandjury.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 23/6/2014).

μέχρι σήμερα, μόνο σε μια περίπτωση υπήρξε τελεσίδικη καταδίκη μέλους ΙΣ/ΙΕΑ ¹⁷¹. Οι λόγοι για την μη παραπομπή ή την παραπομπή αλλά μη καταδίκη μελών των ΙΣ/ΙΕΑ, σε εθνικά δικαστήρια, σχετίζονται με το νομικό «κενό» που εξετάσαμε προηγουμένως, την απροθυμία - αδυναμία των Κρατών για διώξεις και παραπομπές καθώς με άλλα εσωτερικά ειδικά νομικά ζητήματα που ισχύουν σε κάθε Κράτος.

Στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν ¹⁷² έχουν τελεστεί τα πιο σοβαρά εγκλήματα από μέλη ΙΣ/ΙΕΑ, που εξελίχθηκαν σε δικαστικές υποθέσεις. Η πρώτη χαρακτηριστική υπόθεση, σημειώθηκε στις διαβόητες φυλακές Abu Ghraib, όπου μέλη εταιρειών ΙΣ/ΙΕΑ (CACI και TYTAN) χρησιμοποίησαν βασανιστήρια κατά την διαδικασία ανακρίσεων Ιρακινών κρατουμένων. Παρά την απόδειξη συμμετοχής 6 μελών των ΙΣ/ΙΕΑ, μετά από σχετική έρευνα των ΕΔ των ΗΠΑ, οι δράστες δεν συνελήφθησαν ούτε παραπέμφθηκαν στην Ιρακινή δικαιοσύνη λόγω της ασυλίας που απολάμβαναν τα μέλη των εταιρειών, μετά από σχετική συμφωνία της κυβέρνησης του Ιράκ και την Coalition Provisional Authority ¹⁷³. Επίσης δεν κατηγορήθηκαν (ούτε φυσικά δικάστηκαν) από Αμερικάνικα ποινικά δικαστήρια, σε αντίθεση με στρατιωτικούς που συμμετείχαν στις ίδιες ανακρίσεις, και που δικάστηκαν και καταδικάστηκαν από στρατοδικεία.

Το νομικό κενό που υπήρχε στους νόμους Military Extraterritorial Jurisdiction Act (MEJA) και Uniform Code of Military Justice (UCMJ) και η απροθυμία της Κυβέρνησης των ΗΠΑ (για πολιτικοοικονομικούς λόγους), έδωσε την δυνατότητα στις ΙΣ/ΙΕΑ και τα μέλη τους να αποφύγουν την δικαστική διαδικασία. Οι παραπάνω νόμοι αναφέρονται και σε πολίτες που ακολουθούν τις ΕΔ και δραστηριοποιούνται σε πολεμικές ζώνες (εκτός ΗΠΑ) και όχι σε μέλη ΙΣ/ΙΕΑ.

Η δεύτερη χαρακτηριστική υπόθεση, σημειώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2007, στην πλατεία Nisour Square στην Βαγδάτη, όταν μέλη της εταιρείας Blackwater σκότωσαν απροκάλυπτα 17 Ιρακινούς πολίτες και τραυμάτισαν 20. Οι δράστες δεν συνελήφθησαν ούτε παραπέμφθηκαν στην Ιρακινή δικαιοσύνη λόγω της ασυλίας που απολάμβαναν τα μέλη της εταιρείας Blackwater μετά από σχετική συμφωνία με την κυβέρνηση του Ιράκ και την

---

¹⁷¹ Δίωξη μέλους ΙΣ/ΙΕΑ για κακοποίηση κρατουμένων, Charges Contractor Over Beating of Afghan Detainee. <http://articles.latimes.com/2004/jun/18/world/fg-cia18>. Passaro was sentenced to 100 months for the assault on a detainee in Afghanistan on one count of felony assault resulting in serious bodily harm, and six months on the three remaining counts of misdemeanor simple assault: *United States v. Passaro*, No. 5:04-CR-211-1 (fi led EDNC, 17 June 2004), available at: <http://charlotte.fbi.gov/dojpressrel/2007/ce021307.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

¹⁷² ΣτΣ: Κράτη με ιδιαίτερα καθεστώτα διακυβέρνησης και σύναψη συμφωνιών με δυνάμεις κατοχής.

¹⁷³ CPA, Order No. 17 (revised): Status of the Coalition Provisional Authority, MNF - Iraq, Certain Missions and Personnel in Iraq, 27 June 2004; CPA, Order No. 100: Transition of Laws, Regulations, Orders, and Directives Issued by the Coalition Provisional Authority, 28 June 2004, sect. 3(8).

Coalition Provisional Authority ¹⁷⁴. Η παραπάνω ασυλία αμφισβητήθηκε αργότερα έντονα, διότι τα μέλη της εταιρείας Blackwater κατηγορήθηκαν από πολλούς Ιρακινούς ότι διέπραξαν τα παραπάνω εγκλήματα εκτός των υπηρεσιακών αρμοδιοτήτων τους καθώς και σε περιοχή που ήταν εκτός αρμοδιότητας, αλλά όπως σημειώθηκε, πολιτικές παρεμβάσεις δεν ανέδειξαν την νομική αυτή «λεπτομέρεια».

Μετά από την μεγάλη δημοσιότητα που έλαβε η υπόθεση, οι αρχές των ΗΠΑ, ανέλαβαν να την ερευνήσουν διεξοδικά, με τελικό αποτέλεσμα να παραπεμφθούν οι δράστες σε Αμερικανικό δικαστήριο, με τον πιο σχετικό νόμο που θα μπορούσε να ισχύει για την συγκεκριμένη υπόθεση (Military Extraterritorial Jurisdiction Act - MEJA). Ο νόμος αυτός είχε θεσπιστεί για να καλύψει το νομικό κενό που υπήρχε ειδικά για περιπτώσεις πολιτών και ιδιωτών, που ακολουθούν μέλη των ΕΔ των ΗΠΑ ή υποστηρίζουν με συμβόλαια το Υπουργείο Άμυνας και τις ΕΔ των ΗΠΑ, που υπηρετούν στο εξωτερικό (σε ειρηνική ή πολεμική περίοδο) και διαπράττουν συγκεκριμένα εγκλήματα.

Στο ομοσπονδιακό δικαστήριο όπου παραπέμφθηκε η υπόθεση, η εταιρεία Blackwater (και τα μέλη της) υπέβαλε προδικαστική ένσταση, υποστηρίζοντας ότι σύμφωνα με τον νόμο παραπομπής, οι κατηγορίες ήταν άκυρες, λόγω ότι το συμβόλαιο είχε υπογραφεί με το Υπουργείο Εξωτερικών και όχι με το Υπουργείο Άμυνας ή τις ΕΔ των ΗΠΑ, με αποτέλεσμα, η εταιρεία, να επικαλεστεί δικαστική αναρμοδιότητα του δικαστηρίου και άκυρη κατηγορία.

Παρότι η ένσταση των κατηγορουμένων απορρίφθηκε, αφού το δικαστήριο δέχτηκε οριακά, *την συναρμοδιότητα των Υπουργείων στον κοινό σκοπό που υπηρετούσαν στην υπηρεσία του Κράτους*, θεωρήθηκε από το ίδιο το Δικαστήριο ως ***ισχυρό νομικό επιχείρημα των κατηγορούμενων για το μέλλον της υπόθεσης ή όποιας μελλοντικής παρόμοιας υπόθεσης*** ¹⁷⁵. Η παραπάνω υπόθεση λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της δικαστικής και διαδικασίας της απέκτησε μεγάλη δημοσιότητα και απασχόλησε την επιστημονική κοινότητα λόγω της νέας δικαστικής τροπής που πήρε πρόσφατα λόγω της καταδίκης κάποιων από τους κατηγορούμενους σε πρώτο βαθμό.

Στο Ιράκ το καθεστώς ασυλίας για τους ΙΣ/ΙΕΑ άρθηκε το 2009, με αποτέλεσμα η δικαστική δικαιοδοσία για σχετικές υποθέσεις να διεξάγεται κανονικά, με αποτέλεσμα το 2009 να πραγματοποιηθεί η πρώτη ποινική δίκη με κατηγορούμενο Βρετανό πολίτη μέλος ΙΣ/ΙΕΑ,

---

¹⁷⁴ Βλέπε σημείωση 181.

¹⁷⁵ <http://www.crowell.com/documents/New-US-Iraq-SOFA-Lifts-Contractor-Immunity.pdf>(τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

οποίος δολοφόνησε πολίτες στο Ιράκ ¹⁷⁶. Ο βρετανός πολίτης ήταν ο πρώτος αλλοδαπός πολίτης μέλος ΙΣ/ΙΕΑ που δικάστηκε και καταδικάστηκε σε 20ετή φυλάκιση στο Ιράκ.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι αγωγές για αποζημιώσεις (αστική ευθύνη) κατά ΙΣ/ΙΕΑ, ενώπιον αστικών δικαστηρίων (ειδικά στις ΗΠΑ) ¹⁷⁷ έχουν πραγματοποιηθεί σε αρκετές περιπτώσεις από πρώην μέλη ΙΣ/ΙΕΑ (ή συγγενείς πρώην μελών) και συγγενείς θυμάτων ¹⁷⁸, καθώς και ότι σε άλλα Κράτη δικαστικές παρόμοιες υποθέσεις είναι σπάνιες ¹⁷⁹.

Συμπερασματικά, μετά και την εξέταση των παραπάνω περιπτώσεων, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η δικαστική αντιμετώπιση των ΙΣ/ΙΕΑ και των μελών τους σε εθνικό επίπεδο, σε περιπτώσεις διαπράξεων εγκλημάτων, χαρακτηρίζεται προβληματική λόγω του ελλειμματικού (ή του απόντος) νομικού πλαισίου που υφίσταται σε πολλά Κράτη. Η προβληματική αυτή τα τελευταία χρόνια, τείνει βέβαια να αλλάξει, με διαφοροποίηση της «νομικής σκέψης» καθώς και με γενναίες αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων που αντανακλούν, το αίτημα της διεθνούς κοινότητας για απόδοση δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝ/ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

2.1 Η αντιμετώπιση της Πειρατείας ως νέο πεδίο δραστηριότητας των ΙΣ/ΙΕΑ

Η πειρατεία ως η αρχαιότερη μορφή παράνομης πράξης στη θάλασσα συγκαταλέγεται στα εγκλήματα που απασχολούν το διεθνές δίκαιο ^{180 181}. Αν και τα περιστατικά πειρατείας

---

¹⁷⁶ <http://www.theguardian.com/world/2011/feb/28/british-contractor-jailed-iraq-murders> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

¹⁷⁷ U.S. Civil Cases against PMSCS, Montreux Five Years On: An analysis of State efforts to implement Montreux Document legal obligations and good practices, σελ.165, <http://ihrib.org/wpcontent/uploads/2013-12/MontreuxFv31.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

¹⁷⁸ Υπόθεση Estate of Himoud Saed Abtan, et al. v. Blackwater Lodge and Training Center, Inc., et al. , Case No. 1:07-cv-01831 (RBW); US District Court for the District of Columbia, και υπόθεση Ibrahim et al. v. Titan Corp., Saleh et al. v. Titan Corp. and CACI , Civil Action No. 05-1165 (JR).

¹⁷⁹ ΣτΣ: Η πλειονότητα των ΙΣ/ΙΕΑ δραστηριοποιούνται στις ΗΠΑ και την Μ. Βρετανία.

¹⁸⁰ Κατά τον επίσημο ορισμό του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπως περιλαμβάνεται στα άρθρα 100, 101 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών (1982), (περί ανοικτών θαλασσών), πειρατεία ονομάζεται κάθε πράξη βίας ή αιχμαλώτισης ή απόσπασης, η οποία διαπράττεται στην ανοιχτή θάλασσα ή τα διεθνή ύδατα από το πλήρωμα ή τους επιβάτες ενός ιδιωτικού πλοίου ή αεροσκάφους (εάν πρόκειται για αεροπειρατεία), και στρέφεται εναντίον προσώπων ή ιδιοκτησίας που μεταφέρονται μ' ένα άλλο σκάφος του ΟΗΕ, Convention on the law of the sea of 10 December 1982, άρθρο 101.

δεν έλειψαν ποτέ από τις θάλασσες της υφής, την τελευταία δεκαετία έχουν παρουσιάσει ιδιαίτερη έξαρση. Περιοχές της Άπω Ανατολής και ιδίως της θάλασσας της Νότιας Κίνας, τα στενά της Μάλακκα, της Νότιας Αμερικής και της Καραϊβικής, του Ινδικού Ωκεανού και των ακτών της δυτικής και ανατολικής Αφρικής, αποτελούν τα πεδία δράσης των σύγχρονων πειρατών¹⁸². Ειδικότερα, η απειλή πειρατικών επιθέσεων κατά εμπορικών πλοίων στον κόλπο του Άντεν (Gulf of Aden - GoA) /Κέρας της Αφρικής προκαλεί σοβαρό πρόβλημα ασφαλείας για τη παγκόσμια ναυσιπλοΐα και ιδιαίτερα για την Ευρωπαϊκή ναυσιπλοΐα, δεδομένου ότι επηρεάζει τον κύριο θαλάσσιο άξονα Ευρώπης - Ασίας¹⁸³.

Η διεθνής κοινότητα αντιλαμβάνεται ότι η σύγχρονη μορφή πειρατείας εξελίσσεται από θαλάσσιο πρόβλημα, σε ανθρωπιστικό, εμπορικό και σε ευρύτερο οικονομικό πρόβλημα που θίγει τους καταναλωτές παγκοσμίως, ανέλαβε πρωτοβουλίες, για την αντιμετώπιση του φαινομένου της πειρατείας, σε στρατηγικό / πολιτικό, επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο¹⁸⁴.

Ο ΟΗΕ με σχετικές αποφάσεις¹⁸⁵, η ΕΕ με την επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ναυτικής Δύναμης (EU NAVFOR-ATALANTA)¹⁸⁶ και το ΝΑΤΟ με την ναυτική επιχείρηση OCEAN SHIELD¹⁸⁷, καθώς και ναυτικές επιχειρήσεις από μεμονωμένα Κράτη που διατηρούν στρατηγικά συμφέροντα για την αντιμετώπιση της πειρατείας, όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Ινδία και η Ιαπωνία, αγωνίζονται να αντιμετωπίσουν την πειρατεία.

Τα αυξανόμενα περιστατικά πειρατικών επιθέσεων, ιδιαίτερα στον κόλπο του Άντεν / Κέρας της Αφρικής¹⁸⁸ και η παραδοχή ότι είναι αδύνατο να επιτηρείται αποτελεσματικά, με

---

¹⁸¹ Η πράξη της πειρατείας θεωρείται αξιόποινη και κολάσιμη σε διεθνές επίπεδο (jure gentium), ενώ το διεθνές δίκαιο ως προς τη πειρατεία, αναγνωρίζει «οικουμενική δικαιοδοσία» (universal jurisdiction), δηλαδή αρμοδιότητα όλων των Κρατών.

¹⁸² ΣτΣ: High Risk Areas, http://www.imo.org/Documents/IMO_Piracy_Guidance.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁸³ Η ΕΕ ελέγχει το 40% της παγκόσμιας ναυτιλίας και οφείλει να αποτρέψει την ανεξέλεγκτη κλιμάκωση της πειρατείας. Ο αρμόδιος Επίτροπος Μεταφορών, κ. Kallas, δήλωσε ότι «Η πειρατεία στη θάλασσα αποτελεί πραγματική απειλή για την πολιτική μεταφορών της ΕΕ». Επιπλέον, απειλούνται το εξωτερικό εμπόριο της ΕΕ, ο εφοδιασμός σε ενέργεια, η ασφάλεια, η ευημερία των ναυτικών και η διοχέτευση της ανθρωπιστικής βοήθειας. Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πειρατεία στη θάλασσα: για μια πιο δυναμική αντιμετώπιση από την ΕΕ» (TEN/496) Βρυξέλλες, 16 Ιανουαρίου 2013.

¹⁸⁴ <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/katapolemisi-peirateias.html> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁸⁵ UN resolutions, 1814 (2008), 1816 (2008), 1838 (2008), 1844 (2008), 1846 (2008), 1851 (2008), 1897 (2009), 1918 (2010), 1950 (2010), 1976 (2011), 2015 (2011), 2020 (2011) and 2077 (2012) 2125 (2013), και (S/PRST/2010/16) of 25 August 2010 and (S/PRST/2012/24) of 19 November 2012.

¹⁸⁶ <http://eunavfor.eu/> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁸⁷ <http://www.mc.nato.int/ops/Pages/OOS.aspx> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁸⁸ Από το 2007 και μετά το φαινόμενο της θαλάσσιας πειρατείας έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις ιδιαίτερα στον Κόλπο του Άντεν. Στατιστικά επιτυχιών πειρατείας: 2008/47, 2009/48, 2010/51, 2011/27, 2012/7, 2013/0

τις παραπάνω ναυτικές επιχειρήσεις, τόσο εκτεταμένη θαλάσσια περιοχή, οδήγησαν τις ναυτιλιακές εταιρείες, με την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας, να χρησιμοποιήσουν ΙΣ/ΙΕΑ που ειδικεύονται στην προστασία πλοίων. Η παρουσία των εν λόγω εταιρειών επί εμπορικών πλοίων έχει αποδειχθεί στην πράξη ιδιαίτερα αποτελεσματική, μειώνοντας κατακόρυφα τα ποσοστά επιτυχίας πειρατείας εναντίον αυτών των πλοίων¹⁸⁹.

Η παραπάνω πρακτική (με επιβίβαση ενόπλων ως πλήρωμα προστασίας ή πληρωμάτων που έφεραν οι ίδιοι οπλισμό) ήταν σύνηθες πρακτική για αιώνες, ως μέτρο προστασίας των πλοίων, αλλά σταδιακά ατόνησε, διότι πρώτον το φαινόμενο της πειρατείας μειώθηκε δραστικά και έτσι δεν υπήρχε η σχετική ανάγκη και δεύτερον τέθηκαν θεσμικά και νομικά ζητήματα, όπως η ευθύνη για την χρήση βίας καθώς και θέματα ασφάλειας των πληρωμάτων.

Η νέα όμως κατάσταση που διαμορφώθηκε στους θαλάσσιους δρόμους, με την επανεμφάνιση της πειρατείας, δημιούργησε την ανάγκη για την χρησιμοποίηση ΙΣ/ΙΕΑ, που όμως με την σειρά της εγείρει νέα νομικά και θεσμικά ζητήματα. Εκτός από την ευθύνη για την εξουσιοδότηση χρήσης βίας, ανακύπτουν ζητήματα του εφαρμοστέου διεθνούς δικαίου όπως των ευθυνών για τυχόν ζημιές ή απώλειες ζωής καθώς και της ρύθμισης λειτουργίας των εταιρειών αυτών. Όπως αναλύθηκε και στο πρώτο μέρος της εργασίας, οι εταιρείες αυτές δεν έχουν συγκεκριμένο καθεστώς λειτουργίας, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και έτσι οι διαδικασίες και οι πρακτικές που εφαρμόζονται από τις εταιρείες, πολλές φορές είναι αυθαίρετες και ανεξέλεγκτες.

Το σοβαρότερο ζήτημα που υφίσταται στην δραστηριοποίηση των σχετικών εταιρειών, είναι η χρήση «θανατηφόρας βίας», λαμβανομένου υπόψη ότι κατά την πράξη της πειρατείας, δεν υφίσταται ένοπλη σύρραξη ή πόλεμος¹⁹⁰ για να υπάρχει το δικαίωμα της χρήσης βίας κατά το διεθνές δίκαιο¹⁹¹, παρά μόνο υπάρχει το δικαίωμα της αυτοάμυνας¹⁹²

2014/0. Από το 2008 μέχρι σήμερα έγιναν 15 επιθέσεις σε πλοία υπό ελληνική σημαία, χωρίς ευτυχώς να υπάρξει απώλεια ανθρώπινης ζωής. <http://www.statista.com/chart/1752/somali-piracy-has-almost-been-eradicated> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁸⁹ Το 2013 και το 2014 δεν σημειώθηκε καμία επιτυχής προσπάθεια πειρατείας, <http://www.statista.com/chart/1752/somali-piracy-has-almost-been-eradicated> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁹⁰ Στην υπόθεση Tadić αναγνωρίστηκε ότι: *.....an armed conflict exists whenever there is a resort to armed force between States or protracted armed violence between governmental authorities and organized armed groups or between such groups within a State*. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY), Prosecutor v. Duško Tadić, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction (IT-94-1-A), 2 October 1995, par. 70.

¹⁹¹ Αφορά τα Κράτη, Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ περιγράφει, στο άρθρο 51, ότι τα Κράτη διατηρούν το φυσικό τους δικαίωμα να αμυνθούν σε επίθεση.

¹⁹² Το δικαίωμα της αυτοάμυνας είναι βασικό ανθρώπινο δικαίωμα αλλά εφαρμόζεται και μεταφράζεται διαφορετικά στα διάφορα Κράτη.

σε περίπτωση που ο κίνδυνος είναι πολύ μεγάλος και απειλούνται ανθρώπινες ζωές και έτσι είναι «νομικά» αποδεκτό να χρησιμοποιηθούν ακόμα και «θανάσιμα» μέτρα για την αυτοπροστασία.

Πιο συγκεκριμένα, ο «πόλεμος ενάντια στην πειρατεία» θεωρείται ως επιχείρηση επιβολής νόμου (law-enforcement operation) και οι κανόνες που ακολουθούνται είναι κανόνες αστυνομικών μέτρων. Άλλωστε **οι πειρατές δεν θεωρούνται «μαχητές», αλλά «διεθνείς εγκληματίες» με την διεθνή κοινότητα αποδέχεται αυτή την προσέγγιση** ¹⁹³.

Η δυνατότητα χρήσης «θανατηφόρας βίας», για την προστασία ενός εμπορικού πλοίου εξαρτάται κατά πρώτον από το νομικό πλαίσιο του κράτους της σημαίας του πλοίου, δεύτερον από το νομικό πλαίσιο του κράτους της εθνικότητας των εμπλεκομένων προσώπων και τρίτον από το νομικό πλαίσιο του κάθε κράτους, στους λιμένες τους οποίους προσεγγίζει το εν λόγω πλοίο ¹⁹⁴. Επίσης τίθεται και ένα επιπλέον θέμα. Ποιος είναι ο υπεύθυνος σε περίπτωση που ένα πλοίο δεχτεί επίθεση για να εξουσιοδοτήσει την χρήση «θανατηφόρας βίας» για την ασφάλεια και την προστασία του πληρώματος - ο καπετάνιος ή ο επικεφαλής της ένοπλης ομάδας που βρίσκεται εν πλω; Στο παραπάνω ερώτημα τόσο οι κανονισμοί SOLAS ¹⁹⁵ όσο και οι εισηγήσεις του IMO ¹⁹⁶ συγκλίνουν ότι ο πλοίαρχος, ο οποίος έχει και την εξουσία διακυβέρνησης του πλοίου, είναι αυτός που έχει τον πρώτο και τον κύριο λόγο, για την χρήση οποιασδήποτε μορφής βίας, εφόσον προβεί σε εκτίμηση της κατάστασης σε συνεργασία με τον επικεφαλής της ένοπλης ομάδας που βρίσκεται εν πλω.

Βέβαια, προκύπτουν και αλλά πιο εξειδικευμένα νομικά ζητήματα, όπως τι προβλέπεται για την μεταφορά και χρησιμοποίηση του οπλισμού που φέρουν οι ένοπλοι φρουροί, κατά την διάρκεια του πλου στα χωρικά ύδατα Κρατών, με τελείως διαφορετικά νομικά πλαίσια ¹⁹⁷ ή όταν για την προστασία ενός πλοίου χρησιμοποιούνται οπλισμένα ταχύπλοα που ακολουθούν το πλοίο και έχουν μισθωθεί από την ιδιοκτήτρια εταιρεία, με

---

¹⁹³ *Guilfoyle Douglas*, The Laws of war and the fight against Somali piracy: Combatants or Criminals <http://www.law.unimelb.edu.au/files/dmfile/download9cf01.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁹⁴ *Κοντούλης Ιωάννης*, «Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές», ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010.

¹⁹⁵ International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS), 1974.

¹⁹⁶ IMO MSC.1/Circ.1406. Interim recommendations for flag states regarding the use of privately contracted armed security personnel on board ships in the high risk area (Rev.2 on 25 May 2012) and IMO MSC.1/ Circ. 1405. Interim guidance to shipowners, ship operators, and ship masters on the use of privately contracted armed security personnel (PCASP) on board ships in the high risk area. (Rev.2 on 25 May 2012).

¹⁹⁷ ΣτΣ: Η νομοθεσία των τοπικών αρχών είναι αυτή που καθορίζει και το τι είδους όπλα μπορεί να προμηθευτεί η να αποβιβάσει ένα πλοίο στα λιμάνια από τα οποία θα περάσει. Ενώ κάποια όπλα μπορούν να βρίσκονται πάνω στο πλοίο χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς, άλλα πρέπει να καταγράφονται και να περνούν από εξονυχιστικούς ελέγχους σε τελωνεία κλπ.

αποτέλεσμα να τίθεται το ερώτημα, εάν η ένοπλη συνοδεία αποτελεί μέρος του πλοίου που προστατεύει ή όχι, και τι προβλέπεται όταν τα ταχύπλοα αυτά σκάφη έχουν άλλη σημαία από το πλοίο που προστατεύουν. Επίσης, πια είναι η διαδικασία που ακολουθείται εάν συλληφθούν, τραυματιστούν ή πεθάνουν πειρατές από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ (π.χ. σε διεθνή ύδατα); Σε ποιες αρχές χώρας παραδίδονται ¹⁹⁸;

Μια άλλη νομική και θεσμική προσέγγιση ¹⁹⁹, υποστηρίζει ότι η προστασία των πλοίων ανήκει αποκλειστικά στις Κρατικές αρχές. Σύμφωνα με αυτήν την πρακτική πολλά Κράτη χρησιμοποιούν ένοπλα τμήματα Ειδικών Δυνάμεων (Vessel Protection Detachments - VPDs) ή κρατικές δυνάμεις ασφαλείας ²⁰⁰ από τις ΕΔ των Κρατών, επί των εμπορικών πλοίων για την προστασία αυτών. Προκειμένου να χρησιμοποιηθούν τα παραπάνω ένοπλα τμήματα, απαιτείται συμφωνία μεταξύ του Κράτους της σημαίας του εμπορικού πλοίου (flag state) και του Κράτους στο οποίο ανήκει η ομάδα των ενόπλων (sending state) καθώς και του Κράτους των χωρικών υδάτων των θαλασσιών περιοχών υψηλού πειρατικού κινδύνου. Συνήθως στη συμφωνία προβλέπεται η απαλλαγή του Κράτους αποστολής από κάθε ευθύνη από τη δράση των ενόπλων τμημάτων του, καθώς και συμφωνούνται διαδικασίες νομικών και γραφειοκρατικών χειρισμών των συλλαμβανομένων πειρατών ²⁰¹.

Τα παραπάνω στρατιωτικά ένοπλα τμήματα ασφαλείας (Vessel Protection Detachments - VPDs) διαφοροποιούνται όμως από τους ΙΣ/ΙΕΑ, στο ότι τα μέλη των ενόπλων τμημάτων ανήκουν στις ΕΔ των Κρατών (θεωρούνται κρατικά όργανα) και δρουν εντός συγκεκριμένου νομικού πλαισίου, το οποίο καθορίζεται από εγκεκριμένους κανόνες εμπλοκής και δεσμεύονται από το ΔΑΔ, αλλά και από το εσωτερικό ποινικό και πειθαρχικό δίκαιο. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει με τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ, τα οποία δεν θεωρούνται κρατικά όργανα.

Καθίσταται λοιπόν προφανές ότι και για τους ΙΣ/ΙΕΑ που δραστηριοποιούνται στην προστασία πλοίων, απαιτείται η θέσπιση ενός ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας, σε διεθνές αλλά και σε εθνικό επίπεδο, που να καθορίζει κανόνες και διαδικασίες για την λειτουργία των

---

¹⁹⁸ Private guards kill Somali pirate for first time http://www.boston.com/news/world/africa/articles/2010/03/24/private_guards_kill_somali_pirate_for_first_time/, (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

¹⁹⁹ Οι διατάξεις κατά της πειρατείας στην UNCLOS (άρθρα 100 - 110) καθιστούν σαφές ότι η πειρατεία είναι ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίζεται από τις κυβερνήσεις και τα πολεμικά πλοία.

²⁰⁰ Στη Γαλλία την Gendarmerie, στην Ολλανδία την Koninklijke Marechaussee και στην Ιταλία τους Carabinieri.

²⁰¹ ΣτΣ: Το στρατιωτικό προσωπικό, μπορεί να συλλαμβάνει, να κρατάει και να μεταφέρει τους ύποπτους ή τους δράστες πειρατείας. Μπορούν να κατάσχουν τα πλοία των πειρατών ή τα πλοία τα οποία έχουν αποσπάσει οι πειρατές με κλοπή καθώς και τα υπόλοιπα κλοπιμαία. Οι ύποπτοι διώκονται, όπως ορίζεται, από οποιοδήποτε κράτος μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης ή από την Κένυα, μετά την συμφωνία που υπογράφηκε στις 6 Μαρτίου του 2009 μεταξύ ΕΕ και Κένυας, που δίνει την δικαιοδοσία αυτή στην Κένυα.

παραπάνω εταιρειών καθώς και να διευθετεί νομικά ζητήματα που αφορούν τους κανόνες εμπλοκής, θέματα δικαστικής δικαιοδοσίας, τήρησης και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ασφαλιστικά ζητήματα και θέματα ευθύνης. Ειδικά η τήρηση και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έχει τεθεί ως πρώτο και ουσιαστικό θέμα, μετά την λανθασμένη και άστοχη αντιμετώπιση περιστατικού πειρατείας από ένοπλη ομάδα πλοίου, με αποτέλεσμα τον θάνατο αθώων Ινδών ψαράδων²⁰².

Όσον αφορά στο διεθνές επίπεδο σχετικές ρυθμίσεις θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν μέσα στο γενικότερο ρυθμιστικό πλαίσιο που εξετάστηκε στο πρώτο μέρος και αφορούν διεθνείς συμβάσεις, κείμενα και πρακτικές²⁰³. Όσον αφορά στο εθνικό επίπεδο πολλά Κράτη (στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα)²⁰⁴, έχουν προχωρήσει στην ψήφιση και εφαρμογή σχετικής νομοθεσίας. Οι ΗΠΑ, η Δανία και η Φινλανδία, επιτρέπουν κατά περίπτωση τη χρήση ένοπλων ομάδων ασφαλείας. Ανάλογη νομοθεσία έχει υιοθετήσει και η Νορβηγία. Στη Σουηδία, το θέμα βρίσκεται υπό διαβούλευση, όπως επίσης στην Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία. Στη Μεγάλη Βρετανία έχει ήδη ψηφιστεί η σχετική νομοθεσία, ενώ βρίσκεται τώρα στο στάδιο της περαιτέρω βελτίωσής της.

Επίσης καθοριστικής σημασίας είναι και ο αυτοέλεγχος των εταιρειών²⁰⁵, ο οποίος επιτυγχάνεται με την ίδρυση και λειτουργία ενός έγκυρου και ανεξάρτητου διεθνούς φορέα πιστοποίησης των εταιρειών αυτών. Αυτή η πιστοποίηση επιτρέπει στις ναυτιλιακές εταιρείες να ελέγχουν και να έχουν εικόνα για την ποιότητα των υπηρεσιών που τους παρέχουν και κυρίως του προσωπικού που προσλαμβάνουν. Αυτή η πρακτική επίσης διακρίνει τις εταιρείες εκείνες που είναι πιστοποιημένες να παρέχουν τέτοιου είδους «ευαίσθητες» υπηρεσίες από εκείνες που δεν είναι, καθώς και προωθεί τον διεθνή ανταγωνισμό και την διαφάνεια. Ένας τέτοιος διεθνής ανεξάρτητος φορέας - ένωση, είναι ο Security Association for the Maritime Industry (SAMI)²⁰⁶, ο οποίος αντιπροσωπεύει το σύνολο σχεδόν των σχετικών εταιρειών, πιστοποιώντας και ρυθμίζοντας τις υπηρεσίες τους, με ειδικά κριτήρια και διαδικασίες που έχει εισάγει.

Συμπερασματικά μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η σύγχρονη πραγματικότητα της αντιμετώπισης της πειρατείας, οδήγησε την διεθνή κοινότητα να αποδεχτεί την ευρεία

---

²⁰² Περίπτωση του πλοίου Enrica Lexie, http://www.cde.unict.it/sites/default/files/39_2012.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 17/7/2014).

²⁰³ Βλέπε πρώτο μέρος Κεφ. 4.1, 4.2, και 4.3.

²⁰⁴ Νόμος 4058/2012 «Παροχή υπηρεσιών ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία και άλλες διατάξεις» <http://www.hcg.gr/node/8016>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

²⁰⁵ Βλέπε πρώτο μέρος Κεφ. 4.4.

²⁰⁶ <http://www.seasecurity.org>

χρησιμοποίηση ΙΣ/ΙΕΑ που ειδικεύονται στην προστασία πλοίων. Ωστόσο, η χρησιμοποίηση ΙΣ/ΙΕΑ θα πρέπει:

α) Να θεωρείται ως επικουρική και ενδιάμεση λύση για την αντιμετώπιση της πειρατείας μιας και η προστασία και η ασφάλεια των πλοίων ενάντια στην πειρατεία, προβλέπεται και επιβάλλεται να είναι αποκλειστική αρμοδιότητα των Κρατών²⁰⁷ και

β) Θα πρέπει να θεσπιστεί ένα ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας, σε διεθνές αλλά και σε εθνικό επίπεδο, που να καθορίζει κανόνες και διαδικασίες για την λειτουργία των παραπάνω εταιρειών.

Η Ελληνική νομοθεσία για την λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ για την αντιμετώπιση της πειρατείας

Όπως ήταν φυσικό και η Ελληνική ναυτιλία αποτέλεσε θύμα των σύγχρονων φαινομένων πειρατείας, ιδιαίτερα στον κόλπο του Άντεν /Κέρας της Αφρικής. Αν και η ελληνική νομοθεσία αντιμετωπίζει το ζήτημα της πειρατείας και της ποινικής δίωξης των πειρατών σε νομικό επίπεδο²⁰⁸, κανένας νόμος δεν ρύθμιζε το πλαίσιο λειτουργίας σχετικών εταιρειών (ΙΣ/ΙΕΑ) που παρέχουν υπηρεσίες ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία, δηλαδή την αντιμετώπιση της πειρατείας, από μη κρατικούς φορείς.

Έτσι η Ελλάδα μετά τις αποφάσεις της διεθνούς κοινότητας για λήψη αποφασιστικών μέτρων για ασφαλείς θάλασσες²⁰⁹, τις σχετικές αποφάσεις της ΕΕ²¹⁰ και του ΙΜΟ^{211 212 213},

---

²⁰⁷ Οι διατάξεις κατά της πειρατείας στην UNCLOS (άρθρα 100 - 110) καθιστούν σαφές ότι η πειρατεία είναι ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίζεται από τις κυβερνήσεις και τα πολεμικά πλοία.

²⁰⁸ Η ελληνική νομοθεσία αντιμετωπίζει το ζήτημα της πειρατείας και της ποινικής δίωξης των πειρατών. Ειδικότερα: 1. Στο ν.2321/1995 που κύρωσε τη Διεθνή Σύμβαση για το δίκαιο της Θάλασσας του 1982 (UNCLOS, άρθρα 101 και 110 παρ.1-στην τελευταία διάταξη προβλέπεται το δικαίωμα πολεμικών ή αντίστοιχων πλοίων οποιασδήποτε χώρας για επιβίβαση σε εμπορικό πλοίο Κράτους, στο οποίο έχει εκδηλωθεί πειρατεία). 2. Στο άρθρο 215 του ν.δ. 187/1973 (Κώδικας δημοσίου Ναυτικού δικαίου), προβλέπεται η ποινική δίωξη κατά των πειρατών. 3. Στα άρθρα 7 και 8 του Ποινικού Κώδικα, ορίζεται η παγκόσμια δικαιοδοσία των Ελληνικών Ποινικών δικαστηρίων για τέλεση, μεταξύ άλλων και του εγκλήματος της πειρατείας. 4. Στο άρθρο 2 του ν. 3922/2011 (σύσταση Αρχηγείου Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής), ορίζεται ως αρμοδιότητα του Σώματος η αντιμετώπιση της πειρατείας στο χώρο ευθύνης του.

²⁰⁹ UN Resolutions: S/RES/1814 (2008) of 15 May 2008; S/RES/1816 (2008) of 2 June 2008; S/RES/1846 (2008) of 2 December 2008; S/RES/1851 (2008) of 18 December 2008; S/RES/1897 (2009) of 3 November 2009; S/RES/1950 (2010) of 23 November 2010; S/RES/2020 (2011) of 22 November 2011; S/RES/2077 (2012) of 21 November 2012 <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

²¹⁰ Τον Σεπτέμβριο του 2008, η δημιουργήθηκε, μέσα στα πλαίσια του SC Resolution 1816 (2008) το European Union Military Coordination Action (EU NAVCO), για να υποστηρίξει την επιβεβαίωση και την συμμετοχή της Ευρώπης στην παγκόσμια προσπάθεια για την καταπολέμηση της πειρατείας στις ακτές της Σομαλίας.

²¹¹ IMO MSC.1/Circ.1406, Interim recommendations for flag states regarding the use of privately contracted armed security personnel on board ships in the high risk area (Rev.2 on 25 May 2012) and IMO MSC.1/ Circ. 1405. Interim guidance to ship-owners, ship operators, and ship masters on the use of privately contracted armed security personnel (PCASP) on board ships in the high risk area (Rev.2 on 25 May 2012).

²¹² Νόμος 4058/2012 «Παροχή υπηρεσιών ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία και άλλες διατάξεις» <http://www.hcg.gr/node/8016> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

ανέπτυξε σχετικές πρωτοβουλίες, για θέσπιση νομοθετικού πλαισίου όσον αφορά την ρύθμιση και λειτουργία ΙΣ/ΙΕΑ, που να παρέχουν υπηρεσίες για την προστασία πλοίων.

Το 2012 ψηφίστηκε, επικυρώθηκε και ισχύει ο Νόμος 4058/2012²¹⁴ που αφορά στην παροχή υπηρεσιών ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία, θεσπίζοντας ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο λειτουργίας των σχετικών εταιρειών, στην Ελλάδα.

Οι βασικότερες διατάξεις του νόμου περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

α. Καθορισμός διαδικασιών εκδόσεως αδειών για να επιβιβάζονται ένοπλες ομάδες σε πλοία (ποια είναι τα δικαιώματα των ναυτικών, πότε γίνεται η χρήση όπλων, οι απαγορεύσεις για τον ελλαδικό χώρο και οι κυρώσεις), ενώ οι υπηρεσίες που παρέχονται χαρακτηρίζονται ως αποτρεπτικές και άμυνας.

β. Η άδεια για την παροχή υπηρεσιών από ένοπλους φρουρούς δίνεται κατόπιν αίτησης του πλοιοκτήτη και πρέπει να γίνεται από άτομα που πληρούν κάποια κριτήρια και δεν αποτελούν πλήρωμα του πλοίου.

γ. Η άδεια μπορεί να ανακληθεί με απόφαση του Αρχηγού του Λιμενικού Σώματος αν δεν τηρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις και έχει ισχύ για έξι έως δώδεκα μήνες, με σχετική επιβάρυνση ειδικού τέλους και με δικαίωμα παράτασης.

δ. Η ένοπλη ομάδα που θα παρέχει υπηρεσίες, τελεί υπό την εξουσία του πλοίαρχου, ο οποίος θα έχει και την πρόσβαση στα όπλα και τα πυρομαχικά που θα φυλάσσονται εντός του πλοίου.

ε. Η χρήση των όπλων και των πυρομαχικών δύναται να απαγορευθεί αν, από τα διατιθέμενα στοιχεία για το επίπεδο ασφαλείας δοθεί εντολή από το Αρχηγείο του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής ή από άλλη ελληνική ή άλλη στρατιωτική αρχή.

στ. Όποιος ναυτικός μέλος του πληρώματος, δεν επιθυμεί να παρέχει εργασία επί του πλοίου, ενημερώνει γραπτώς τον πλοίαρχο και δικαιούται να επιστρέψει στη χώρα του με δαπάνες του πλοιοκτήτη ή του διαχειριστή του πλοίου.

Αποτέλεσμα της θεσπίσεως του παραπάνω νόμου και της άμεσης εφαρμογής του, ήταν η ίδρυση σχετικών εταιρειών και η χρησιμοποίηση ένοπλων ομάδων σε εμπορικά πλοία

---

²¹² International Maritime Organization. Maritime Knowledge Centre. Current Awareness Bulletin VolumeXXIV - No. 8. Available online at <http://www.imo.org/knowledgecentre/currentawarenessbulletin/Pages/Default.aspx>. August 2012.

²¹³ ΣτΣ: Ο IMO, σε ό,τι αφορά την στελέχωση των πλοίων με οπλισμένο προσωπικό, δεν έχει λάβει σαφή θέση, καθώς το αφήνει αυτό στο κάθε κράτος - μέλος να το επιλέξει ως λύση.

²¹⁴ Ν.4058 ΦΕΚ.63 Α'22-03-2012, ΚΥΑ 64136-2/12 (ΦΕΚ.1338 Β'24-04-2012).

με ελληνική και ξένες σημαίες. Αυτή την στιγμή στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται πάνω από δέκα σχετικές εταιρείες ²¹⁵. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της χρησιμοποίησης ένοπλων ομάδων στα πλοία, ήταν άκρως θετικά, αφού από το 2012 μέχρι σήμερα υπήρχε δραστική μείωση των επιθέσεων, χωρίς κάποιο σοβαρό περιστατικό να λάβει χώρα σε πλοία Ελληνικών συμφερόντων.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ο παραπάνω νόμος αντανάκλα την καταστατική υποχρέωση της Ελληνικής Πολιτείας, για προστασία (όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα από τις Κρατικές αρχές) πρωτίστως των πληρωμάτων των ελληνικών εμπορικών πλοίων κατά τον διάπλου από θαλάσσιες περιοχές υψηλού πειρατικού κινδύνου και κατά δεύτερον να εξασφαλίσει τα συμφέροντα της Ελληνικής ναυσιπλοΐας, τα οποία συνδέονται άμεσα και ουσιαστικά με την οικονομία της χώρας μας. Μάλιστα, η Ελλάδα λόγω ότι ήταν από τις πρώτες χώρες που θέσπισε και εφάρμοσε, νομικό καθεστώς για λειτουργία των σχετικών εταιρειών, αναφέρεται ως πρότυπο, στην διεθνή κοινότητα (σχετικά συνέδρια, συζητήσεις και εισηγήσεις ΔΟ), όσον αφορά το ζήτημα της αντιμετώπισης της πειρατείας ²¹⁶.

2.2 Η πρακτική χρησιμοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ σε Ανθρωπιστικές Επιχειρήσεις από Διεθνείς Οργανισμούς (ΟΗΕ - ΕΕ - ΝΑΤΟ) και ΜΚΟ - Θεσμικό και Νομικό πλαίσιο

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο μέρος, οι Διεθνείς Οργανισμοί χρησιμοποιούν τους ΙΣ/ΙΕΑ σε διάφορους ρόλους και αποστολές σε ενίσχυση, αντικατάσταση ή συμπλήρωση του προσωπικού (στρατιωτικού - πολιτικού) ²¹⁷. Η πρακτική αυτή είναι αρκετά συνηθισμένη π.χ. από τον ΟΗΕ σε αποστολές Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης (ΕΥΕ), αλλά και σε άλλες μη στρατιωτικές αποστολές. Επίσης η ΕΕ και το ΝΑΤΟ χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ για την υποστήριξη των ανθρωπιστικών αποστολών που αναλαμβάνουν ²¹⁸.

Η παραπάνω συμμετοχή των ΙΣ/ΙΕΑ, μέχρι σήμερα, περιορίζεται αυστηρά σε ρόλους και καθήκοντα που αφορούν θέματα διοικητικής μέριμνας ²¹⁹, στρατιωτικής εκπαίδευσης ²²⁰,

---

²¹⁵ Signatory Companies The International Code of Conduct for Private Security Service Providers και http://www.seasecurity.org/directory_categories/certified-pmscs (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

²¹⁶ *Liss Carolin*, Regulating Private Military and Security Companies at Sea: New Developments and Challenges. second United Arab Emirates Counter Piracy Conference, A Regional Response to Maritime Piracy: Enhancing Public-Private Partnerships and Strengthening Global Engagement, σελ. 3.

²¹⁷ Βλέπε Μέρος Πρώτο Κεφ. 4.3.

²¹⁸ Βλέπε Μέρος Πρώτο Κεφ. 4.3.

²¹⁹ ΣτΣ: Όλες οι 18 ειρηνευτικές αποστολές του ΟΗΕ το 2006, έκαναν χρήση των δυνατοτήτων των αεροπορικών μεταφορών της DHL και άλλες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών (UNHCR) (UNICEF), (UNDP),

αποναρκοθέτησης ²²¹, πληροφοριών ²²², φύλαξης και προστασίας, ειδικών συμβουλών-επιθεωρητών και γενικά σε ρόλους και καθήκοντα υποστήριξης. Ειδικά για τα καθήκοντα φύλαξης και προστασίας έχουν εκδοθεί ειδικές οδηγίες και διαδικασίες, από τον ΟΗΕ για την πρόσληψη και χρησιμοποίηση σχετικών εταιρειών ²²³.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, με την αύξηση της ανάγκης για περισσότερες και αποτελεσματικότερες αποστολές Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης (ΕΥΕ) ²²⁴ και Ανθρωπιστικές Επιχειρήσεις ²²⁵, έχει τεθεί προς συζήτηση από την διεθνή κοινότητα η

(WFP), έχουν χρησιμοποιήσει ιδιωτικές στρατιωτικές και εταιρείες ασφαλείας για την προστασία και την εξασφάλιση παροχής βοήθειας.

²²⁰ ΣτΣ: Κατά τη διάρκεια της κρίσης στη Λιβερία, η εταιρεία MPRI εκπαίδευσε τις Νιγηριανές ειρηνευτικές δυνάμεις (ECOMOG) στην αποτελεσματική διαχείριση των στρατιωτικών οχημάτων που αποστάλθηκαν από την κυβέρνηση των ΗΠΑ. Azeez O Olaniyan: Unorthodox peacekeepers and responses in Africa, From market for force to market for peace Private military and security companies in peacekeeping operations, σελ. 8, ISS Monograph Number 183.

²²¹ *Singer P.W.*, Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry, Cornell Studies in Security Affairs (2004), σελ. 82.

²²² Στην Αγκόλα, ο ΟΗΕ χρησιμοποίησε μια ιδιωτική εταιρεία για την παροχή στρατιωτικών πληροφοριών σχετικά για την UNITA. Azeez O Olaniyan: Unorthodox peacekeepers and responses in Africa, From market for force to market for peace Private military and security companies in peacekeeping operations, σελ.9, ISS Monograph Number 183.

²²³ UNSMS Security Management Operations Manual: Guidelines on the Use of Armed Security Services from Private Security Companies. <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/StudyPMSC/UNSecurityPolicyManual.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 10/8/2014).

²²⁴ ΣτΣ: Ο θεσμός των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων δεν είχε προβλεφθεί από τους συντάκτες του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Ουσιαστικά οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν μέσα από την πρακτική του ΟΗΕ, χωρίς την προβολή αντιρρήσεων από τα Κράτη-μέλη για τη σύστασή τους παρά μόνο για το αρμόδιο όργανο σύστασής τους. Με τον όρο «Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης», καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που δημιουργούν ή στηρίζουν προϋποθέσεις διατήρησης της ειρήνης σε μια ενδοκρατική ή διακρατική σύγκρουση (intra-state or inter-state conflict). Είναι πολυλειτουργικές επιχειρήσεις στις οποίες συμμετέχουν διπλωματικές αντιπροσωπείες, στρατιωτικές δυνάμεις και ανθρωπιστικές οργανώσεις και οι οποίες διεξάγονται αμερόληπτα για να υποστηρίξουν ένα διεθνή οργανισμό όπως είναι ο ΟΗΕ ή ο ΟΑΣΕ. Συμπεριλαμβάνουν την επιβολή και τη διατήρηση της ειρήνης καθώς επίσης την αποτροπή συγκρούσεων, τη δημιουργία συνθηκών ειρήνης και ασφάλειας και την παροχή ανθρωπιστική βοήθειας, με ή χωρίς τη συγκατάθεση (χρήση βίας) τουλάχιστον ενός εκ των εμπλεκόμενων μερών. Ο κλασικός ορισμός του ΟΗΕ είναι ο εξής: «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις είναι οι επιχειρήσεις που αναλαμβάνονται από τα Ηνωμένα Έθνη προκειμένου να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια στην περιοχή της σύγκρουσης. Είναι εθελοντικές επιχειρήσεις, βασίζονται στη συναίνεση και τη συνεργασία και αν και χρησιμοποιούν στρατιωτικό προσωπικό, επιτυγχάνουν τους αντικειμενικούς τους σκοπούς όχι απαραίτητα με τη δύναμη των όπλων». Ο ορισμός του NATO είναι ο εξής: «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις είναι πολυεθνικές επιχειρήσεις, διεξαγόμενες με αμεροληψία, προς υποστήριξη συγκεκριμένης εντολής (mandate) του ΟΗΕ ή του ΟΑΣΕ, με τη συμμετοχή στρατιωτικών δυνάμεων, διπλωματικών υπηρεσιών και οργανισμών ανθρωπιστικής βοήθειας, με σκοπό την πολιτική επίλυση μίας κρίσης ή τη δημιουργία άλλων συνθηκών που ρητά αναγράφονται στην εντολή». White, N. D. Keeping the Peace (The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security). Second edition. Manchester: Manchester University Press, 1997, σελ. 207 καθώς και White, N. D. The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping. 2nd. New York, NY: United Nations Department of Public Information, 1990, σελ.4.

²²⁵ Οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις καλύπτουν καταστάσεις στις οποίες η υπεύθυνη κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει την αποστολή της αποτελεσματικά ή ακόμη χειρότερα όταν η κυβέρνηση στρέφεται εναντίον των πολιτών της. Σε αυτή την περίπτωση είναι πιθανό η εκτέλεση της υπόψη επιχείρησης να γίνεται κάτω από βία ή απειλή χρήσης βίας. Η ανάγκη για εκτέλεση ανθρωπιστικών επιχειρήσεων μπορεί να προκύψει από φυσικές καταστροφές, όπως σεισμοί πλημμύρες, λοιμοί, ή ως αποτέλεσμα ανθρώπινης επέμβασης, όπως

απαίτηση (για άλλους η ανάγκη) για άμεση συμμετοχή των ΙΣ/ΙΕΑ, σε «μάχιμες» αποστολές και καθήκοντα. Τέτοιες «μάχιμες» αποστολές και καθήκοντα μπορεί να είναι μεταξύ άλλων:

Αποστολές: α) Αποτροπή (πρόληψη) β) Πρόληψη Συγκρούσεως (Conflict Prevention) γ) Διατήρηση της Ειρήνης (Peace Keeping) δ) Οικοδόμηση της Ειρήνης (Peace Building) ε) Επιβολή της Ειρήνης (Peace Enforcement) στ) Εγκαθίδρυση της Ειρήνης (Peace Making) ζ) Βοήθεια Προσφύγων (Refugee/Displaced Person Assistance) η) Ανακούφιση από Καταστροφές (Disaster Relief) θ) Ανθρωπιστική Βοήθεια (Humanitarian Relief), ι) Επιχειρήσεις Εκκένωσης Αμάχων (Evacuation Operations) ια) Στρατιωτική Βοήθεια /Υποστήριξη σε Πολιτικές Αρχές.

Καθήκοντα: α) Παρατήρηση β) Παρακολούθηση γ) Έλεγχος και Επίβλεψη των Συμφωνιών και της Κατάπαυσης του Πυρός δ) Εξασφάλιση ή Απαγόρευση Κινήσεων Διαχωρισμός Αντιμαχομένων ε) Μεταβατική στ) Βοήθεια, ζ) Αποπλισμός η) Αποστρατιωτικοποίηση και Ανθρωπιστική Βοήθεια.

Πολλοί αναλυτές και συγγραφείς, υποστηρίζοντας την άποψη αυτή, ισχυρίζονται πως οι ΙΣ/ΙΕΑ μπορούν να αποτελέσουν έναν νέο εναλλακτικό και αποτελεσματικό «δρόντα»για ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διατήρησης της ειρήνης, αναλαμβάνοντας μέρος των παραπάνω αποστολών και καθηκόντων.

Ειδικότερα σε περιοχές που υπάρχει αυξημένη επικινδυνότητα και που τα Κράτη είναι απρόθυμα να αποστείλουν προσωπικό, λόγω των πολιτικών και κοινωνικών συνεπειών από τυχόν απώλειες ²²⁶, η εμπλοκή των ΙΣ/ΙΕΑ εξετάζεται ως μια αρχική και ενδιάμεση λύση (entry force) με σκοπό την σταθεροποίηση της κατάστασης, μέχρι την άφιξη των ειρηνευτικών δυνάμεων (follow on forces). Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που θα μπορούσε η παραπάνω τακτική να είχε εφαρμοστεί με επιτυχία, είναι η γενοκτονία στην Ρουάντα το 1994, που θα μπορούσε ίσως να αποφευχθεί εάν όπως είχε προταθεί από τον Kofi Annan (κατείχε την θέση του Undersecretary-General for Peacekeeping), χρησιμοποιούνταν ΙΣ/ΙΕΑ ²²⁷ για άμεση επέμβαση και αντιμετώπιση της κατάστασης, αφού κανένα Κράτος δεν ήταν πρόθυμο να αποστείλει δυνάμεις. Η πρόταση δεν έγινε δεκτή, με αποτέλεσμα την

ραδιολογικές ή χημικές μολύνσεις, βιομηχανικές καταστροφές ως αποτέλεσμα πολεμικών συγκρούσεων, Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων του ΣΞ, σελ. 13.

²²⁶ Η εταιρεία Dynconr επίσημα συμμετείχε στην επιχείρηση ενάντια στα ναρκωτικά στην Κολομβία και στη οποία έχουν σκοτωθεί αρκετά μέλη χωρίς να υπάρχει κάποια μορφή αποδοκμασίας από την κοινή γνώμη των ΗΠΑ, *McDermott Jeremy*, U.S. Crews Involved in Colombian Battle, Scotsman, February 23, 2001, p. A1.

²²⁷ Η εταιρεία Executive Outcomes είχε δηλώσει ότι θα μπορούσε να επέμβει σε μέσα σε 14 ημέρες και σε 6 εβδομάδες να αναπτύξει 1.500 στρατιώτες, *Privatized Peacekeeping Mercenaries are better than humanitarians. Doug Brooks Gaurav Laroia*, σελ. 80. <http://nationalinterest.org/article/privatized-peacekeeping-1090> (τελευταία πρόσβαση στις 10/8/2014).

ιστορική γενοκτονία. Ο Kofi Annan δήλωσε αργότερα «.....ο κόσμος μπορεί να μην είναι ακόμα έτοιμος για την ιδιωτικοποίηση της ειρήνης»²²⁸.

Οι υποστηρικτές της πρότασης για χρησιμοποίηση ΙΣ/ΙΕΑ επικαλούνται μεταξύ άλλων τους παρακάτω λόγους:

α) Οι ΙΣ/ΙΕΑ είναι πιο ευέλικτες και έτοιμες για αποστολές και το προσωπικό τους μπορεί να αναπτυχθεί άμεσα στις περιοχές κρίσεως (χωρίς να χρειάζεται έγκριση από τα Κράτη, Κοινοβούλιο κλπ). Αντιθέτως η ανάπτυξη εθνικών στρατευμάτων ως μέλη ειρηνευτικής δύναμης, είναι αποτέλεσμα μακράς και πολιτικά ευαίσθητης διαδικασίας, μέσω της οποίας θα πρέπει να εγκριθεί (συχνά από κοινοβούλια) τόσο ο προϋπολογισμός όσο και ο αριθμός του στρατιωτικού προσωπικού που θα συμμετέχει.

β) Το προσωπικό των ΙΣ/ΙΕΑ είναι εκπαιδευμένο και έμπειρο, αφού κατά το πλείστον είναι πρώην στρατιωτικό προσωπικό.

γ) Το κόστος ενδέχεται να είναι σημαντικά χαμηλότερο λόγω των οικονομιών κλίμακας που εφαρμόζουν (ως ιδιωτικές εταιρείες) και μέσω των κατάλληλων συμβάσεων - συμβολαίων. Επίσης το κόστος μπορεί να κατανεμηθεί ευκολότερα και δικαιότερα μεταξύ των Κρατών.

Είναι άλλωστε σαφές (όπως αναλύθηκε και στο πρώτο μέρος) ότι οι ΙΣ/ΙΕΑ αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς και η παρουσία τους σε περιοχές με εντάσεις και συγκρούσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, γίνεται όλο και πιο συχνή παρέχοντας υπηρεσίες στα Κράτη.

Συμπερασματικά οι ΙΣ/ΙΕΑ αναμένεται να είναι πιο λειτουργικοί, αποτελεσματικοί, και οικονομικοί διότι θα ενεργούν «*πιο γρήγορα, καλύτερα και φθηνότερα*»²²⁹ σε σχέση με τους υπάρχοντες «μηχανισμούς» των ΔΟ.

Από μια άλλη προσέγγιση, υπάρχουν αναλυτές και συγγραφείς που είναι επιφυλακτικοί και άλλοι που είναι τελειώς αντίθετοι, στην άμεση συμμετοχή των ΙΣ/ΙΕΑ στις ΕΥΕ. Οι λόγοι που επικαλούνται εστιάζονται σε τρεις τομείς:

α) Κατά πρώτον τίθεται το ερώτημα εάν είναι ηθικά ορθό να χρησιμοποιούνται οι ΙΣ/ΙΕΑ, οι οποίες ως ιδιωτικές επιχειρήσεις αναζητούν πρωτίστως το κέρδος και υπακούουν

---

²²⁸ Speech given by the UN Secretary General at Ditchley Park UK, 26 June 1998, UN Press Release SG/SM/6613; and Transcript of Press Conference by Secretary General Kofi Annan at UN Headquarters on June 12, 1997, SG/SM/6255.

²²⁹ *Singer P.W.*, Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry, Cornell Studies in Security Affairs (2004), σελ. 88.

στους μηχανισμούς των αγορών. Χαρακτηριστικά έχει καταγραφεί ότι «...η εταιρεία *Executive Outcomes* στην Σιέρα Λεόνε σε όποιες περιοχές επιχειρούσε σώζονταν ζωές ανθρώπων, ...το πρόβλημα ήταν ότι επιχειρούσε μόνο σε περιοχές που πληρώνονταν παραπάνω»²³⁰. Επίσης τίθεται το ερώτημα εάν οι ΙΣ/ΙΕΑ καταφέρουν ποτέ να αποκτήσουν κάποια ερείσματα νομιμότητας, όσον αφορά την δικαιολόγηση χρήσης «θανατηφόρας βίας», ακόμα και για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους αυτοάμυνας. Τέλος ο σεβασμός και η τήρηση των βασικών αρχών των ΕΥΕ, που είναι η αρχή της ουδετερότητας και της αμεροληψίας²³¹, τίθενται υπό αμφισβήτηση λόγω της φύσης των εταιρειών μιας και ως ιδιωτικές επιχειρήσεις το κέρδος προηγείται του ανθρωπισμού και του αλτρουισμού.

β) Δεύτερον, η ανάληψη αποστολών και καθηκόντων που ανατίθενται σε προσωπικό των ΙΣ/ΙΕΑ κατά παράδοση στο στρατιωτικό ή αστυνομικό προσωπικό που ανήκει στον ΟΗΕ ή σε άλλους ΔΟ, θεωρείται ως μια υποχώρηση ή παραίτηση «*abdication of duties*», από τις ευθύνες και τα καθήκοντα που έχουν προσδιορισθεί και έχουν αποκλειστικά αποδοθεί να εκτελούνται από προσωπικό των ΔΟ. Πολλοί αναλυτές π.χ. θεωρούν ότι δίνοντας χώρο και πεδίο δράσης στις παραπάνω εταιρείες συρρικνώνεται σημαντικά η έννοια του ανιδιοτελούς καθήκοντος (*selfless duty*), που θεωρητικά τουλάχιστον, είναι μια ηθική αρχή που δεσμεύει το προσωπικό των ειρηνευτικών αποστολών.

Επίσης έχει παρατηρηθεί ότι οι ΙΣ/ΙΕΑ προβαίνουν σε εκτιμήσεις καταστάσεως και κίνδυνου, όσον αφορά τα καθήκοντα και τις αποστολές, με τελείως διαφορετικά κριτήρια (π.χ. λαμβάνουν βραχυπρόθεσμα κατασταλτικά μέτρα αντί μακροπρόθεσμα μέτρα εκτόνωσης κάποιας κρίσης), με σκοπό την πώληση μελλοντικών υπηρεσιών, επηρεάζοντας έτσι και την κεντρική πολιτική (*policy making*) καθώς και τον στρατηγικό σχεδιασμό (*strategic planning*) για το πώς πρέπει να διεξάγονται οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις.

γ) Τρίτον υπάρχει η νομική διάσταση αφού όπως αναλύθηκε στο πρώτο μέρος, οι ΙΣ/ΙΕΑ λειτουργούν σε ένα θολό και ελλειμματικό νομικό πλαίσιο, μια γκριζα περιοχή του διεθνούς δικαίου. Ειδικά όμως όταν πρόκειται για ειρηνευτικές επιχειρήσεις τα ζητήματα που αναλύθηκαν, ανάγονται σε ένα άλλο πιο ευαίσθητο επίπεδο. Ερωτήματα όπως, ποιος είναι θα είναι υπεύθυνος να παρακολουθεί και να εποπτεύει τις ενέργειες και δράσεις των μελών των

---

²³⁰ *Brayton Steven*, Outsourcing War: Mercenaries and the Privatization of Peacekeeping, March 2002, *Journal of International Affairs*, Spring 2002, Vol. 55 Issue 2, σελ. 323.

²³¹ <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/principles.shtml#impartiality> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

ΙΣ/ΙΕΑ και ποιος έχει την διεθνή ευθύνη από παράνομες πράξεις μελών των ΙΣ/ΙΕΑ ²³² παραμένουν αναπάντητα. Χαρακτηριστική είναι η θέση που υποστηρίχθηκε σε διεθνές συνέδριο του ΟΗΕ για το ζήτημα: «...όταν ο ΟΗΕ χρησιμοποιεί το προσωπικό (στρατιωτικό - πολιτικό) για ειρηνευτικές επιχειρήσεις από τα συμμετέχοντα Κράτη, δεσμεύεται από τις αρχές της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ, ενώ όταν χρησιμοποιεί ΙΣ/ΙΕΑ πρέπει να δεσμεύεται και από την αρχή της δέουσας επιμέλειας (*due diligent*) ²³³ ».

δ) Επίσης η οικονομική διάσταση που προβάλλεται ως σημαντικός λόγος για την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ, σε αντικατάσταση των παραδοσιακών ειρηνευτικών μονάδων, αμφισβητείται έντονα από πολλούς αναλυτές. Φαίνεται ότι δεν υπάρχουν ικανά στοιχεία για να στηρίζουν οικονομικές εκτιμήσεις που να αποδεικνύουν ότι η χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ είναι οικονομικότερη σαν επιλογή. Αντιθέτως εκτιμάται από πολλούς, ότι μακροπρόθεσμα η χρησιμοποίηση ΙΣ/ΙΕΑ από τους ΔΟ, θα πολλαπλασιάσει το κόστος των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, ακολουθώντας τους μηχανισμούς των παγκόσμιων αγορών (προσφορά και ζήτηση, υπερτιμολογήσεις, αδιαφάνεια, κλπ) καθώς οι εκτιμήσεις δεν θα στηρίζονται σε πραγματικές ανάγκες, αλλά σε ανάγκες που θα επιβάλλουν οι ΙΣ/ΙΕΑ. Επίσης πολλές φορές το τελικό κόστος παραμένει συχνά «ανοικτό» και διαπραγματεύσιμο στα συμβόλαια λόγω της αβεβαιότητας και της μεταβλητότητας των καταστάσεων στις περιοχές επιχειρήσεων.

ε) Τέλος τίθεται υπό σοβαρή αμφισβήτηση η δυνατότητα γενικής ανάληψης ειρηνευτικών αποστολών από τους ΙΣ/ΙΕΑ, λόγω του μεγάλου αριθμού προσωπικού και μέσων που χρειάζεται, για να εκτελεστεί αποτελεσματικά έστω και η πιο απλή αποστολή.

Παρά τις παραπάνω σοβαρές ενστάσεις και προβληματισμούς, η χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ, κερδίζει έδαφος στους κόλπους των ΔΟ. Όσον αφορά την ΕΕ, η χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (EEAS), θεωρείται ως ιδανική επιλογή για υποστηρικτικές αποστολές ²³⁴. Επίσης

---

²³² ΣτΣ: Παρότι ο ΟΗΕ έχει πάρει σαφή θέση για τα προσωπικά των ΕΥΕ (βλέπε *Gaja G.*, Second Report on Responsibility of International Organizations, UN Doc. A/CN.4/541, 2 Apr. 2004, para. 33,35. υφίσταται θέμα εάν θα ακολουθήσει την ίδια πολιτική και για τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ.

²³³ *Sossai Mirko*, co-director of the Priv-War project, The Working Group on the use of mercenaries: Summary report of the expert panel on the use of private military and security companies by the United Nations (31 July 2013, New York).

²³⁴ EU EEAS: Civilian and Police Missions EUPM Bosnia-Herzegovina: close protection, bodyguard services, EUPOL Afghanistan: protection of compounds and international staff, training of Afghan security forces, logistical support, EULEX Kosovo: protection of premises, EUPOL COPPS Palestinian Territories: guarding and close protection services, telecommunications, driver training, EUPOL DR Congo: protection of headquarters and other locations, Military Operations, EUFOR Tchad: airlift, camp management, logistic support, EUFORALTHEA Bosnia-Herzegovina: airborne ground surveillance, reconnaissance, ARTEMIS DR Congo: field camp construction, laundry services, σελ.20, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/droi/dv/803_sedestudy_/803_sedestudy_en.pdf, (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

έχουν υπάρξει αρχικές συζητήσεις - προτάσεις, για άμεση συμμετοχή των ΙΣ/ΙΕΑ σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις, π.χ. ως συμμετοχή στα EU Battlegroups (EUBG) ²³⁵, αλλά αντιμετωπίζονται με την ανάλογη δυσπιστία στους κύκλους της ΕΕ.

Το ΝΑΤΟ, ως στρατιωτική συμμαχία Κρατών και λόγω της ιδιαίτερης δομής και της αποστολής του, έχει μια τελείως ξεκάθαρη θέση για την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Όπως αναλύθηκε και στο πρώτο μέρος ²³⁶, σύμφωνα με πρόσφατη σχετική οδηγία του ΑCO ²³⁷, το ΝΑΤΟ χρησιμοποιεί τις εταιρείες αυτές αποκλειστικά για παροχή υπηρεσιών διοικητικής μέριμνας.

Τέλος, οι ΜΚΟ, είναι πλέον γνωστό ότι δραστηριοποιούνται σε όλο και περισσότερο επικίνδυνες περιοχές (Λιβύη, Συρία, Ιράκ), με αποτέλεσμα να εκτίθενται σε περισσότερους κινδύνους και απειλές ²³⁸. Η αρχή της ουδετερότητας που επικαλούνταν οι ΜΚΟ και σέβονταν τα αντιμαχόμενα μέρη και η οποία εξασφάλιζε την ασυλία ή την προστασία τους, πλέον σε πολλές περιπτώσεις δεν ισχύει πλέον. Οι νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί όσον αφορά τα μέτρα ασφαλείας, οδήγησαν πολλές ΜΚΟ, να χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ για την προστασία του προσωπικού και των εγκαταστάσεων, ιδιαίτερα όταν οι περιοχές που δραστηριοποιούνται δεν θεωρούνται ασφαλείς. Βέβαια έχουν διατυπωθεί ισχυρές αντιρρήσεις και επιφυλάξεις για τις αρνητικές επιπτώσεις που θα δημιουργηθούν ²³⁹. Ωστόσο, είναι σαφές ότι οι ΜΚΟ θεωρούν πλέον την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ, ως μια σοβαρή επιλογή, όσον αφορά την ασφάλεια κυρίως του προσωπικού τους.

2.3 Η πρακτική χρησιμοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ σε σύγχρονες συρράξεις (περιπτώσεις Λιβύης, Συρίας και Ουκρανίας)

Στα προηγούμενα κεφάλαια αναφέραμε και εξετάσαμε παραδείγματα δραστηριοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ σε σύγχρονους πολέμους και συρράξεις ²⁴⁰. Όπως αναφέραμε

---

²³⁵ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Battlegroups.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

²³⁶ Βλέπε Μέρος Πρώτο Κεφ. 3.4.

²³⁷ NATO ACO Directive 60-101.

²³⁸ Ένας σημαντικός λόγος για αυτήν την απειλή για την ασφάλεια έγκειται στο γεγονός ότι οι πόλεμοι δεν είναι πλέον μεταξύ κυβερνήσεων, αλλά και μεταξύ ατόμων οι οποίοι στερούνται οποιοδήποτε σεβασμό έναντι μαχητών και αμάχων, *Spearin Christopher*, Private Security Companies and Humanitarians: A Corporate Solution to Securing Humanitarian Spaces (2001), International Peacekeeping, vol. 18, no. 1, pp. 20-43.

²³⁹ ΣτΣ: Η θέση έναντι των ΙΣ/ΙΕΑ είναι αρνητική, βλέπε Μέρος Πρώτο Κεφ 3.4. Η θέση των ΜΚΟ έναντι στις στρατιωτικές μονάδες των ΕΥΕ είναι από ουδέτερη έως αρνητική λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης και θεωρώντας ότι θα απολέσουν την αρχή της ουδετερότητας.

²⁴⁰ Βλέπε Μέρος Πρώτο Κεφ. 2.1.

και στο πρώτο κεφάλαιο η χρησιμοποίησή τους έγινε ευρέως γνωστή στους πολέμους στο Ιράκ και το Αφγανιστάν. Τα ερωτήματα που τίθενται τώρα είναι: χρησιμοποιήθηκαν και εάν ναι με πιο τρόπο στους πολέμους και συρράξεις των τελευταίων χρόνων στην Λιβύη, Συρία και Ουκρανία; Ποιος ήταν (ή είναι) ο ρόλος τους; Καταγράφηκε η δραστηριότητά τους; Υπάρχουν νέες εξελίξεις στο θεσμικό και νομικό πλαίσιο που τους πλαισιώνει;

Όσον αφορά τον πόλεμο στην Λιβύη, είναι γνωστό ότι στο πλευρό του Καντάφι πολέμησαν πολλοί μισθοφόροι από χώρες της Αφρικής. Αυτό όμως που είναι λιγότερο γνωστό είναι ότι και οι αντιφρονούντες (ειδικά μετά την αναγνώριση τους από την διεθνή κοινότητα), χρησιμοποίησαν ΙΣ/ΙΕΑ, από δυτικές χώρες, οι οποίοι πήραν μέρος σε διάφορες αποστολές και καθήκοντα.

Πιο συγκεκριμένα η Γαλλική εταιρεία Secorex²⁴¹ και Αγγλική εταιρεία (που χρησιμοποίησε την μυστική ομάδα the Circuit)²⁴² ήταν μεταξύ των εταιρειών που συμμετείχαν ενεργά και άμεσα στις εχθροπραξίες στο πλευρό των αντιφρονούντων. Επίσης η εταιρεία Veritas Worldwide Security συμμετείχε στην προσπάθεια διάσωσης-προστασίας του Καντάφι²⁴³. Το εντυπωσιακό είναι ότι η συμμετοχή των παραπάνω εταιρειών έλαβε χώρα, παρά το εμπάργκο όπλων (συμπεριλαμβανομένης της στρατιωτικής βοήθειας), που είχε επιβληθεί με τις σχετικές αποφάσεις του ΣΑ του ΟΗΕ (SC Res 1970 και SC Res 1973)²⁴⁴, στην επικράτεια της Λιβύης.

Βλέπουμε ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση, όχι μόνο δεν υπήρχε νομικό ή θεσμικό πλαίσιο συμμετοχής και λειτουργίας των παραπάνω εταιρειών, αλλά ουσιαστικά δραστηριοποιήθηκαν μυστικά και παράνομα, βοηθώντας τους αντιφρονούντες προς όφελος των κυβερνήσεων της Γαλλίας²⁴⁵ και της Μ. Βρετανίας, αφού οι χώρες αυτές δεν επιθυμούσαν την άμεση εμπλοκή σε πόλεμο επί του εδάφους²⁴⁶.

---

²⁴¹<http://www.reuters.com/article/2011/06/02/libya-mercenaries-idAFN0229488620110602>(τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

²⁴² <http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/britains-secret-war-in-libya-british-131952>(τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

²⁴³ <http://americanfreepress.net/?p=3509#sthash.NEd goe08.dpuf>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

²⁴⁴ SC Res 1970 (2011) para 9.2SC Res 1973 (2011) paras 13, 16 and 18.

²⁴⁵ Head of French Company Is Killed in Libyan City, <http://www.nytimes.com/2011/05/13/world/africa/13benghazi.html> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

²⁴⁶ Βλέπε Εισαγωγή μέρος II «...το έργο των μεγάλων δυνάμεων σε αρκετές περιπτώσεις, επιτελούσαν εταιρείες - μισθοφόροι όταν για λόγους αρνητικής δημοσιότητας και αντίδρασης της κοινής γνώμης ή σημαντικότερα λόγω του φόβου για αντίποινα από την άλλη πλευρά, δεν ήθελαν να αναλάβουν το κόστος στρατιωτικών επιχειρήσεων. Έτσι μπορούσαν να εφαρμόσουν τη διεθνή πολιτική τους και να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους στα κρυφά, αλλά κυρίως να επωφεληθούν από το γεγονός ότι σε περίπτωση αποτυχίας της επιχείρησης δεν είχαν καμία σχέση, ούτε αναλάμβαναν ευθύνη για τις πράξεις άλλων, που θεωρείτο ότι δρούσαν από μόνοι τους».

Εξετάζοντας την παραπάνω μελέτη περίπτωσης καταλαβαίνουμε πόσο δύσκολο και πολύπλοκο, λόγω των πολιτικών επιλογών και των στρατηγικών συμφερόντων των Κρατών, είναι στην πραγματικότητα να μεταφερθεί και να εφαρμοστεί το θεωρητικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο που εξετάσαμε στο πρώτο μέρος, στην πράξη.

Όσον αφορά την Συρία, στην περιοχή δραστηριοποιούνται και συμμετέχουν ενεργά πολλές ομάδες μουσουλμάνων μισθοφόρων στο πλευρό των αντιφρονούντων²⁴⁷. Από την άλλη πλευρά, στο πλευρό της κυβέρνησης Ασάντ δραστηριοποιούνται ΙΣ/ΙΕΑ²⁴⁸ από την Ρωσία (Slavonic Corps)²⁴⁹, η οποία έχει στρατηγικό ενδιαφέρον στην περιοχή (ως παραδοσιακός σύμμαχος της Συρίας), χωρίς (και σε αυτή την περίπτωση) να υπάρχει αναγνώριση ή νομιμοποίηση της παρουσίας και των δράσεών τους από τη Ρωσία ή από την Συρία.

Στην Συρία υπάρχουν διάφορα μέρη αντιφρονούντων που πολεμούν εναντίον της Κυβέρνησης αλλά και μεταξύ τους, με διαφορετικά και αντικρουόμενα συμφέροντα. Λόγω της πολυπλοκότητας της κατάστασης που επικρατεί αλλά και τις συνεχόμενες διαφωνίες των μόνιμων μελών στο ΣΑ του ΟΗΕ²⁵⁰, για οποιαδήποτε μορφή επέμβασης²⁵¹, είναι πολύ δύσκολη η εξεύρεση λύσης για τον τερματισμό της σύγκρουσης. Ακόμα όμως και να επιτυγχάνετο μια αρχική συμφωνία για ειρήνη θα υπήρχε σοβαρή διαφωνία για το ποιος θα επέβαλλε και θα έλεγχε την εφαρμογή της.

Ωστόσο, εάν η χρησιμοποίηση στρατιωτικών μονάδων είναι αναγκαία σε ρόλο «μεσολαβητή» και τα Κράτη (όπως είναι αναμενόμενο), διστάζουν ή αρνούνται να αποστείλουν συμβατικές ΕΔ, δίνεται η δυνατότητα να καταγραφεί ένας διαφορετικός ρόλος για τους ΙΣ/ΙΕΑ, με την άμεση συμμετοχή τους στην προσπάθεια για επιβολή εκεχειρίας²⁵². Η αντισυμβατική πρόταση της χρησιμοποίησης ΙΣ/ΙΕΑ από Κράτη με «ουδέτερα συμφέροντα» ίσως βρει υποστηρικτές από τα παραπάνω Κράτη που δεν θα θέλουν να

---

²⁴⁷ ΣτΣ: Δεν ανήκουν σε κάποιο «νόμιμα καταγραμμένο» ΙΣ/ΙΕΑ.

²⁴⁸ <http://yalibnan.com/2013/11/17/russian-mercenaries-helping-assad-against-syrian-rebels/> και <http://www.interpretermag.com/st-petersburg-sends-contractors-to-syria/> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

²⁴⁹ <http://www.phantomreport.com/the-slavonic-corps-russian-mercenaries-fighting-in-syria> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

²⁵⁰ ΣτΣ: Το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν έχει καταφέρει να «περάσει» μία απόφαση αναφορικά με την επιβολή κυρώσεων ή τη λήψη άλλων μέτρων κατά του Σύριου Πρόεδρου Assad λόγω της άσκησης βέτο από τη Ρωσία και την Κίνα.

²⁵¹ ΣτΣ: Εμπάργκο οπλών (συμπεριλαμβανομένης στρατιωτικής βοήθειας) έχει επιβληθεί μόνο από την ΕΕ, Council Regulation (EU) No 36/2012.

²⁵² ΣτΣ: Εξετάστηκε στο προηγούμενο κεφαλαίο και έχει σχέση με την εμπλοκή των ΙΣ/ΙΕΑ ως μια αρχική και ενδιάμεση λύση (entry force) με σκοπό την σταθεροποίηση της κατάστασης, μέχρι την άφιξη των ειρηνευτικών δυνάμεων (follow on forces).

αποστέλλουν συμβατικές ΕΔ, σε μια περιοχή η οποία θα είναι τόσο επικίνδυνη που θα κινδυνεύουν άμεσα και καθημερινά ζωές στρατιωτών. Η παραπάνω λύση δεν είναι η πρώτη φορά που έχει προταθεί. Το 2004, η εταιρεία Blackwater μέσω της International Stability Organization Association (ISOA)²⁵³ πρότεινε στον ΥΠΕΞ των ΗΠΑ Collin B. Powell, μετά την επίσκεψή του στο Darfur του Σουδάν, να αναλάβει την αποστολή εφαρμογής της εκχειρίδας στην περιοχή²⁵⁴. Η πρόταση δεν συζητήθηκε, λόγω των σοβαρών ενστάσεων από αξιωματούχους του ΟΗΕ²⁵⁵.

Όσον αφορά την κρίση στην Ουκρανία η φημολογούμενη συμμετοχή της εταιρείας Academi (πρώην Blackwater/Xe)²⁵⁶ στο πλευρό της Κυβέρνησης της Ουκρανίας, μετά από παρέμβαση των ΗΠΑ, εφόσον αυτό επαληθευτεί, κινείται εκτός κάθε νομικού και θεσμικού πλαισίου, αφού δραστηριοποιήθηκε μυστικά και παράνομα, χωρίς καμία επίσημη καταγραφή και έλεγχο.

Συμπερασματικά, από την εξέταση των παραπάνω περιπτώσεων, καταγράφεται εμφατικά για ακόμη μια φορά, ότι στο διεθνές σύστημα και στη διεθνή δικαιοταξία, η πρακτική και αποτελεσματική εφαρμογή νόμων, θεσμών και ρυθμίσεων, χωρίς την υποστήριξη των υποκείμενων του διεθνούς δικαίου²⁵⁷, απέχει αρκετά από την θεωρητική καταγραφή τους σε κείμενα και συμβάσεις.

ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στα κεφάλαια που προηγήθηκαν, παρουσιάστηκε και αναλύθηκε η προβληματική που αφορά το θεσμικό και νομικό καθεστώς που διέπει τους ΙΣ/ΙΕΑ και τα μέλη τους, εξετάζοντας τον ρόλο τους και τις ενέργειές τους, από την αρχική εμφάνισή τους μέχρι και την πρόσφατη συμμετοχή τους σε σύγχρονους πολέμους. Όπως χαρακτηριστικά αναλύθηκε, το τέλος του Ψυχρού πολέμου δημιούργησε ένα νέο ασταθές περιβάλλον και ιδιαίτερα μετά

---

²⁵³ ISOA, <http://www.stability-operations.org/> (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

²⁵⁴ <http://www.washingtontimes.com/news/2006/oct/1/20061001-114438-5654r/?page=all> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

²⁵⁵ *Jean-Marie Guehenno*, under-secretary general for peacekeeping at the U.N <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=5433902>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/7/2014).

²⁵⁶ <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2576490/Are-Blackwater-active-Ukraine-Videos-spark-talk-U-S-mercenary-outfit-deployed-Donetsk.html> <http://www.globalresearch.ca/western-mercenaries-in-ukraine/5374815> <http://en.ria.ru/world/20140523/190068044/Private-Military-Companies-Involved-in-Ukraine-Standoff--Russian.html> (τελευταία πρόσβαση στις 20/7/2014).

²⁵⁷ ΣτΣ: Υποκείμενα του διεθνούς δικαίου θεωρούνται τα Κράτη, οι ΔΟ και οι ΜΚΟ.

την 11 Σεπ 2001 καταγράφηκε emphaticά ένα έλλειμμα προστασίας και ασφάλειας, ειδικά σε περιοχές όπου υφίσταται ελλιπής παρουσία του Κράτους.

Το παραπάνω έλλειμμα προστασίας και ασφάλειας «κλήθηκαν» να το καλύψουν οι ΙΣ/ΙΕΑ. Τα αποτελέσματα ήταν: πρώτον ότι το Κράτος επιτρέποντας την άσκηση χρήσης βίας από τους ΙΣ/ΙΕΑ, απώλεσε το μονοπώλιό της, συρρικνώνοντας έτσι την κυριαρχία του και προκαλώντας ηθικά αλλά και νομικά ζητήματα και δεύτερον η ένταξη και η λειτουργία των ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές σύστημα, ως ένας νέος «μη κρατικός δρώντας», διεύρυνε περαιτέρω τα ήδη σημαντικά προβλήματα εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, εγείροντας παράλληλα, με την σειρά του, νέα σοβαρά νομικά και θεσμικά ζητήματα.

Ιχνηλατώντας το νομικό και θεσμικό καθεστώς που διέπει τους ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές δίκαιο, καταδείχτηκε ότι οι ΙΣ/ΙΕΑ λειτουργούν και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε ένα ειδικό καθεστώς, μια «γκρίζα περιοχή» του διεθνούς δικαίου, που χαρακτηρίζεται από θεσμικό έλλειμμα, «νομική αβεβαιότητα» και ατιμωρησία και που οφείλεται κυρίως:

α) Στην απουσία οικουμενικής αποδοχής κατάλληλου θεσμικού κειμένου²⁵⁸ που να περιγράφει ολοκληρωμένα και να ρυθμίζει αποτελεσματικά την λειτουργία και την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ. Επίσης, ενισχύοντας την «νομική αβεβαιότητα» και την «γκρίζα περιοχή», στην οποία λειτουργούν οι ΙΣ/ΙΕΑ.

β) Στην απουσία κοινά αποδεκτού ορισμού για τους ΙΣ/ΙΕΑ και στη διαφοροποίηση της ιδιότητας των μελών των ΙΣ/ΙΕΑ, που καθορίζεται κατά περίπτωση, ανάλογα με τη φύση των υπηρεσιών που προσφέρουν καθώς και με τον τρόπο με τον οποίο συμμετέχουν στις ένοπλες συρράξεις και σε άλλες μορφές επεμβάσεων²⁵⁹.

γ) Στο ότι οι ΙΣ/ΙΕΑ, ως ιδιωτικές (διεθνείς) εταιρείες, δεν λογοδοτούν άμεσα για τις πράξεις τους στην διεθνή δικαιοταξία, αλλά έμμεσα μέσω των Κρατών, των ΔΟ και ΜΚΟ που τις χρησιμοποιούν²⁶⁰.

---

²⁵⁸ ΣτΣ: Δεν υφίσταται επικύρωση δεσμευτικού διεθνούς κειμένου από τα Κράτη π.χ. το σχέδιο διεθνούς συμβάσεως (Draft of a possible Convention on Private Military and Security Companies for consideration and action by the Human Rights Council), δεν έχει υπογράψει και κείμενο του Montreux δεν θεωρείται ως μια νέα διεθνή συνθήκη και δεν δημιουργεί νομικές υποχρεώσεις.

²⁵⁹ ΣτΣ: Τα μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ δύναται να θεωρούνται ως Μαχητές, Άμαχοι - Πολίτες, ή Πολίτες που ακολουθούν τους Εθνικούς Στρατούς, αλλά όχι ως Μισθοφόροι, με ό,τι συνεπάγεται αυτό για τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους σύμφωνα με το ΔΑΔ.

²⁶⁰ ΣτΣ: Η διεθνής ευθύνη των υποκείμενων του διεθνούς δικαίου που χρησιμοποιούν ΙΣ/ΙΕΑ, είναι δεδομένη, εφόσον διαπραχθούν παραβιάσεις της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ από μέλη τους. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να ενεργούν με τέτοιο τρόπο που να διασφαλίζεται με κάθε τρόπο, ο σεβασμός και η τήρηση των κανόνων της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ.

δ) Στην συστηματική αδυναμία για παραπομπή και καταδίκη μελών των ΙΣ/ΙΕΑ ενώπιον εθνικών δικαστηρίων, όσον αφορά την ατομική ποινική ευθύνη. Η δικαστική αντιμετώπιση των ΙΣ/ΙΕΑ και των μελών τους σε εθνικό επίπεδο, σε περιπτώσεις διαπράξεων εγκλημάτων, χαρακτηρίζεται το λιγότερο ελλειμματική.

Όσον αφορά το ζήτημα της διεθνούς ευθύνης, σε θεωρητικά τουλάχιστον επίπεδο, τα Κράτη καθίστανται υπεύθυνα για πράξεις που αποτελούν παραβιάσεις της ΟΔΔΑ και του ΔΑΔ και διαπράττονται από μέλη ΙΣ/ΙΕΑ, και που έχουν προσληφθεί από τα ίδια τα Κράτη για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε αυτό, ασχέτως με το καθεστώς που τους προσδίδεται ή επικαλείται το ίδιο το Κράτος. Η ίδια ευθύνη καταγράφεται στους ΔΟ και στις ΜΚΟ (ως υποκείμενα του διεθνούς δικαίου).

Παρά την ταχεία ανάδυση και «την επιτακτική ανάγκη» που επικαλέστηκαν διάφορα Κράτη για την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ, η αρνητική εικόνα που είχαν οι ΙΣ/ΙΕΑ επιδεινώθηκε μετά την αποκάλυψη των σοβαρών εγκλημάτων και την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από μέλη των ΙΣ/ΙΕΑ ²⁶¹. Σε καμία όμως περίπτωση δεν απώλεσαν την δυναμική αναπτύξεώς τους. Η χρησιμοποίησή τους κρίθηκε αναγκαία σε νέα πεδία δράσης, όπως η αντιμετώπιση της πειρατείας, η συμμετοχή τους σε Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης και σε αποστολές των ΜΚΟ.

Η διεθνής κοινότητα αντιλαμβανόμενη τους νέους ρόλους που καλούνται εμφατικά να αναλάβουν οι ΙΣ/ΙΕΑ στην διεθνή σκηνή και την σοβαρότητα του ζητήματος προσπάθησε να παρέμβει θεσμικά, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του θέματος. Παράλληλα, η επιστημονική κοινότητα με πληθώρα συγγραμμάτων, ειδικών εκθέσεων και μελετών προσπάθησε να αναδείξει την προβληματική του θέματος, ξεκινώντας έναν δημόσιο διάλογο και καταθέτοντας σημαντικές και αξιόλογες προτάσεις.

Παρότι οι παραπάνω παρεμβάσεις, καταγράφονται ως θετικές ενέργειες, για την ρύθμιση λειτουργίας και χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ, μέχρι και σήμερα δεν έχουν τύχει οικουμενικής αποδοχής, λόγω των διαφορετικών πολιτικών προσεγγίσεων, των παγκόσμιων οικονομικών συμφερόντων και των στρατηγικών επιλογών των Κρατών. Η ακραία πρόταση της απαγόρευσης της λειτουργίας των ΙΣ/ΙΕΑ και ταύτιση των μελών τους με τους μισθοφόρους, καταγράφεται ως μη ρεαλιστική, χωρίς νομικό έρεισμα αλλά και χωρίς πρακτική αξία. Επίσης η πρωτοβουλία των ιδίων των εταιρειών για αποκλειστική εσωτερική αυτορρύθμιση, αμφισβητείται σθεναρά από την διεθνή κοινότητα, αφού όπως αναφέραμε, η ιδιαίτερη φύση των υπηρεσιών που παρέχουν οι ΙΣ/ΙΕΑ, τις κάνει να μην μπορούν να

---

²⁶¹ Βλέπε σελ. 20-21.

υπαχθούν και να συγκριθούν με τις υπηρεσίες και τις πρακτικές άλλων διεθνών ιδιωτικών εταιρειών.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω αναλύσεις και την ιδιαιτερότητα του θέματος, καταλήγουμε στην διαπίστωση ότι είναι η πλέον κατάλληλη χρονική στιγμή να δοθεί **μια συνολική λύση, μεταβαίνοντας από την «θεωρία στην πράξη»**. Ουσιαστικά απαιτείται μια γενναία και υπεύθυνη πολιτική απόφαση από την διεθνή κοινότητα και τα Κράτη, για να συμφωνηθεί και να επικυρωθεί το κατάλληλο θεσμικό κείμενο υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, που να προσεγγίζει ολοκληρωμένα και να ρυθμίζει αποτελεσματικά και υπεύθυνα την λειτουργία και την χρησιμοποίηση των ΙΣ/ΙΕΑ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Διανύοντας την δεύτερη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα και έχοντας ως οδηγό τις οικουμενικές κατακτήσεις που έχουν επιτευχθεί στον τομέα του διεθνούς δικαίου, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση η «γκρίζα περιοχή» στην οποία λειτουργούν οι ΙΣ/ΙΕΑ, να αποτελεί δικαιολογία για οποιοδήποτε μορφή καταπάτησης του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κρίνεται επιβεβλημένο, η διεθνή κοινότητα να αναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες και δράσεις, έτσι ώστε να γεφυρωθεί το νομικό και θεσμικό κενό, όσον αφορά το καθεστώς λειτουργίας και χρησιμοποίησης των ΙΣ/ΙΕΑ, οριοθετώντας παράλληλα τον τελικό στόχο της, που δεν είναι άλλος από την πλήρη υποταγή των ΙΣ/ΙΕΑ στο διεθνές δικαιοδοτικό σύστημα. Η πρόκληση για την διεθνή κοινότητα είναι μεγάλη, αφού μόνο τότε θα ωφεληθεί πραγματικά και ουσιαστικά από το δημιουργηθέν αποτέλεσμα.

Τελειώνοντας παραθέτουμε την γνωστή ρήση του Georges B. Clemenceau «*Ο πόλεμος είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να την εμπιστευθούμε στους Στρατηγούς*», παραφρασμένη κατάλληλα από τον συγγραφέα P.W.Singer²⁶², που σημειώνει ότι: «*για το διεθνές δίκαιο στον 21ο αιώνα.....ο πόλεμος είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να την εμπιστευθούμε στους Διεθνόντες Συμβούλους Εταιρειών*».

---

²⁶² Singer P.W., Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry, Cornell Studies in Security Affairs (2004), σελ. 242.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

Υπηρεσίες που παρέχονται από τους ΙΣ/ΙΕΑ στην ΕΕ ²⁶³

Military Service Exports	Security Service Exports
Regulated Technical support for military equipment (installation, maintenance, repair, use) Export of military and dual-use goods Trafficking of military and dual-use goods Brokering of military and dual-use goods	Regulated -
Unregulated Armed combat Military base guarding Explosive ordnance disposal Demobilization and disarmament Military logistics Management of military bases Management of military contractors Military training Security sector reform (armed forces) Military intelligence collection and analysis (risk assessment) Interrogation of military prisoners Military consulting	Unregulated Armed protection (close protection, property guarding, border guarding) Unarmed protection (door supervision, property guarding, border control) Technical support for security and dual-use equipment (installation, maintenance, repair, use) Trafficking of security equipment Brokering of security equipment Cash and valuables in transit Surveillance (CCTV) Management of prisons Crowd management (event security) Security training Security sector reform (police, judiciary) Security intelligence collection and analysis (risk assessment) Counter-terrorism services Anti-piracy services Hijack/Kidnap services Crisis management Security consulting Investigative services

---

²⁶³ Elke Krahnemann and Aida Abzhaparova, The Regulation of Private Military and Security Services in the European Union: Current Policies and Future Options, EUI Working Paper AEL 2010/8, σελ.20.

I. ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

United Nations bibliography

United Nations General Assembly Resolution A/RES/44/34, International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 4 December 1989.

United Nations General Assembly Report A/54/326, Use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, 7 September 1999.

United Nations Department of Humanitarian Affairs, Inter-Agency Standing Committee Working Group, Draft of a possible Convention on Private Military and Security Companies (PMSCs) for consideration and action by the Human Rights Council.

United Nations, The use of mercenaries panel, <http://webtv.un.org/meetings-events/watch/working-group-on-the-use-of-mercenaries-panel-event-use-of-private-military-and-security-companies-by-the-united-nations/2579242751001> (τελευταία πρόσβαση στις 02/7/2014).

United Nations, Human Rights Council, A/HRC/15/25, Fifteenth session, Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination.

United Nations, Articles on the Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, Report of the ILC on the Work of its Fifty-third Session, UN GAOR, 56th Sess, Supp No 10, p. 43, UN Doc A/56/10 (2001).

United Nations, Draft articles on the responsibility of international organizations Adopted by the International Law Commission at its sixty-third session, in 2011, and submitted to the General Assembly as a part of the Commission's report covering the work of that session (A/66/10, para. 87), 2011.

Organization of African Unity OAU

Organization of African Unity Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa. OAU, Doc. CM/817 (XXIX) Annex II Rev. 3, 1977.

ICRC

The Montreux Document - On pertinent international legal obligations and good practices for States related to operations of private military and security companies during armed conflict International Code of Conduct for Private Security Service Providers.

Ελληνική Νομοθεσία

Νόμος 4058/2012 (ΦΕΚ 63/τ.Α'/22-03-2012). Παροχή υπηρεσιών ασφαλείας από ένοπλους φρουρούς σε εμπορικά πλοία και άλλες διατάξεις.

UK Foreign Affairs Committee

Private Military Companies: Options for Regulation 2001-2002. <http://www.privatemilitary.org/unitedkingdom.html> (τελευταία πρόσβαση στις 22/6/2014).

II ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Μαρκαντωνάτου Μαρία, Το κράτος και το μονοπώλιο της βίας: Θεωρήσεις και Μεταβολές, 2009.

Μαρούδα Μαρία-Ντανιέλλα, Η διεθνής ευθύνη για παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (Η κρατική και ατομική ευθύνη σε κίνηση), 2006.

Ξενόγλωσση

Blawg You, Military Law Blog Outsourced Government 2012, The use of Private Military and Security Companies (PMSCs).

Boyle Alan, The Making of International Law, Oxford University Press, 2007.

Cassese Antonio, International Law (2nd Ed.), Oxford University Press, 2005.

Cameron Lindsey, International Humanitarian Law and the Regulation of Private Military Companies, University of Geneva, Switzerland.

Cameron Lindsey, Private military companies: their status under international humanitarian law and its impact on their regulation, *International Review of the Red Cross*, Vol.88, No. 863, September 2006, p. 578, available at: http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/irrc_863_cameron.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 22/6/2014).

Caparini Marina, Domestic Regulation: Licensing Regimes for the Export of Military. Oxford University Press, 2007.

Chesterman Simon and Lehnardt, Chia, From Mercenaries to Market: The Rise and Regulation of Private Military Companies, New York: Oxford University Press, 2009.

Carafano Jay James, Private Sector, Public Wars: Contractors in Combat, Afghanistan, Iraq and Future conflicts (Westport USA: Praeger Security International, 2008).

Department of Defense's, Use of Contractors to Support Military Operations: Background, Analysis, and Issues for Congress, 2013.

Dew Nicholas and Bryan Hudgens, Evolving Private Military Sector: A Survey, Acquisition Research Sponsored Report Series NPS-AM-08-012, 2008.

Isenberg David. "A Government In Search of Cover: PMCs in Iraq," paper presented as part of the conference Market Forces: Regulating Private Military Companies, for British American Security Information Council, at New York University School of Law, New York, 2006.

Isenberg David, *Shadow Force: Private Security Contractors in Iraq* (Westport, Conn. Praeger Security International: 2009), in *Private Military and Security Companies* edited by *Jager, Thomas - Kummel Gerhard*, 2006.

Kinsey Christopher, *Corporate Soldiers and International Security: The Rise of Private Military Companies*, New York, Routledge, 2006.

Klein Naomi, The Shock Doctrine, Metropolitan Books, 2008.

Kuwali Dan, From market for force to market for peace Private military and security companies in peacekeeping operations: Do private military companies have a legitimate place in peacekeeping?

Krahman Elke Security: Collective Good or Commodity? *European Journal of International Relations*, Volume 14, Number 3, 2008.

Krahmann Elke and Friesendorf, Cornelius. The Role of Private Security Companies (PSCs) in Common Security and Defence Policy (CSDP) Missions and Operations. European Union,

Policy Department Directorate General External Policies EXPO/B/SEDE/FWC/2009-01/LOT6/10/REV1, April 2011.

Kumar Nandi, Tanay and Mohanty, Satabdee. The Emergence of Private Military Firms and Their Impact on Global Human Rights India, 2010.

Lehnardt Chia, Individual Liability of Private Military Personnel under International Criminal Law, The European Journal of International Law Vol. 19 no., 2008.

Liss Carolin, Regulating Private Military and Security Companies at Sea: New Developments and Challenges.

Munoz Mosquera, Andres - Chalanouli Nikoleta, Regulating and Monitoring PMSCs in NATO Operations, 35th Round Table on Current Issues of International Humanitarian Law San Remo, 6-8 September 2012.

Montreux Five Years On: An analysis of State efforts to implement Montreux Document legal obligations and good practices, Editor Dr. Rebecca De Winter-Schmitt, Co-Director, Initiative for Human Rights in Business, Center for Human Rights & Humanitarian Law, American University, Washington College of Law.

Francioni Francesco, Private Military Contractors and International Law: An Introduction. The European Journal of International Law Vol. 19 no.5.

Gillard Emanuela-Chiara, Private Military/Security Companies: the Status of Their Staff and Their Obligations under International Humanitarian Law and the Responsibilities of States in Relation to Their Operations in «Private Military and Security Companies Ethics, policies and civil-military relations», edited by Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker, Marina Caparini, 2009.

Gillard Emanuela-Chiara, «Business goes to war: private military/security companies and international humanitarian law» *International Review of the Red Cross*, Vol.88, No. 863, September 2006, available at: http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/irrc_863_gillard.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 22/6/2014).

Gómez del Prado José L., Private Military and Security Companies and International Law Chairperson of UN Working Group on the Use of Mercenaries.

Gray Christine, International Law and the Use of Force. Second Edition (fully updated). Edited by Foundation of Public International Law. New York, NY: Oxford University Press, 2004.

Hoppe Carsten, Passing the Buck: State Responsibility for Private Military Companies. The European Journal of International Law Vol. 19 no.5.

O'Brien Kevin A., Private Military Companies and African Security, 1990-1998 *Mercenaries: An African Security Dilemma* των Abdel-Fatau Musah και J. Kayode Fayemi (επιμ.), London: Pluto Press, 2000.

Østensen Åse Gilje, UN Use of Private Military and Security Companies Practices and Policies Practices and Policies, DCAF centre for security, development and the rule of law, 2010.

Pingeot Lou, Dangerous Partnership: Private Military & Security Companies and the UN.

Perrakis St.-Marouda M.D, Armed conflicts and International Humanitarian Law. 150 years after Solferino. Aquis and prospects, Ed. Sakkoulas - Bruylant, 2009.

Ryngaert Cedric, Litigating Abuses Committed by Private Military Companies. The European Journal of International Law Vol. 19 no.5.

Scahill Jeremy, *Blackwater: The Rise of the World's Most Powerful Mercenary Army*, Nation Books, 2007.

Schreier Fred and Caparini Marina, *Privatising Security: Law, Practice and Governance of Private Military and Security Companies*, Geneva, March 2005.

Schoone L. Steven., *Contractor Atrocities at Abu Ghraib: Compromised Accountability in a Streamlined* 2005, George Washington University Law School, sschooner@law.gwu.edu.

Singer P.W., *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry* (Cornell Studies in Security Affairs, 2004).

Singer P.W., *Corporate Warriors: The Rise and Ramifications of the Privatized Military Industry* (*International Security*, Vol. 26, No. 3, Winter 2001/2002.) <http://www.brookings.edu/~media/research/files/articles/2002/1/01us%20military%20singer/20020128> (τελευταία πρόσβαση στις 22/6/2014).

Singer P.W., Should humanitarians use private military services? <http://www.brookings.edu/views/articles/fellows/singer20040628.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 22/6/2014).

Singer P.W., *War, Profits, and the Vacuum of Law: Privatized Military Firms and International Law*, *Columbia Journal of Transnational Law*.

Tzifakis Nikolaos, *Contracting out to Private Military and Security Companies*, 2012.

United Kingdom Foreign and Commonwealth Office. «Private Military Companies: Options for Regulation» London: The Stationary Office, HC 577, February 12, 2002.